

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1930.

Andra kammaren.

Nr 9.

Tisdagen den 11 februari.

Kl. 3.30 e. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 5 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet *Bismark* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 71, med anhållan om riksdagens yttrande rörande vissa av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1929 fattade beslut;

nr 68, angående anslag till kammarrätten för budgetåret 1930/1931 m. m.;

nr 69, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 126 § 1 och 2 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928;

nr 70, med förslag till lag om ändring i 3 § lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske, m. m.; och

nr 65, med förslag till lag om bostadsrättsföreningar m. m.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogos var för sig följande Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till statsutskottet propositionen, nr 56, angående godkännande av viss överenskommelse mellan kronan och Malmö stad;

till bankoutskottet propositionen, nr 57, angående pensionering av vissa i försvarsväsendets tjänst anställda eller förut anställda personer; och

till statsutskottet propositionen, nr 58, angående befrielse för förre löjtnanten i Norrbottens regementes reserv O. G. W. Lindh från viss ersättningsskyldighet.

Vid härpå skedd föredragning av propositionen, nr 67, angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1930/1931 för viss personal inom den civila statsförvaltningen, hänvisades propositionen, såvitt den anginge pensionsväsendet till bankoutskottet, i vad den rörde jordbruksärenden till jordbruksutskottet och i övrigt till statsutskottet.

Slutligen föredrogos och remitterades till bankoutskottet propositionen, nr 66, angående vissa tilläggs pensioner att utgå från allmänna indragningsstaten.

§ 4.

Vidare föredrogos, men blevo ånyo bordlagda konstitutionsutskottets utlåtanden nr 1—3, statsutskottets utlåtanden nr 18—20, bankoutskottets utlåtanden nr 4—13 samt första lagutskottets utlåtanden nr 3 och 4.

Andra kammarens protokoll 1930. Nr 9.

§ 5.

Herr *Karlsson* i Grängesberg avgav en av honom *m. fl.*, undertecknad motion, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 31, med förslag till lag angående fortsatt giltighet av lagen den 4 juni 1926 (nr 162) om arbetstidens begränsning.

Denna motion, som erhöll ordningsnumret 386, bordlades.

§ 6.

Interpellation. Ordet lämnades nu på begäran till herr **Andersson** i Stockholm, som anförde: Herr talman! Att den nuvarande samhällsordningen representerar överklassen och dess intressen, och att den polismakt och övriga maktmedel, som stå till detta samhälles förfogande, ha till uppgift att försvara samhällssystemet och den härskande klassen torde ingen med framgång kunna bestrida. Så har det varit och så kommer det att bli, så länge den kapitalistiska samhällsordningen består. I stället för att polismakten borde vara en ordningsmakt till skydd för de enskilda samhällsinvånarna, företräder densamma de rena klassintressena. Även där den nu rådande samhällsordningen på intet sätt är hotad, ingriper polismakten på det mest brutala sätt mot människor, så snart det konstaterats, att de äro hänförliga till arbetarklassen, detta ofta utan att de gjort sig skyldiga till förseelse mot gällande lagar. Samtidigt behandlas förbrytare ur den ekonomiskt bättre situerade klassen med stor hänsynsfullhet.

Så snart en konflikt utbryter på arbetsmarknaden, visa de ledande inom polisväsendet de i verkligheten maktägande, hur utomordentligt stöd de ha i samhällets maktmedel. Enligt den nu gällande polislagen äro städer och köpingar med över 10,000 invånare skyldiga att hålla reservpolis, vilken kommer till användning under arbetskonflikter. Vid dessa tillfällen har polismakten ådagalagt en arbetarfientlighet, som väckt berättigat uppseende.

»Systemet Härleman» har med åren blivit känt över hela landet såsom benämning på Stockholms polisväsende. Ledningen och en del element inom poliskåren ha sin speciella uppfattning om det sätt, på vilket polisen bör utföra sitt arbete. Även de bättre polismännens anseende har dragits ned, och av mången betraktas även de såsom medansvariga för de tilldragelser, som gjort särskilt Stockholms polisväsende så beryktat.

Jag skall här giva några exempel på dylika tilldragelser, som väckt allmän indignation från den bredare allmänhetens sida och som visa, att så snart polisen trott sig ha att göra med någon till överklassen icke hänförlig, har den uppträtt minst sagt brutalt. För att visa att det icke är fråga om enskilda missgrepp, skall jag gå tillbaka något i tiden och uppräknat några av de övergrepp, som kommit till allmänhetens kännedom.

I en kappaffär vid Drottninggatan hade en summa av 3,000 kronor förlagts av en i affären anställd. Penningarna saknades vid en tidpunkt, då två damer befunno sig i affären för att göra inköp. Polis tillkallades. En tredje dam, som varit inne i affären, hämtades i sitt hem, och alla tre avfördes till kriminalavdelningen i polishuset, där de omedelbart behandlades som förbrytare. Först sedan det förlagda beloppet återfunnits i affären, och telefonmeddelande därom lämnats till polisen, släpptes de tre oskyldigt anhållna. Vid vissa utredningar, som förekommo i anledning av det inträffade, förekommo sådana uttalanden som att de oskyldigt anhållna varit »nosiga», då de förklarar, att de icke voro skyldiga till vad som lades dem till last.

Ett annat fall, som väckt berättigad uppmärksamhet, var polisens ingripande mot en kvinna, som förut varit dömd för lösdriveri men därefter lyckats få anställning. En polisman mötte kvinnan, som var på väg till sitt arbete

och igenkände henne som en tidigare för lösdriveri straffad, anhöll och avförde henne till polisstationen. Därefter vände sig polisen till den plats, där kvinnan var anställd och omtalade därvid även hennes förflutna med resultat, att hon förlorade sin anställning. Enligt offentligen lämnade redogörelser medförde polisens ingripande även andra konsekvenser. I den utredning, som efter det skedda verkställdes av J. O., lämnade polismästaren uppgifter, vilka icke överensstämde med verkligheten. J. O. har i anledning av det inträffade framhållit, hurusom detta måste menligt inverka på allmänhetens förtroende för polisväsendet. Någon åtgärd ledande till ändring i systemet har emellertid ej förekommit, även om J. O. ansett sådan motiverad.

Ett annat exempel är, då en springpojke misstänktes för att ha tillägnat sig 235 kronor. Gossen hade tappat penningarna, men han hölls i förvar på polisstationen, där enligt föreliggande uppgifter man med alla medel sökte förmå honom att erkänna, att han stulit. Även gossens moder trakasserades med antydningar om att hon stod i maskopi med sonen, och en annan gosse, som hittat penningarna och efter annons i tidningarna återställde summan, ansågs även han stå i maskopi med den förstnämnde gossen. Att polisen vid sådana tillfällen använder sig av systemet »erkänn så blir straffet lindrigare», har omvittnats av många, som kommit i kontakt med polisens förhörsmetoder.

Under de senaste dagarna har det i pressen förekommit meddelanden om hurusom polismän anställa förhör och visitation på öppen gata samt huru polismän med användande av polisbrickan driva privat verksamhet, och som det under sådan verksamhet inträffat, anhålla en person, taga honom med på restaurang i visst syfte samt även använda rum på kriminalavdelningen för samma ändamål.

Som parallell till detta kan uppställas polisens anhållande av en major, som gjort sig skyldig till sedlighetsbrott, varvid uppgift om hälsotillståndet inhämtades före häktningen. Eller ett annat synnerligen uppmärksammat fall, då en senare för brott dömd skulle anhållas. Mannen firade vid tillfället sin 40-årsdag, varför polismännen välvilligt *avlägsnade sig*. Eller då en högre tjänsteman inom överståthållarämbetet tillåtes lämna landet, ehuru ställd under åtal. Avresan skedde samtidigt, som hans mål första gången behandlades.

Exemplen skulle kunna mångfaldigas, men det anförda torde klart giva vid handen, att det icke här är fråga om tillfälliga missgrepp utan ett *system*. Då det gäller polismaktens ingripande vid arbetskonflikter, utgöra tilldragelserna under busskonflikten i Stockholms förorter talande exempel. De i pressen synliga uppgifterna om huru förklädda polismän sökte få färdas med bilar till förorterna, för att därefter få bilarnas förare bestraffade för olaglig persontrafik, alltså ren provokation, lära icke sakna grund.

I förortssamhället Huvudsta förekom under samma konflikt folksamling, dock utan några oroligheter. Polismän från Stockholm sändes emellertid ut till platsen. Enligt många vittnens utsago började då de verkliga oroligheterna genom att polismännen på såväl enskilt som allmänt område bearbetade befolkningen med sablar, batonger och stenkastning. Enligt vittnesutsago blevo värnlösa kvinnor utsatta för till och med berusade polismäns anfall. Detta som en enkel antydning om vad polismakten tillät sig vid det tillfället.

En annan sida av polisens verksamhet i samband med arbetskonflikter är utredningarna angående de s. k. bombattentat, som förekommit i Karlskrona och Degerfors. Sedan vederbörande sökt bland arbetare efter någon skyldig men ej funnit sådan, *har utredningarna avslutats*, ehuru det icke saknats anledning antaga att dessa s. k. attentat varit provokation.

I Stockholm har polisens uppträdande i samband med större arbetarmöten

Interpellation. ofta varit rentav provokatoriskt. Fredliga gatutrafikanter tituleras busar och trakteras med batongslag. Ett exempel i detta avseende äro händelserna den 1 augusti förlidet år och flera exempel skulle kunna framdragas.

(Forts.)

Ovanstående utgöra några exempel på det system, som medfört, att landets polisväsende tilldragit sig en alldeles särskild uppmärksamhet. Inom polis-kåren finnas många, som betrakta det som sin uppgift att upprätthålla ordning i verklig mening, men inrangerade i ett system, vilket tager sig sådana uttryck, som dem, varpå jag här anförde några exempel, få de bära skulden tillsammans med de skyldiga.

Med hänvisning till vad jag här anförde och till övriga allmänt uppmärksammade tilldragelser inom polisväsendet anhåller jag härmed att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få ställa följande frågor:

Har statsrådet uppmärksammat de på senare tid särskilt förekommande övergreppen från polisens sida och, om så är, vilka åtgärder har statsrådet för avsikt att vidtaga i anledning därav?

Ifrågavarande anhållan bordlades.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets utlåtande, nr 3, angående regleringen för budgetåret 1930/1931 av utgifterna under riksstatens tredje huvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag.

§ 9.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Karlsson</i> i Grängesberg	under 7 dagar fr. o. m. den 13 febr.,
» <i>Lithander</i>	» 3 » » 11 » och
» <i>Ericsson</i> i Sörsjön	» 3 » » 11 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.47 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Onsdagen den 12 februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Upplästes följande till kammaren inkomna sjukbetyg:

Att professor Vilhelm Lundstedt på grund av akut luftrörskatarr tills vidare är förhindrad att delta i riksdagsarbetet intygas.

Uppsala den 10 februari 1930.

Olof Bratt,
leg. läk.

§ 2.

Enligt därom den 5 innevarande februari fattat beslut företogs nu val av dels tjugufyra valmän för utseende av riksdagens justitieombudsman och hans efterträdare samt riksdagens militieombudsman och dennes efterträdare, dels ock sex suppleanter för dessa valmän; och befunnos vid valens slut hava blivit utsedda till

valmän:

herr andre vice talmannen *Nilsson*,

- » *Andersson* i Höör,
- » *Eriksson* i Stockholm,
- » *Fast*,
- » *Gardell* i Gans,
- » *Hansson* i Stockholm,
- » *Hansson* i Trollhättan,
- » *Jansson* i Edsbäcken,
- » *Johansson* i Brånalt,
- » *Jonsson* i Risinge,
- » *Larsson* i Västerås,
- » *Lilliecreutz*,
- » *Lindley*,
- » *Lindqvist* i Halmstad,
- » *Magnusson* i Tumhult,
- » *Mosesson*,
- » *Nordkvist*,
- » *Olsson* i Broberg,
- » *Olsson* i Rimforsa,
- » *Rudén*,
- » *Skoglund*,
- » *Weijne*,
- » *Wirsell* och

fru *Östlund*,

var och en med 134 röster; samt

suppleanter:

herr *Mogård*,
» *Björling*,
» *Hultman*,
» *Nygren*,
» *Karlsson* i Vadstena och
» *Olsson* i Mellerud,

var och en med 52 röster.

Ordningen mellan suppleanterna bestämdes, sådan den finnes här ovan angiven, genom lottning.

§ 3.

Justerades protokollsutdrag angående de i nästföregående paragraf omförmälda valen.

§ 4.

Föredrogos var för sig Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande propositioner; och hänvisades därvid

till behandling av lagutskott propositionen, nr 71, med anhållan om riksdagens yttrande rörande vissa av den internationella arbetsorganisationens konferens år 1929 fattade beslut;

till statsutskottet propositionen, nr 68, angående anslag till kammarrätten för budgetåret 1930/1931 m. m.;

till bevillningsutskottet propositionen, nr 69, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 126 § 1 och 2 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928;

till jordbruksutskottet propositionen, nr 70, med förslag till lag om ändring i 3 § lagen den 27 juni 1896 om rätt till fiske, m. m.; samt

till behandling av lagutskott propositionen, nr 65, med förslag till lag om bostadsrättsföreningar, m. m.

§ 5.

Vidare föredrogos och remitterades till behandling av lagutskott herr *Karlsons* i Grängesberg *m. fl.* på kammarens bord liggande motion nr 386.

§ 6.

Herr *Anderssons* i Stockholm vid kammarens nästföregående sammanträde framställda, men då bordlagda anhållan att till herr statsrådet och chefen för socialdepartementet få framställa spörsmål angående på senare tid förekomna polisövergrepp, som nu föredrogos, blev av kammaren bifallen.

§ 7.

Härefter föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtande nr 3.

§ 8.

Till avgörande företogs statsutskottets utlåtande, nr 2, angående regleringen för budgetåret 1930/1931 av utgifterna under riksstatens andra huvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet.

Punkten 1, angående justitiedepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.

Ang. justitiedepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.

Uti innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t under punkten 1 av andra huvudtiteln framlagt förslag till vissa ändringar i justitiedepartementets organisation.

Ifrågavarande förslag innefattade bland annat, att å justitiedepartementets stat skulle uppföras — i stället för en statssekreterare expeditionschef och en chef för lagavdelningen — en statssekreterare och en expeditionschef, varav skulle följa, att uppdelningen av departementet i en kansli- och en lagavdelning skulle upphöra, i samband varmed ledamoten av lagavdelningen skulle erhålla en annan tjänstetitel, i vilket avseende föreslagits titeln »ledamot för lagärenden».

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade utskottet till behandling förehaft en inom andra kammaren av herr *Forssell* väckt motion, nr 300, vari hemställts, att riksdagen, med avslag å Kungl. Maj:ts förslag i fråga om ändrad organisation av justitiedepartementet, måtte bestämma antalet ordinarie befattningar i justitiedepartementet på sätt, som vore gällande enligt statsregleringen för budgetåret 1929/1930.

Utskottet hemställde, att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å herr *Forssells* ovanberörda motion,

a) bestämma antalet ordinarie befattningar i justitiedepartementet på följande sätt:

Befattningshavare å ordinarie stat.

Befattning	Lönegrad
1 statssekreterare, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
1 expeditionschef, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
1 ledamot för lagärenden, arvode enligt 5 § i avlöningsreglementet	—
2 kansliråd	B 30
1 förste kanslisekreterare	B 26
2 andre kanslisekreterare	B 21
1 registrator	B 15
1 förste expeditionsvakt	B 7
1 kanslibitråde	B 7
2 expeditionsvakter	B 5
3 kontorsbiträden	B 4

För tjänstgöring i statsrådsberedningen:

1 förste expeditionsvakt	B 7
1 expeditionsvakt	B 5

Befattningshavare å övergångsstat.

1 förste kanslisekreterare	B 26
1 registrator	B 22;

b) godkänna följande stater för justitiedepartementet, att tillämpas från och med den 1 juli 1930:

Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag	kronor 117,600
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag	» 18,600
Summa kronor	136,200

Ang. justitie-
departementets
avdelning av
Kungl. Maj:ts
kansli.

Övergångsstat.

Avlöningar, förslagsanslag ..... kronor 17,300
Summa förslagsanslag kronor 153,500;

(Forts.) samt

c) sänka det i riksstaten under andra huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli från dess nuvarande belopp, 155,100 kronor, med 1,600 kronor till 153,500 kronor.

Vid denna punkt hade reservation avgivits av herrar *Rosén, N. J. Martin Svensson, Järte* och *Sandwall*, vilka ansett, att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte

a) med bifall till herr *Forsells* ovanberörda motion avslå Kungl. Maj:ts framställning, i vad densamma avsåge ändring i antal och tjänsteställning beträffande befattningshavare å ordinarie stat i justitiedepartementet;

b) godkänna följande stater för justitiedepartementet, att tillämpas från och med den 1 juli 1930:

Ordinarie avlöningsstat.

Avlöningar till ordinarie tjänstemän, förslagsanslag ..... kronor 119,600
Avlöningar till icke-ordinarie befattningshavare m. m., förslagsanslag ..... » 18,600
Summa kronor 138,200.

Övergångsstat.

Avlöningar, förslagsanslag ..... kronor 17,300
Summa förslagsanslag kronor 155,500;

samt

c) höja det i riksstaten under andra huvudtiteln uppförda ordinarie förslagsanslaget till departementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli från dess nuvarande belopp, 155,100 kronor, med 400 kronor till 155,500 kronor.

Sedan punkten föredragits, anförde:

Herr **Järte**: Herr talman! Föreliggande omorganisationsförslag beträffande justitiedepartementet avser att upphäva 1917 års departementalreform. Enligt denna reform är departementet indelat i två skilda avdelningar med var sin chef, en lagchef och en statssekreterare och expeditionschef, vilken här liksom i handelsdepartementet förenar bägge dessa uppgifter.

Lämpligheten av denna anordning framhölls, som kammaren funnit genom att studera statsverkspropositionen, på sin tid såväl av landshövding *Schotte* i egenskap av särskild sakkunnig som också av 1902 års löneregleringskommitté, och godkändes även av riksdagen. När för fyra år sedan Kungl. Maj:ts kansli var föremål för en omsorgsfull granskning i besparingssyfte — den s. k. kanslireformen av 1926 — föreslogs heller ingen rubbning av sagda ordning inom justitiedepartementet. Jag vill vidare erinra om, att både landshövding *Schotte* och 1902 års löneregleringskommitté vitsordade, hurusom lagchefens uppgift vore stor och viktig samt hade sådan betydelse för lagstiftningsarbetet, att vederbörande borde få ägna sig *odelat* åt sin uppgift.

Sedan dess har intet inträffat, som kan jäva riktigheten av dessa omdömen. Tvärtom har lagchefens arbetsbörda vuxit både kvantitativt och kvalitativt, vilket bl. a. visar sig däri, att han under senare år endast undantagsvis själv kunnat delta i föredragningen inför lagrådet. Hans huvudsakliga sysselsätt-

ning har blivit att leda och granska det vidlyftiga och växande lagarbete, som ankommer på justitiedepartementet.

Nu avser den föreslagna reformen att på lagchefens arbetstygda axlar lägga ytterligare bördor. Han skall nämligen bliva statssekreterare i departementet. Jag har svårt att finna, att denne ämbetsman kan såsom lagchef och statssekreterare förena dessa båda uppgifter utan att åsidosätta den ena eller andra delen av sina nya åligganden. Man skall komma ihåg, att särskilt under hösten, då han skall utarbета statsverkspropositionen, föreligga samtidigt till beredning de lagförslag, som skola underställas riksdagen. Då är det mycket svårt för honom att gå i land med bägge dessa uppgifter. Även om han kan delegera åtskilligt arbete åt expeditionschefen eller kansliråden, måste han i alla fall slutgiltigt granska statsverkspropositionen. Han måste också före dennas avfattande medverka vid planläggandet av de förslag, som från kansliavdelningens sida skola föreläggas riksdagen. Det kräves då — såvitt jag begriper — att han skall vara närvarande vid den varje vecka återkommande statsrådsberedningen. Redan nu har lagchefen svårt — såsom också omvittnas i propositionen — att medhinna sina egentliga uppgifter. Nu säger departementschefen, att han kan anförtro åt underordnade några av sina uppgifter. Men jag är rädd för att det kan medföra en risk för förryckande av arbetet och en fördelning av ansvaret på alltför många händer. Det är i ett departement nödvändigt, att man har en på förhand bestämd arbetsordning — det gäller för övrigt alla ämbetsverk — så att den rättssökande allmänheten vet, vart den skall vända sig. Och därför befarar jag, att föreliggande förslag, om det realiseras, kan medföra en viss *desorganisation av departementet*.

Det är så mycket betänkligare att här pålägga lagchefen nya uppgifter, som kammaren vet, att det förestår ytterst betydelsefulla och viktiga uppgifter på lagstiftningens område. Den stora processreformen är ju i långsamt annalkande. Därför föreställer jag mig, att det skulle vara av vikt, både för lagstiftningen och departementschefen, att den gamla ordningen bibehölles, så att lagchefen finge odelat ägna sig åt sin betydelsefulla uppgift.

Jag vill till sist framhålla, att det icke är så lätt att rekrytera den nya statssekreterareposten i justitiedepartementet. Det gäller att finna en man, som är både skicklig lagkarl och rutinerad ämbetsman. Det kan hända, att den nuvarande synnerligen framstående innehavaren av posten kan gå i land med saken, men han har haft företrädare, som säkerligen skulle fått mycket svårt att göra det. Och man bör icke göra en omorganisation efter en person. I framtiden kan det som sagt bliva vanskligt nog att välja bland de få kandidater, som kunna finnas för den viktiga posten.

Med hänsyn härtill är det, som jag förenat mig med föreliggande reservation, och jag yrkar härmed, herr talman, bifall till densamma.

Chefen för justitiedepartementet herr statsrådet **Bismark**: Herr talman! Om den reform, som här är föreslagen, ha flera av mina företrädare varit ense, såväl justitierådet Ekeberg som generaldirektören Nothin, med vilka jag konfererat i frågan. Justitierådet Ekeberg har, såsom framgår av handlingarna, varit sakkunnig vid beredningen av ärendet. Vi ha varit ense om, att det är en lämplig anordning denna, att statssekreteraren får befattningen som chef för lagavdelningen och för det hela.

Förhållandet är nämligen det, att de ärenden, som nu åvila statssekreteraren och expeditionschefen, icke äro av den vikt och betydelse, att det kräves en statssekreterare. Det kräves en expeditionschef, men icke en statssekreterare. Nu har det uttalats den farhågan, att den nuvarande lagchefen, om han bleve statssekreterare och skulle få spänna över ett vida större område av det arbete, som hör till justitiedepartementet, skulle få sin tid alltför mycket tagen i an-

Ang. justitie-
departementets
avdelning av
Kungl. Maj:ts
kansli.
(Forts.)

språk för ärenden, som icke höra under hans huvudsakliga verksamhet, som skulle bli den att övervaka lagstiftningen. För min del har jag icke varit rädd för en sådan utveckling. Det ligger i departementschefens hand att förekomma den. Och de ärenden, som åvila kansliavdelningen, äro för närvarande icke av den betydelse, att de kräva hans ingripande i större mån, men det kan hända, att det föreligger ett eller annat ärende, vilket med hänsyn till dess nära samband med lagstiftningen kan vara av den beskaffenhet, att det är synnerligen lämpligt, att lagavdelningschefen får hand just om den saken. Det har för mig varit den ledande synpunkten att undvika att ha överkvalificerat folk på platserna. Att ha en statssekreterare utan statssekreteraregöromål det har sina sidor. När det gäller att tillsätta platsen, måste man taga hänsyn till hans ställning som statssekreterare och de krav, som han möjligtvis på grund av denna ställning kan göra gällande i avseende på befordran. Vidare är det önskligt, att man sparar på de för dessa platser tillgängliga krafterna, så att icke någon användes för tjänster, som icke kräva en dylik kraft.

Då jag har den uppfattningen, att en departementschef med en lämplig organisation av arbetet skall kunna undvika alla de olägenheter, som framhållas här av herr Järte, har jag för min del icke tvekat att föreslå denna omorganisation. Det är icke de 2,000 kronorna, som varit huvudsaken, utan det är andra synpunkter, som härvid gjort sig gällande. Jag tror icke, att utvecklingen kommer att visa, att de farhågor, som herr Järte här gett uttryck åt, komma att besannas.

Herr **Andersson** i Höör: Herr talman! Det är ju icke lätt för en lekman att kunna rätt bedöma, vilken organisation, som kan vara den bästa i detta departement. Då finnes det ingen annan råd än att hålla sig till sakkunskapen, som i detta fall representeras av justitieministern. Justitieministern har framlagt förslaget, en föregående justitieminister har varit tillkallad som sakkun- ning, och vid privat samtal med en tredje förutvarande justitieminister har han förordat detta förslag. Och när man dessutom kan vinna 2,000 kronors besparing på arrangemanget, är det icke så märkvärdigt, att statsutskottets majoriet har stannat för det förslag, som nu föreligger ifrån justitieministerns sida.

Justitieministern har själv motiverat skälen, varför han vill ha det på det viset. Följaktligen behöver jag icke göra det, utan jag yrkar kort och gott bifall till utskottsförslaget.

Herr **Forssell**: Herr talman, mina herrar! Den föredragande departementschefen betonade i sitt anförande, att hans företrädare i ämbetet vore eniga om att tillstyrka det förslag som han framlagt. Herr statsrådet påpekade, att förre justitieministern Ekeberg har presterat den utredning, som ligger till grund för det kungl. förslaget, och tillika meddelade statsrådet, att även förre justitieministern Nothin har tillstyrkt detsamma. Nu vill jag säga, att den omtalade enigheten mellan justitieministrarna är ju bruten, ty en förutvarande justitieminister, herr Eliel Löfgren, gick i debatten i lördags i medkammaren mycket energiskt emot det kungl. förslaget och varnade för dess antagande. Man kan därför lugnt säga, att auktoriteterna äro delade, och då må det vara tillåtet för lekmannen att söka begagna sitt sunda förnuft i denna fråga liksom f. ö. även i andra. Skulle jag ändock ge mig till att åberopa auktoriteter, så skulle jag kunna åberopa, att f. d. chefen för justitiedepartementets lagavdelning professor Fehr i debatten i första kammaren likaså anslöt sig till den av herr Eliel Löfgren framförda, skarpt kritiska ståndpunkten. Jag tror således, att på ömse sidor ha vi ett lika gott batteri av auktoriteter att skjuta på varandra med.

Reservanternas talesman, herr Järte, har redan framställt den principiella si-

dan av organisationsfrågan på ett så klart sätt, att jag icke skall förlänga debatten med att återupprepa något ur detta viktiga och fundamentala kapitel. Jag ber att helt och hållet få ansluta mig till vad han i den delen anför. Jag vill nu framdraga en synpunkt, som är den centrala i min motion, och som jag anser att riksdagen icke har någon anledning att ignorera med hänsyn till det starka intresse, som riksdagen bara för några år sedan visade för densamma. År 1926 framfördes det från herr Nothins och från den då sittande regeringens håll ett förslag av innebörd, att eftersom statssekreteraren och expeditionschefen i justitiedepartementet icke hade en så krävande arbetsbörda, man skulle lösa problemet på det sätt, att man befriade något annat arbetstungt departement från så att säga övervikten av dess arbetsbörda; man skulle med andra ord överföra till justitiedepartementet en annan del av Kungl. Maj:ts kansli. I stället för att följa den metod, som här föreslagits — nämligen att bryta sönder eller förstöra den gamla organisationen i justitiedepartementet — skulle man ge statssekreteraren och expeditionschefen nya arbetsuppgifter, eftersom denne nu hade för litet att göra. Man ville alltså ekonomisera på det mera rationella sättet, att man lättade bördan för ett annat arbetstungt departement, och framlade ett förslag i denna riktning. Det gällde som bekant kyrkobyråns förflyttning från ecklesiastikdepartementet till justitiedepartementet. Så snart jag säger detta, komma herrarna säkerligen ihåg det hela, ty förslaget väckte en stor strid under förra hälften av riksdagen 1926. Jag vill nu — eftersom det här talats om besparingssynpunkter, d. v. s. icke blott arbetsbesparingsutan även penningbesparingssynpunkter — nämna, att en förflyttning av kyrkobyrå till justitiedepartementet sannolikt skulle medföra även en finansiell vinst. Det råder nämligen det egendomliga förhållandet med denna kyrkobyrå i ecklesiastikdepartementet, att vederbörande kansliråd och chef för byrån fungerar som sin egen expeditionschef och åtnjuter därför ett särskilt tilläggsarvode å 1.000 kronor. Det är i själva verket något ganska besynnerligt ur organisatorisk synpunkt, att den kontrollerande expeditionschefsuppgiften är lagd på den som skall kontrolleras. Redan detta är en anomali, som snarast borde rättas till, skulle man kunna tycka, och om man dessutom sparade 1.000 kronor, vore ju icke så litet vunnit. Och jag är övertygad om att om kyrkobyrå flyttades över till justitiedepartementet och lades under statssekreteraren och expeditionschefen därstädes, skulle tusenlappen kunna sparas, och den nuvarande statssekreteraren och expeditionschefen i justitiedepartementet bleve effektiv expeditionschef även för kyrkobyrå.

Nu menar jag, att om man på det sätt, som är föreslaget i den kungl. propositionen, för över de administrativa kansliuppgifterna till lagchefen, är vägen stängd för framtiden att till justitiedepartementet överföra nya krävande administrativa uppgifter, och därmed har man försvårat för sig möjligheten till en rationell omreglering av arbetsfördelningen inom hela kansliet. Ty skulle man tänka sig, att lagchefen, som har sin centrala uppgift på lagstiftningsarbetets område, likaså skulle få på sig att sköta kontrollen över kyrkobyråns oerhört krävande juridiska och kamerala uppgifter, måste man säga, att den lagchefen icke vore att lyckönska; han kunde knappast bära en sådan arbetsbörda, och riksdagen skulle genast stå inför nödvändigheten av en ny omorganisation av justitiedepartementet, ett återgående till den ordning, som vi nu ha och som man här vill förstöra.

När förslag år 1926 väcktes om kyrkobyråns förflyttning, blev det, såsom jag nyss erinrade om, en livlig strid i riksdagen. Det är klart, att socialdemokraterna voro mycket intresserade av förflyttningen, och förslaget vann också därutöver en sådan anslutning, att andra kammaren med betydande majoritet beslöt den ändring i departementallagen, att kyrkobyrå skulle flyttas till justitiedepartementet. Här i denna kammare har alltså en klar menings-

Ang. justitiedepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.
(Forts.)

Ang. justitie-
departementets
avdelning av
Kungl. Maj:ts
kansli.
(Forts.)

manifestation kommit till stånd. Första kammaren åter gick på en utrednings-skrivelse. Man tyckte, att frågan om kyrkobyråns förflyttning borde ses i samband med vissa andra omläggningar inom kansliet, som kunde vara av behovet påkallade, bl. a. frågan om de kommunala ärendenas förläggning inom departementen. Men jag vill framhålla, att under debatten i första kammaren uttalades mycket starka sympatier, bl. a. från herr Ekman's sida, för tanken på kyrkobyråns förflyttning. Herr Ekman gick dock in för utredningsskrivelsen, i det han hoppades, att frågan skulle kunna ordnas hastigt — redan efter ett år, som han sade — och att man skulle kunna få förflyttningen genomförd i samband med en allmännare reglering av ärendens fördelning mellan departementen.

För egen del uppträdde jag aldrig mot det föreliggande förslaget om kyrkobyråns förflyttning. Jag kan för min del icke anse, att en justitieminister nu för tiden är på något sätt mera »hednisk» än en ecklesiastikminister. Om jag tager del av kyrkomötets förhandlingar, vill det förefalla mig, som om justitieministrarna icke haft några svårigheter att möta episkopatet, det övriga prästerskapet och lekmannafolket på kyrkomötet och som om förhållandet dem emellan varit lika gott som förhållandet mellan kyrkomötet och ecklesiastikministrarna. Det skälet mot kyrkobyråns förflyttning kan jag alltså icke sentera. Måhända kunde det också göras en och annan justering, så att under ecklesiastikdepartementet bleve kvar en viss del av kyrkobyråns ärenden, t. ex. utnämningsfrågorna, medan den centrala delen, de juridiska och kamerala ärendena, förflyttades till justitiedepartementet. Jag hade som sagt ingenting emot förflyttningen i sak, men jag gick i alla fall in för en allmännare utredningsskrivelse. Men nu när man fyra år efteråt ser, att det direkt skjutes för *en regel* mot förslaget om förflyttning av kyrkobyrån — alltså en åtgärd, som måste anses gå stiek i stäv emot vad i denna kammare beslöts år 1926 och mot vad som i första kammaren tydligtvis hade mycket starka sympatier, alldenstund både från folkfrisinnat och även från annat håll utanför socialdemokratiska partiet gjordes uttalanden i den riktningen — så reagerar man och säger: Låt oss se frågan om kyrkobyråns förflyttning löst först, så få vi sedan taga itu med frågan, hur man bör ordna det med statssekreterartjänsten i justitiedepartementet!

Det är denna omständighet — vid sidan av att jag anser att justitiedepartementets organisation, sådan som den här föreslås, blir förfelad — som utgjort mitt motiv till att här framföra yrkande om avslag å utskottets förslag. Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Häruti instämde herr *Mogård*.

Chefen för justitiedepartementet herr statsrådet **Bissmark**: Herr talman! Då herr Forssell omnämnde förre justitieministern Löfgrens ställningstagande till denna fråga, vill jag erinra om att herr Löfgren i första kammaren dock gick in för att man skulle göra den nuvarande statssekreteraren till expeditionschef, härigenom alltså erkännande befogenheten av de erinringar, som gjorts mot att tjänsten uppehålls såsom statssekreterarbefattning. Han ville endast skarpt markera skillnaden mellan lagavdelningen och kansliavdelningen. Mot en sådan organisation, som varit föremål för överväganden i departementet, hade jag dock den erinringen att göra, att det vore lämpligt, om i ett departement skulle finnas en statssekreterare, som icke vore högste chef för alla avdelningarna inom departementet närmast under departementschefen. Det förefaller väl ock orimligt, att man icke, när man har en statssekreterare, skulle i fråga om ett eller annat viktigt ärende kunna taga hans krafter i anspråk, om de därför äro synnerligen lämpliga.

Beträffande nu frågan om överflyttning till justitiedepartementet av vissa ärenden — som herr Forssell uppehöll sig så mycket vid — tycktes herr Forssell anse, att man genom att nu godkänna ett förslag sådant som det här föreliggande skulle draga en rigel för en dylik överflyttning i framtiden. Jag får då säga, att det icke är meningen, att ändringen skall skrivas in i grundlagen, utan om man skulle vilja företaga en väsentlig överflyttning av ärenden framdeles, så är det mycket lätt att ändra organisationen efter omständigheterna. Men icke skall man verkligen ha en organisation så beskaffad, att den kan motsvara alla möjliga förändringar, som kunna ifrågasättas med hänsyn till ärendenas handläggning! Förslaget att kyrkobyrån skall flyttas över till justitiedepartementet får jag nu för min personliga del hoppas vara skrinlagt för all framtid. Ty även justitiedepartementets chef har såsom sin huvudsakliga uppgift att övervaka lagstiftningsarbetet och bör däri enligt mitt förmenande taga en mycket verksam del. Och jag tror då, att hans cirklar skulle betydligt korsas, om han finge över sig alla dessa kyrkoärenden med åtföljande uppvaktningar, som komme att splittra hans tid. Den frågan är emellertid som sagt icke aktuell här. Jag har velat betona, att man genom att besluta den föreslagna omorganisationen naturligtvis icke på något sätt binder sig för framtiden, om man då vill genomföra en annan fördelning av ärendena mellan departementen.

Ang. justitiedepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.
(Forts.)

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! Detta ärende stod upptaget på föredragningslistan i lördags men hann då icke behandlas. Ordföranden i statsutskottets tredje avdelning hade det så planerat för sig, att han då kunde vara närvarande vid huvudtitelns behandling, men när nu ärendet blev uppskjutet till i dag, disponerar han icke sin tid, och detta är anledningen till att jag ansett mig böra taga till orda i denna fråga.

Jag har alltid beundrat herr Forssells förmåga att skaffa sig skäl för sin ståndpunkt dels i de motioner han väcker och dels ännu mer i debatterna. Hans motioner ha mest rört sig om tjänstetitlar och tjänstebefattningar, och herr Forssell har alltid funnit, att titlarna böra förbättras och att flera befattningar måste inrättas. Det gäller alltid högre befattningar och förbättrad löneställning. Det är klart, att, när man gång på gång får detta intryck, man blir en smula tveksam att följa herr Forssell i hans många funderingar på det administrativa området.

Nu talar herr Forssell om att man skulle kunna företaga en massa förändringar i Kungl. Maj:ts kansli och flytta över från ecklesiastikdepartementet till justitiedepartementet vissa ärenden. Herr statsrådet har besvarat den saken, och jag tycker för resten, att det gamla ordspråket om att det är tids nog att lyfta på hatten, när man ser mannen, här äger tillämpning. Går man in för sådana stora förändringar i framtiden, får man väl skaffa sig de tjänstemän som behövas, men dessförinnan bör man icke rada upp tjänstemän efter en linje, som kanske aldrig blir genomförd.

Det är verkligen för mig obegripligt, att fastän den som är mest ansvarig för arbetet i justitiedepartementet, departementschefen, förklarar, att han kan nöja sig med den organisation som nu föreslås under huvudtiteln, anser man, att vi här i riksdagen skulle säga till honom: Nej detta får icke ske utan allt skall vara som hittills! Om jag vore i den ställningen, att jag skulle uträtta någonting för en gemensamhet och jag då förklarade, att jag kunde reda mig med så och så många biträden, men man sade ifrån, att det icke dugde utan att det måste vara så och så många fler, ja då tycker jag verkligen, att vederbörande givit mig ett så grundligt misstroendevotum, som tänkas kunde.

Herr Forssell talade också om att man icke skulle bry sig om auktoriteter, ty den ene sköt ihjäl den andre, och det kan nog så vara. Men han tillade, att

Ang. justitie-
departementets
avdelning av
Kungl. Maj:ts
kansli.
(Forts.)

man skulle taga sunda förnuftet till hjälp. Ja, jag vet icke vad han menade, men antagligen var det ett underförstått, att han själv representerade det sunda förnuftet, under det att vi andra hade ett mindre sunt förnuft. Men när man som sagt på ansvarigt håll förklarar, att man kan reda sig med litet mindre tjänstetitlar och kan få det en smula billigare — vilket jag icke anser vara någon skada —, så kommer jag icke att säga nej, här må vara så många motionärer som helst. I sådana fall anser jag nämligen, att departementschefen är den som sitter inne med den största sakkunskapen. Jag finner det också egendomligt, att man speciellt på högerhåll uttalat ett så oerhört misstroende på denna punkt. Jag hade mera förstått, om misstroendet kommit från det andra hållet. Jag kan icke inse, vilka skäl som varit bestämmande; de äro mig alldeles obegripliga. Jag tror, att de tre justitieministrar, som ansett, att det går att företaga denna förändring utan skada för staten, ja till och med till gagn för densamma, haft goda skäl för sin ståndpunkt, och deras åsikt utgör för mig motiv nog att utan tvekan ställa mig på Kungl. Maj:ts sida och yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Järte: Herr talman! Kammaren blev säkerligen icke överraskad över att herr Olsson i Kullenbergstorp var mycket vänligt stämd mot ett förslag av Kungl. Maj:t, som avser besparing. Detta kunde man vänta på förhand. För min del vill jag tillägga, såsom departementschefen nyss meddelade, att i första kammaren förelåg ett förslag av herr Eliel Löfgren, som accepterade besparingen och alltså lät statssekreteraren bli expeditionschef, men som gick ut på status quo i fråga om arbetsindelningen. Ja, det kompromissförsöket gjorde jag också i statsutskottet, men ingen ville lyssna därpå, därför att de som höllo på status quo ansågo med rätta, att man borde bibehålla även de nuvarande befattningarna. Men är det så, att kammaren skulle vilja reflektera härpå, skulle såväl motionären — det vet jag — som reservanterna gärna gå med på en sådan ståndpunkt för att visa, att här gäller det icke en titelfråga utan att få till stånd en organisation av detta viktiga departement, som garanterar, att lagavdelningen, vilken intager en bestämd särställning inom Kungl. Maj:ts kansli, som icke kan jämföras med lagbyråns ställning i social- och finansdepartementen, för framtiden får det på det sättet ordnat, att den kan helt ägna sig åt sin viktiga uppgift.

Nu vill herr Olsson i Kullenbergstorp av ovanlig ömsinnet om Kungl. Maj:ts regering driva det därhän, att det var »ett oerhört misstroende mot justitieministern», som nu var å bane just från högermäns sida. Jag får då säga, att enligt herrarnas mening riksdagens högerpartier alltigenom visat en sådan lojalitet mot Kungl. Maj:ts regering, att de ha, liksom helgonen, åt sig skapat en överskottsfond av goda gärningar, ur vilken en och annan syndare kan få avlat. Jag är säker på att justitieministern också är av den mening.

Herr Engberg: Herr talman! Jag ber endast att med några ord få motivera, varför jag kommer att avge min röst för reservanternas förslag. När vi år 1926 i konstitutionsutskottet mottogo en kungl. proposition angående kyrkoärendenas överförande från ecklesiastikdepartement till justitiedepartementet, hade vi anledning att gå hela denna fråga om justitiedepartementets ändamålsenliga organisation in på livet. Det socialdemokratiska partiet led nederlag den gången i sitt krav på en överflyttning av kyrkoärendena till justitiedepartementet. Men det må jag säga, att när jag nu hörde herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet uttala, att det var hans förhoppning, att »härmed» — d. v. s., såsom jag förmodar, med accepterande av detta förslag — frågan om kyrkoärendenas överflyttning till justitiedepartementet skulle få anses, såsom orden föllo, för all framtid vara skrinlagd, tycker jag det är anledning för

kammaren att taga sig en funderare över vad det är för en väg vi här skulle ge oss in på. Jag har den uppfattningen, att det brådskar icke så med föreliggande ärende, att man nu skall stänga för sig vägen till den överflyttning av kyrkoärendena till justitiedepartementet, som är absolut nödvändig. Vill man få en ny organisation av justitiedepartementet till stånd — och jag tror att alla i denna kammare, som något sett på saken, äro överens om, att en sådan organisation bör och måste ske — böra vi också låta den förevarande frågan lösas i samband med denna organisation. Det är därför, herr talman, som jag för min del kommer att avge min röst för reservationen.

Ang. justitiedepartementets avdelning av Kungl. Maj:ts kansli.

(Forts.)

Herr **Forsell**: Herr talman! Endast några ord till svar på herr Olssons i Kullenbergstorp anförande. Herr Olsson gjorde gällande, att jag genom mina motioner under årens lopp rörande tjänstemännens löneställning o. dyl. — särskilt beträffande löneförhöjningar och »titlar», såsom han uttryckte sig — skulle ha uppväckt hans misstro. Vad nu talet om titlar beträffar, vill jag säga, att det är herr Olsson i Kullenbergstorp, som vill ge lagchefen titeln statssekreterare: jag har icke alls något intresse av den titelförändringen. Herr Olsson i Kullenbergstorp är sålunda ute i ogjort väder: det är *han*, som här slås för en titelförbättring.

Och vad nu tjänstemannafrågorna i övrigt beträffar, har jag ganska gott samvete. Det är sant, att jag intresserat mig för dessa spörsmål, men jag kan försäkra kammaren, att jag icke gjort det för att skaffa den ena eller andra gruppen särskilda fördelar, och jag kan betyga, att jag i intet fall, där jag uppträtt, haft några särskilda personliga kontakter med de tjänstemannagrupper, som det kan ha gällt. Utan min bestämmande synpunkt har varit den, att dessa tjänstemannafrågor — även de som gälla tjänstemannaklassernas mellan- och övergrader: byråchefsgraden t. ex. — inkludera ett ganska betydelsefullt socialt problem, ett problem som herrarna kanske så småningom få en allt starkare känning av; det kan komma att växa fram ett intellektuellt proletariat, om icke dessa frågor i tid observeras av statsmakterna. Jag menar, att när jag har den uppfattningen, att det här icke blott gäller administrativa detaljer utan att detaljerna gå in som moment i ett stort och viktigt helt, skulle jag svika min plikt, om jag icke, när jag är ledamot av kammaren, sökte fästa riksdagens uppmärksamhet på detta enligt min mening betydelsefulla spörsmål.

Vad vidare framgången av mina aktioner beträffar, tror jag, att om jag sloge upp handlingarna och ginge igenom statsutskottets yttranden under de olika åren, skulle jag finna åtminstone en del fall, där jag fått vad jag velat. Och i de fall, där statsutskottet avstyrkt mina motioner, har man alltid — det tror jag jag vågar säga — erkänt, att det dock rört sig om berättigade synpunkter, som jag framfört. Ja, utskottet har understundom nästan förefallit att vara generat över att det icke gått med på mina förslag. Jag erinrar t. ex. om mina under åratal upprepade motioner beträffande patent- och registreringsverket. Jag måste säga, att statsutskottets avvisande hållning därvidlag varit ganska besvärande för detsamma, men jag hoppas nu på en ändring på denna punkt, jag vill ännu en gång påstå, att det utskott, som å riksdagens vägnar prövat förslag i detta avseende, har på det hela taget varit synnerligen välvilligt mot mina uppslag, varför herr Olsson i Kullenbergstorp har föga fog för sin anmärkning. Skall jag returnera hans polemik mot mig, kan jag framhålla, att det funnits viktiga fall, där jag motionerat om sparsamhet i statsförvaltningen, t. ex. i fråga om generaltullstyrelsens omorganisation, men där jag fått herr Olsson i Kullenbergstorp emot mig. Jag skall icke djupare inlåta mig härpå, men jag tillbakavisar bestämt, att man i föreliggande sakfråga använder som argument försöket att sprida ett misstroendets skim-

Ang. justitie- mer över den som framställt förslag i ärendet. Jag kan försäkra herr Olsson
departementets i Kullenbergstorp, att när han kommer med sina förslag, faller det mig aldrig
avdelning av in att icke hos honom förutsätta ett starkt osjälviskt sakligt intresse, och jag
Kungl. Maj:ts begär samma respekt för egen del.
kansli.

(Forts.)

Herr Carleson: Herr talman! Med min erfarenhet om arbetet i departementen ställer jag mig rätt tveksam till lämpligheten av det föreslagna arrangemanget. Min tro är, att när man gör en man i chefens för lagavdelningens ställning till statssekreterare och alltså till chef även för kansliavdelningen, kommer icke blott hans ambition utan även hans ansvarskänsla att göra, att han måste taga en helt annan befattning med ärendena och med propositionerna i allmänhet än statsrådet föreställer sig. Jag tror också, att ett statsråd kommer att finna, att även han måste på högste chefen för bägge avdelningarna lägga det ansvar, som hittills alltid utkrävts av en sådan man. Jag anser sålunda, att det kan i framtiden bli rätt svårt att besätta denna plats med en lämplig person och en person med den kapacitet som erfordras. Å andra sidan är jag övertygad om, att när herr statsrådet framlagt detta förslag han även har till förfogande en person, som i detta säregna fall kan taga arbetsbördan och ansvaret, särskilt arbetsbördan. När man sålunda icke är fullkomligt säker på att det är oriktigt att gå den föreslagna vägen men ställer sig tveksam, anser jag för min del, att jag icke bör rösta mot förslaget. Att jag icke gör detta beror slutligen även därpå, att jag i olikhet med en del andra talare icke finner, att man genom att rösta för förslaget på något sätt fastläser en viss organisation eller hindrar riksdagen att nästa år — eller något följande år — göra vilka ändringar beträffande kyrkobyråns ordnande som helst. Vad saken nu gäller är dock i själva verket blott en mindre budgetfråga. Det är ju icke svårare att sedermera återställa status quo än att med en lika kortfattad motivering, som den herr statsrådet kommit med denna gång, åter få frågan in på den bog, där den för närvarande ligger. Då har man ju samma möjligheter som nu att för framtiden ordna som man önskar i organisationshänseende.

Herr Olsson i Kullenbergstorp: Herr talman! Det har aldrig ett ögonblick fallit mig in att tro, att herr Forssell motionerat eller talat annat än på grund av övertygelse och i överensstämmelse med vad han tycker är bäst och rättast. Detta har jag aldrig satt i tvivelsmål, och tillvitelsen att jag skulle ha påstått något annat protesterar jag bestämt emot. Herr Forssells hela inriktning anser jag vara sådan, att han önskar flera tjänstemän här i landet och framför allt bättre löner till dem. I det fallet kanske vi se saken litet olika, herr Forssell och jag.

Herr Forssell yttrade, att vi känt oss generade i statsutskottet därför att vi kommit med avslag å hans motioner. Nej, jag försäkrar, att åtminstone har jag aldrig varit generad, och det kan hända, att, om han väcker flera motioner i fortsättningen, vi kunna avslå dem också utan att genera oss det minsta. Men vi komma alltid att hålla oss till sak och se till innehållet i dem, och då får han verkligen förlåta, om vi icke se dem med samma ögon som han.

Herr Wigforss: Herr talman! När jag nu blandar mig i debatten, gör jag det endast med anledning av att det här sagts, att den anordning, som föreslås av Kungl. Maj:t, skulle kunna innebära ett hinder för en eventuell omorganisation av Kungl. Maj:ts kansli. Jag beklagar, att jag icke riktigt uppfattade herr justitieministerns yttrande, men av herr Engbergs uttalande framgick, att herr justitieministern skulle ha förklarat, att med antagandet av ifrågavarande förslag hela frågan om överflyttning av kyrkobyrå till justitiedepartementet

avfärdats. Jag får säga, att när jag och åtminstone en annan ledamot i den regering, som år 1926 framlade förslag om kyrkobyråns överflyttning, anslutit oss till Kungl. Maj:ts förslag, vi gjort det under den uttryckliga förutsättningen och med den bestämda övertygelsen, att förändringen icke på något sätt kan lägga hinder i vägen för en dylik omorganisation. Jag förstår icke, huru denna fråga kunnat drivas upp till sådana proportioner. Visserligen kan jag mycket väl begripa, att man inom vissa ämbetsmannakretsar tycker det är otrevligt att mista en statssekreterarebefattning för att i stället få en expeditionschefs-befattning, men att detta skulle giva anledning till att riksdagen skulle gå emot ett förslag från Kungl. Maj:ts sida, vilket åstadkommer bättre ordning inom ett departement och dessutom innebär en liten besparing, förefaller mig alldeles orimligt.

Ang. justitie-
departementets
avdelning av
Kungl. Maj:ts
kansli.
(Forts.)

Härmed var överläggningen slutad. Herr talmannen framställde propositioner dels på bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt, dels ock på bifall till den vid punkten fogade reservationen; och förklarade herr talman-
nen sig anse svaren hava utfallit med övervägande ja för den förra propositionen. Herr Forssell begärde emellertid votering, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Den, som vill, att kammaren bifaller statsutskottets hemställan i punkten 1 av utskottets förevarande utlåtande nr 2, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid punkten fogade reservationen.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av upprensingsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren bifallit utskottets hemställan.

Herr förste vice talmannen övertog nu ledningen av kammarens förhandlingar.

Punkterna 2—12.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Vid härpå skedd föredragning av *punkten 13*, angående bidrag till domsagornas förvaltning, begärdes ordet av

Herr **Anderson** i Råstock, som yttrade: Herr talman! På grund av vissa upplysningar, som kommit statsutskottets tredje avdelning till handa, har det under förevarande punkt i första kammaren yrkats återremiss. Första kammaren biföll återremissyrkandet, och för att utskottet skall komma i tillfälle på nytt pröva detta ärende tillåter även jag mig att, i denna kammare, yrka återremiss.

Med bifall härtill beslöt kammaren återförvisa punkten till utskottet för ny behandling.

Punkten 14.

Lades till handlingarna.

Andra kammarens protokoll 1930. Nr 9.

Punkterna 15—17.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 18.

Lades till handlingarna.

Punkterna 19—21.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. under-
stöd åt
Svenska
skyddsför-
bundet.

Härpå föredrogs *punkten 22*, angående understöd åt Svenska skyddsförbundet; och yttrade därvid:

Herr **Kilbom**: Herr talman, mina herrar! Såsom framgår av handlingarna har regeringen på denna punkt begärt en förhöjning av anslaget till Svenska skyddsförbundet med ett belopp av 15,000 kronor. Statsutskottet har emellertid nedprutat ökningen till 5,000 kronor, och jag måste säga, att jag finner utskottets nedprutande synnerligen väl motiverat.

Innan jag går in på frågan, huru medlen skola användas, skall jag be att få säga några ord i största allmänhet.

Herr statsrådet anför enligt statsrådsprotokollet bl. a. följande: »Det måste anses ligga i såväl samhällets som fångens intresse, att åtgärder från statens sida vidtagas för att underlätta hans återgång till samhällsnyttigt liv, och jag känner mig övertygad om, att det som offras för fängelseväsendets förbättring icke medför den avsedda nyttan, om samhällets omsorg för fången upphör vid fängelsets port. Det är just då, som han behöver hjälp och stöd för att ej ånyo falla samhället till last eller återfalla i brott. Men denna hjälp måste vara någorlunda effektiv, om den skall hava åsyftad verkan.» Yttrandet som sådant föranleder från vår sida ingen polemik; vi vilja tvärtom understryka betydelsen av att den hjälp, som frigivna fångar erhålla, blir *effektiv*. Jag kommer senare att yttra några ord om i vad mån den hjälp, som nu ges, kan anses fylla anspråken i detta avseende. Emellertid måste det sägas, att det vore önskvärt, att man anlade en vidare social syn på hela det problem, som här rullas upp. Skulle det icke vara lämpligt männe att i detta sammanhang undersöka, huruvida allt från samhällets sida är gjort, som göras kan, för att förhindra att folk kommer i fängelse. När man som jag sitter på en daglig tidnings redaktion, får man nästan varje dag tillfälle att se ett rikligt antal exempel på huru det för en stor mängd människor under nuvarande förhållanden icke finns mer än två möjligheter: att svälta ihjäl eller att bli tjuv. Det finns här i staden, såsom känt är, en massa människor, som äro arbetslösa. I storstäderna äro förhållandena i detta avseende värst, men även i andra samhällen äro de synnerligen svåra. Stora mängder av de arbetslösa exempelvis i Stockholm äga inga som helst förbindelser, de ha inga anförvanter, och inom deras bekantskapskrets finns det inga, som äro i ett sådant ekonomiskt läge, att de kunna, även om vilja finnes, hjälpa. De arbetslösa ha alltså ingenting att existera på. Vad skola de då göra annat än att gå ut och bettla, d. v. s. förr eller senare falla under stockholmspolisens så humana verksamhet och — förvisas till Svartsjö. Det har ju inom parentes sagt alldeles nyligen förekommit händelser inom polisen, som visa, att man nu, av allt att döma med hänsyn till den rikliga främlingsström, som i sommar väntas hit, skärper aktionen för att skicka folk till Svartsjö. Vilja de arbetslösa icke bettla, återstår dem alltså ingenting annat än de två andra alternativen, nämligen att svälta eller bli tjuvar. Jag måste säga, mina herrar, att så länge man från regeringens sida icke vill göra någonting för att lösa de arbetslösas svåra problem, i vart fall ingenting

effektivt — ty nödhjälpsarbete är lika litet nu som tidigare objektivt till för annat än att skaffa den privata arbetsmarknaden billig arbetskraft — genom en arbetslöshetsförsäkring i Sverige såsom skett i andra länder, så länge, det vågar jag påstå, har man ingenting effektivt gjort för den kategori, som förr eller senare sjunker ned i den klass det här gäller. Man måste sålunda på det bestämdaste kräva av regeringen och de partier här i riksdagen, vilka tidigare intagit en annan ståndpunkt till arbetslöshetsproblemet, att, om de mena allvar med att söka rädda de frigivna fångarna, de även gå in för att förebygga att det blir så många fångar. Massor av dem, som nu befolka fångelserna, komma nämligen dit på grund av arbetslöshet och därmed följande svårigheter. Jag har med detta självfallet icke velat förneka, att det finns många kriminella element. Dessa stå emellertid i en annan klass. Det återstår förresten att undersöka i vad mån även kriminaliteten är en följd av olidliga samhällsförhållanden på det ena eller andra området.

Efter detta, herr talman, måste jag säga ett par ord om det sätt, på vilket de anslagna medlen användas. De tilldelas, såsom framgår av handlingarna, Svenska skyddsförbundet. Detta förbund är emellertid, så vitt jag kunnat finna, till cirka 90 % ingenting annat än en uppsamlingsinstitution för privata välgörenhetsinstitutioner — åtminstone kalla de sig välgörenhetsinstitutioner av någon obegriplig anledning. Jag skulle i detta sammanhang vilja uttrycka det i mitt tycke berättigade önskemålet, att på detta område allt privat tanteri fullkomligt avskaffas ju förr dess hellre. Vi ha sett så många exempel på, att när de privata gripa in detta ingalunda sker för klientelet skull utan av helt andra motiv. Resultatet blir i många fall, att hela verksamheten göres till *självändamål*. Huvudsaken är att skaffa ett »intresse» åt några tanter, som tro sig ha en uppgift att fylla in fråga om välgörenhet, och även att giva en befattning och en inkomst åt personer, som äro odugliga inom andra verksamhetsområden och omöjliga för produktivt arbete. Det första önskemålet är följaktligen, att all privat hjälpverksamhet på detta område avskaffas och att staten ordentligt griper in, vilket ju t. o. m. från herr statsrådets sida erkänts såsom dess solklara skyldighet.

Bland Svenska skyddsförbundets organisationer finns, som bekant, en institution i Stockholm, som kallas Skyddsvärnet. Jag måste tillstå, att om jag bortser från något enstaka fall, där Skyddsvärnet eller kanske rättare sagt någon av dess medlemmar hjälpt, jag icke den dag som i dag är — och jag har såsom tidningsman sysslat med hithörande frågor ganska mycket under de tre, fyra sista åren — kan finna att institutionen gör skäl för namnet. Det är, herr talman, absolut ingen retorisk överdrift från min sida vad jag nu säger. Jag vet vad jag talar om på grund av studium av Skyddsvärnets verksamhet. De som följa tidningspressen torde erinra sig, hurusom för fyra år sedan Skyddsvärnet i samtliga stockholmsstidningar, vill jag tro, var föremål för synnerligen grava anmärkningar. Det var ingalunda så, att det enbart var arbetarpressen, som faun verksamheten ge anledning till viss uppmärksamhet utan — jag konstaterar det ännu en gång — samtliga tidningar här i staden, så vitt jag kan erinra mig. Den första anmärkning, som gjordes, rörde bristande revision. Jag har här en rad urklipp, som jag emellertid icke skall trötta kammaren med att föredraga. För den händelse man här emellertid skulle från något håll försöka bestrida mina uppgifter, vilket jag räknar med, skall jag verifiera dem punkt för punkt. Skyddsvärnet har nämligen numera i sin styrelse en ledamot av denna kammare, en bekant högerman. Då man nu både från Kungl. Maj:ts och statsutskottets sida gått in för att det skall tillsättas en speciell revisor, som får i uppdrag att granska Skyddsförbundets papper, vill jag uttrycka det bestämda önskemålet, att denne måtte få granska även de *underlydande* organisationernas papper. Mig veterligen har det icke

Ang. under-
stöd åt
Svenska
skyddsför-
bundet.
(Forts.)

Ang. under-
stöd åt
Svenska
skyddsför-
bundet.
(Forts.)

riktats någon anmärkning mot själva Skyddsförbundet. Däremot har det riktats sådana mot speciellt Skyddsvärnet. Varken regeringens eller statsutskottets ledamöter ha kunnat undgå att taga del av dessa. Då man nu uttalat sig för att en speciell revisor skulle utnännas av justitiedepartementet och att fängvårdsstyrelsen skulle få i uppdrag följa hithörande verksamhet, ligger ju häri ett erkännande av att allt nog icke är så som det borde vara på ifrågavarande område. Det förefaller mig sålunda tillrådligt, att man tager steget fullt ut. Skyddsvärnets verksamhet har under de gångna åren varit sådan, att ett krav på en revision, omfattande de senaste 10 åren, är fullkomligt berättigat. Jag hemställer därför — jag beklagar, att herr statsrådet tydligen är inne i första kammaren — att man verkligen tager under bestämd och noggrann prövning, huruvida icke en dylik 10-årsrevision av Skyddsvärnets verksamhet kunde företagas. Den är motiverad, vilket också Skyddsvärnets styrelseledamot här i kammaren skulle kunna erkänna.

Även mot det sätt, på vilket Skyddsvärnet handhaft de medel, som stått till dess förfogande, — delvis äro de på privat väg insamlade, delvis erhållas de av staten och Stockholms stad, vilken senare beviljat ett belopp av 2,000 kronor per år under de sista åren — har det riktats allvarliga anmärkningar. Skyddsvärnet har som bekant ett vårdhem eller vad det nu kallas utanför Stockholm, i Hässelby, och det har mot förvaltningen av detta framförts en sådan kritik, att vilken som helst annan organisation efter dylika anmärkningar i pressen ögonblickligen skulle ha ansett angeläget vara att företaga en under allmänhetens kontroll stående revision och lägga samtliga papper på bordet. Så har icke skett från Skyddsvärnets sida, vare sig beträffande vårdhemmet i Hässelby eller beträffande verksamheten i övrigt.

Den tredje anmärkningen, som riktats mot Skyddsvärnets sätt att förvalta medlen, avser det förhållandet, att där icke finnes någon ordentlig bokföring. Jag vet inte, huruvida detta missförhållande avhjälppts det sista året eller håller på att avhjälpas; det har sagts mig, att så skulle vara förhållandet. Jag skulle emellertid tro, att anmärkningen är av den natur, att också den i sin mån fullväl motiverar kravet på tioårig revision.

Går jag sedan över till den verksamhet, som Skyddsvärnet bedriver, så måste jag såsom representant för åtminstone en del av Stockholms arbetare inlägga en allvarlig och bestämd gensaga mot denna. Jag måste säga, att Skyddsvärnet knappast kan ha till uppgift att, såsom hittills i flertalet fall skett, blanda sig i de konflikter, som råda på arbetsmarknaden mellan arbetsköpare och arbetare, genom att skicka frigivna fångar till i blockad förklarade arbetsplatser. Jag kan inte tro, att det varit åtminstone socialdemokraternas i kammaren mening, då de tidigare gått in för anslag till Skyddsvärnet, att detta skulle på så sätt handhava sina uppgifter. Är det så, att Skyddsvärnet icke kan åstadkomma annat arbete åt de frigivna fångarna, så böra de sannerligen icke heller skicka dem till arbetsplatser, där de komma mellan arbetsköparna och arbetarna. En frigiven fånges lott är verkligen hård nog ändå utan att han dessutom av några herrar i Skyddsvärnet, där man dock vet varom det handlar i det speciella fallet — det veta icke de frigivna fångarna, som under sin fängelsevistelse icke kunna följa tidningspressen — skall skickas till blockerade arbetsplatser och därigenom komma i konflikt med sina klasskamrater, vilka äro de enda, som dessa frigivna kunna ha utsikt att få någon hjälp av. Skyddsvärnet ställer för de frigivna problemet så: Antingen tager ni det av oss anvisade arbetet eller också får ni ingen hjälp från vår sida! Jag måste säga, att de frigivna fångarna under sådana förhållanden hellre böra och kunna avstå från den hjälp Skyddsvärnet genomsnittligt lämnar än taga det av Skyddsvärnet anvisade arbetet. Tillgängliga uppgifter ge nämligen vid handen, att den hjälp Skyddsvärnet under gångna år, speciellt 1928, på vilket beräkningarna basera sig, har

lämnat till de frigivna fångarna, uppgår till 5 kronor å 4 kronor 50 öre. Hur svarar det, mina herrar, mot statsrådets uttalande om att de frigivna fångarna böra lämnas *effektiv* hjälp för att erhålla möjlighet att komma bort från det asociala tillstånd, vari de befinna sig? Hur svarar det mot statsrådets uttalande om effektiv hjälp, att man skickar dessa människor till arbetsplatser, vilka av vederbörande organisationer förklarats i blockad?

Vad sedan beträffar Skyddsvärnets förvaltning, så har det även på denna punkt framställts mycket grava anmärkningar. En del uppgifter ha kommit mig tillhanda, men jag ber att få försäkra kammarens ledamöter och herr statsrådet, att jag ingalunda har dem från en känd kvacksalvare på detta område, vars namn vi alla känna till och som jag därför icke behöver nämna. Jag kan för övrigt tillägga, att den tidning, för vilken jag har nöjet att vara redaktör, var den första, som för tre år sedan tog i håll med mannen och hans försök att skaffa sig en befattning på detta område. Av de uppgifter, som jag har, framgår, att Skyddsvärnets budget balanserar på minimum 50,000 maximum 70,000 kronor och att denna institution, detta »stöd för frigivna fångar», skulle ha en tjänstemannastab på 9 personer. Tyvärr har jag icke varit i tillfälle att kontrollera uppgiften, men jag skall passa på att ställa denna fråga till Skyddsvärnets här närvarande ledamot: Är det sant, att Skyddsvärnet för den verksamhet det bedriver, eller under sista tiden har bedrivit, behöver en tjänstemannastab på 9 personer? Skyddsvärnets klientel lär nämligen, om jag icke är illa underrättad, icke vara alltför stort; det har visst uppgått till ett tiotal personer om dagen eller något mera under det år, som jag härvidlag har undersökt. Är så fallet tror jag verkligen icke, att det kan vara nödvändigt med en så stor tjänstemannastab. Det visar sig också, att Skyddsvärnet icke fattat sin uppgift såsom det föreger sig göra, alldenstund icke mer än hälften, alltjämt enligt uppgifter som stå mig till buds, av de pengar, som varit till förfogande, delats ut till frigivna fångar. Resten av pengarna åtgår till avlönande av tjänstemän, förhyrande av lokaler och dylikt. Kan det, herr Bismark, verkligen vara någon mening i att under sådana förhållanden staten skall lämna bidrag till en dylik organisation? Det finnes visserligen en föreskrift, att Svenska skyddsförbundet skall av de anslagna medlen använda allena 3.000 kronor för sin förvaltning, men den föreskriften borde utsträckas till att gälla också de underlydande organisationerna, så att dessa icke skötte sin förvaltning på sätt här anförts.

Jag glömde nyss nämna, att då Skyddsvärnet »skaffar frigivna fångar arbete», så tillgår detta i regel så, — när de icke skickas till blockerade arbeten — att de hänvisas till statens och kommunernas arbetsförmedlingsanstalter. Följaktligen vältrar man över på dessa samhällseliga organ för förmedling av arbete uppgifter, för vilkas utförande Skyddsvärnet fått sig anslag tilldelat av stat och kommun.

Jag har, herr talman, velat anföra dessa synpunkter. Jag tror, att efter den mångåriga debatt, som förts i denna fråga och efter den kritik av Skyddsvärnet och andra liknande organisationer, som ägt rum i alla tänkbara tidningar, det kan vara anledning för riksdagen att ägna frågan litet större uppmärksamhet än vad hittills skett.

Jag sammanfattar nu mitt anförande med att angiva följande bestämda önskemål nämligen för det första, att en tioårig revision av Skyddsvärnets, eventuellt av andra liknande organisationers, räkenskaper företages, för det andra, att den verksamhet som bedrivs på detta område, fullständigt skiljes — jag förstår väl, att det icke kan gå omedelbart, men man bör inrikta sig härpå — från de privata välgörenhetsorganisationerna och blir en samhällets sak, ty det är den i ordets djupaste och bästa bemärkelse, samt, för det tredje, att det för framtiden ses till, att de medel, som för detta ändamål tagas i anspråk, icke

Ang. understöd åt Svenska skyddsförbundet.
(Forts.)

Ang. under-
stöd åt
Svenska
skyddsför-
bundet.

användas till aylönande av tjänstemän, utan verkligen komma de personer till del, som man från den organisations sida, som har fördelningen av medlen om hand, föreger sig vilja hjälpa.

(Forts.)

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet **Bismark**: Herr talman! Det torde inte kunna begäras av mig, som icke var beredd på detta anförande av herr Kilbom, att jag skall kunna taga upp frågan i detta sammanhang till något närmare bemötande, men jag kan dock icke underlåta att här lämna några upplysningar, som ställa de av herr Kilbom lämnade uppgifterna i en något annan dager.

Skyddsvärnet, som kritiken väl särskilt riktat sig emot, är en av de organisationer, som lyda under Svenska skyddsförbundet, och det är väl på den punkten, som kritiken närmast har satts in.

För Skyddsvärnets räkning skedde åren 1919 och 1920 en insamling av vissa personer, som stått Skyddsvärnet nära, men insamlingen skedde dock icke i Skyddsvärnets namn. Den person, som närmast var intresserad av insamlingen, uppbar medlen, och han ansåg sig kunna disponera dessa för åtgärder som stodo nära Skyddsvärnets verksamhet. Sålunda inköpte han ett hemman, som var avsett att bli ett skyddshem för frigivna brottslingar, och dessutom insamlade han personligen ett större belopp, 38,000 kronor, som han placerade i en fastighet, vilken inköptes för 52,000 kronor. Allt detta skedde utan att Skyddsvärnets styrelse utövade någon kontroll över de åtgärder, som vidtogos. Denna hållning från Skyddsvärnets sida är svår att försvara, därom kunna vi vara ense, men när den allmänna kritiken riktat uppmärksamheten på förhållandet, gjorde Skyddsvärnets styrelse slag i saken på det sättet, att styrelsen infordrade redovisning från förutnämnda person, granskade hans räkenskaper och övertog de tillgångar som förelågo och som voro av den beskaffenhet, att de kunde användas för Skyddsvärnets verksamhet. Resultatet av denna granskning föreligger i ett utlåtande av två personer, för vilka man kan hysa förtroende. Såsom ett allmänt omdöme tror jag man kan säga, att handhavandet av de insamlade medlen skedde på ett i hög grad oklokt och slarvigt sätt, men att något kriminellt har icke förelegat. Det hela var så inrört med vissa affärer med olika personer, att det är mycket svårt att få en klar överblick.

Men, mina herrar, vi kunna väl icke alltjämt hålla på att diskutera denna fråga! Vi kunna väl icke låta Skyddsvärnets verksamhet hämmas på grund av åtgärder av en person, som en gång stod Skyddsvärnet nära, men som nu är fullständigt skild från dess verksamhet. Sedan år 1927 har det varit en helt annan förvaltning i Skyddsvärnet och man har rätt upp den gamla surdegen. Den person, som har haft hand om insamlingen, blev både fysiskt och psykiskt nedbruten på grund av de omständigheter som han invecklat sig i, och han är skild från all vidare befattning med saken.

Nu har man riktat anmärkningar mot Skyddsvärnets verksamhet och påstått, att där skall finnas för många tjänstemän. Man har sagt, att antalet tjänstemän skulle uppgå till nio. Jag skall därför lämna en liten redogörelse för hur det förhåller sig med den saken.

Skyddsvärnets uppgift är ju att taga hand om alla frigivna fångar, som söka dess hjälp. Det gäller icke att försörja dem utan att, när de komma från fängelset, skaffa dem bostad, mat och arbete. Det säges här, att klientelet endast uppgår till tio personer om dagen. Ja, jag får nu säga, att den siffran förefaller mig inte vara så liten. Skall man taga hand om tio personer varje dag och ordna för dem, så att de få sin bärgning, så blir det nog åtskilligt att göra. De komma ju direkt från fängelset, och då gäller det att skaffa bostad och samsättning åt dem och att vårda sig om dem under den närmaste tiden. Detta är ett ganska invecklat problem, och de tjänstemän, som ha med detta att göra,

ha ett ganska ansträngande och, jag vill säga det, ganska otacksamt arbete. Ty det klientel, som kommer till Skyddsvärnet, är ofta av den beskaffenhet att det inte finnes någon ansvarskänsla att bygga på. De kunna endast med största tvekan rekommenderas till arbete, ty en mångårig erfarenhet har visat, att även om de få de bästa arbetstillfällena, så sviktar karaktären inom kort, och de återfalla i brott och nöd.

Vad nu storleken av klientelet beträffar så kan jag nämna, att antalet rådfrågningar och besök uppgick år 1929 till 500 i månaden; det blir alltså inte tio om dagen utan ungefär tjugo, om man frånräknar helgdagarna. För detta arbete finnes det till att börja med en föreståndare, med en lön av 7,200 kronor om året. Hans tid är upptagen med att taga emot de hjälpsökande, göra förundersökningar, inhämta upplysningar, taga hand om kassan och sköta korrespondensen med alla möjliga personer, som vända sig till Skyddsvärnet. Han har vidare att besvara remisser från fängvårdsstyrelsen och från interneringsnämnden samt att avlämna rapporter. Hans tid lär vara ganska strängt upptagen. Vid sin sida har föreståndaren en assistent med 4,200 kronors årlig lön, och han tillhandagar föreståndaren i dennes arbete. När en person har anmält sig, får denne assistent skaffa upplysningar om honom och får tänka ut, om det finnes något arbete att hänvisa personen i fråga till. Han har också att skaffa bostad åt honom och att under de närmaste dagarna sörja för hans kost o. s. v. Vidare finnes det en assistent på övervakningsavdelningen. Denne har en lön av 2,400 kronor jämte bostad och skall övervaka de villkorligt dömda och villkorligt frigivna. Hans lön täckes emellertid fullständigt av de arvoden, som utgå för detta arbete, och betungar alltså icke Skyddsvärnets budget. Vidare finnes det en kvinnlig assistent för att taga hand om de kvinnliga fångarna, och hon har en lön på 2,400 kronor. Hon har dessutom att med avseende på de kvinnliga fångarna fullgöra en hel del av de uppgifter, som för de manliga klienternas del åligger föreståndaren. Slutligen finnes det ett manligt biträde med 1,800 kronors lön samt en kontorsvakt — det är nu en gammal man på den platsen — som dock skulle kunna bytas ut mot en springpojke. Sammanlagt blir det alltså fem personer, om vi inte räkna med diakonen. Att det vid något tillfälle kan sitta flera personer på kontoret, förklaras därav att man ibland låter sådana frigivna fångar, som icke ha fått något särskilt att göra, sitta och hjälpa till med varjehanda förefallande arbeten för att bereda dem en tillfällig sysselsättning.

Jag vill tillägga att bland dessa fem tjänstemän på Skyddsvärnet icke heller medräknats de tjänstemän, vilka sitta på den skrivbyrå, som upprättats i anslutning till Skyddsvärnet. På denna skrivbyrå utföres maskinskrivning åt allmänheten, och där har man placerat frigivna fångar, som äro kunniga i maskinskrivning. Denna byrå har stått under Skyddsvärnets ledning, men är nu självständig. Skyddsvärnet betalar ett visst anslag för att där ha rätt att placera ett visst antal frigivna, som äro något så när kunniga i maskinskrivning. Vid sådan placering får man se till, att det icke ställes för stora krav på deras duglighet, och därför ger man ett visst tillskott till förvaltningskostnaderna, som skall motsvara den minskade effektiviteten i arbetet.

Efter denna korta redogörelse för organisationen skall jag lämna några uppgifter om statens bidrag till Skyddsvärnets verksamhet. Staten betalar till Skyddsvärnet 37,600 kronor. Hela beloppet av de medel, som gått igenom anstalten förlidet år, uppgår till 75,000 kronor, därav 22,000 kronor utgöras av medlemsavgifter och gåvor, vartill kommer ett bidrag från centralföreningen för stöd åt frigivna fångar med 7,800 kronor samt ett ytterligare bidrag å 4,500 kronor. Om jag inräknar ett belopp av 8,700 kronor utgörande kostnaden för hemmet i Björka för frigivna unga fångar — det är ju en ren understödsverksamhet — så uppgå de utgifter, som Skyddsvärnet haft för direkta

Ang. understöd åt Svenska skyddsförbundet.
(Forts.)

Ang. understöd åt Svenska skyddsförbundet.
(Forts.)

understöd, till 41,400 kronor, alltså 4,000 kronor mera än staten har lämnat i bidrag. Lönerna ha gått till 17,100 kronor, premiemedlen till 4,300 kronor och övriga omkostnader, hyror, telefon och sådant som erfordras ha gått till åtskilligt. Det är nämligen nödvändigt att ha ett helt nät över landet, så att man kan komma i kontakt med olika skyddsföreningar och sätta sig i förbindelse med deras ombud på olika platser för att kunna ordna för de frigivna fångarna.

Denna framställning ger, som herrarna finna, en något annan bild av Skyddsvärnets verksamhet än den herr Kilbom lämnade. Jag skall icke vidare uppehålla mig vid denna sak, utan endast poängtera, att Skyddsvärnets egentliga verksamhet ju icke är att giva understöd, detta är en sak som det blivit tvunget att göra för att kunna sörja för den första vården, ambulansvården, åt dessa som komma ut ur fängelserna. Skyddsvärnet står emellertid i förbindelse med en massa hjälporganisationer, och där söka de få sina klienter omhändertagna. Detta är ett krävande arbete och fordrar folk.

Det lät på herr Kilbom, som om han tyckte det vore bra att ordna det så, att bidrag kunde tillfalla de frigivna direkt, men hur skall man kunna tänka sig denna hjälpverksamhet utan en mycket omsorgsfullt uppbyggd organisation, där man prövar behovet och söker göra det bästa möjliga? Det går icke att bara sticka en tia till var och en som kommer in på byrån, utan det måste vara en omsorgsfull prövning. Att Skyddsvärnet anlitar den offentliga arbetsförmedlingen beror därpå, att man måste överhuvud anlita alla medel för att placera de frigivna fångarna. Det är icke uteslutande arbetsförmedlingarna som anlitas, när det gäller att placera ut fångarna, men det är självklart, att Skyddsvärnet måste begagna även den utvägen. Mellan Skyddsvärnet och arbetsförmedlingsanstalterna består för övrigt ett gott samarbete och när det gäller pålitliga fångar, lyckas man ofta uppnå ett gott resultat härvidlag.

Beträffande hänvisningen till blockerade arbeten är jag icke beredd att yttra mig här, då jag icke känner till de fall som föreligga. Jag har ju på känn, att även de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna hänvisat folk till Ulricehamnshambanan, och om nu Skyddsvärnet skulle förfarit på samma sätt, så föreligger det ju härvidlag ingen olikhet mellan Skyddsvärnet och de offentliga arbetsförmedlingsanstalterna. I övrigt känner jag icke till dessa förhållanden, men att hänvisning skulle ha förekommit till blockerade arbeten — jag talar icke om okynnesblockader utan om arbeten som äro blockerade under pågående lönestrid — att hänvisning till sådant arbete skulle förekommit, det har jag mig icke bekant.

Jag har inte mer att tillägga. Att de uppgifter, som jag lämnat här och som härröra från tillförlitligt håll, äro riktiga, har jag ingen anledning betvivla. Uppgifterna äro ju något ofullständiga, men detta förklaras av den mycket korta beredsetid jag haft för att bemöta de av herr Kilbom gjorda erinringarna.

Herr **Kilbom**: Herr talman! Endast ett par ord som replik. Jag måste säga, att jag icke kan dela herr statsrådets uppfattning, då han säger, att man icke kan i evighet hålla på och diskutera denna sak, som en gång förekommit inom Skyddsvärnet, ja, låt oss säga utom Skyddsvärnet. Jag vill visst icke, att man skall hänga en människa mera än nödvändigt är, men den exekution, som är nödvändig, måste man dock företaga, och veterligen har kammaren icke förut, trots att anslag lämnats under många år tidigare, behandlat denna fråga. Jag tror nu också — utan att vilja bestrida herr statsrådets uppgifter — att det nog finnes två uppfattningar om de saker, som dessa uppgifter beröra. Det är självfallet att Skyddsvärnets styrelse — jag vill gärna medgiva det — åtminstone den styrelse, som nu sitter, till 95 % är oansvarig för vad som tidigare felats. Men jag tror icke, att man kan slå sig till ro därmed. För mig lig-

ger saken till så, att det här har förekommit oegentligheter av den art, att de väckt den allra största uppmärksamhet. Det arbete, som Skyddsvärnet utför, är dock av den natur, att det icke får vila några misstankar å dess verksamhet. Jag beklagar för den skull, att jag icke från herr statsrådets sida fått svar på frågan, om han anser det motiverat med en tioårsrevision av Skyddsvärnets förvaltning. Han skakar på huvudet. Jag vet icke, om jag skall uppfatta det så, att han anser att en tioårig revision *icke* är nödvändig. Jag finner ett dylikt betraktelsesätt högst underligt. Man har i en rad av kommunala institutioner företagit och med full rätt en tioårig revision av verksamheten på mindre skäl än dem, som ligga till grund för kravet på samma åtgärder i fråga om Skyddsvärnet.

Herr statsrådet säger att Skyddsvärnets uppgift är att skaffa mat, bostad och arbete åt frigivna fångar. Även om de besökandes antal på byrån rör sig om tio personer om dagen eller låt oss säga tjugu personer om dagen — inom parentes vill jag säga, att orsaken till att våra uppgifter på denna punkt divergera nog beror därpå att jag rör mig med 1928 års siffror — finner jag det icke motiverat med den tjänstemannastab, som herr statsrådet här angav. År 1928 var det dock flera anställda och den tjänstemannastab, statsrådet angav, rör enbart den ordinarie tjänstemannastaben. Den personal som är extra anställd nämnde herr statsrådet ingenting om. Emellertid, även om det vore tjugu besökande om dagen, borde tjänstemannastaben kunna vara mindre, därför att den klientel, som här förekommer, återkommer synnerligen ofta. Det finnes fall, då Skyddsvärnet haft en och samma person till behandling 7 å 8 gånger. Jag kan icke tänka mig, att det för varje gång behöver infordras nya uppgifter angående vederbörandes förhållanden, om hela hans antecedentia från den tid han föddes och till den dag han besöker Skyddsvärnet. Det är nog också i allmänhet tämligen lätt att få uppgifter om vederbörande. Det är ju bara att vända sig till vederbörande fängelseförvaltning, det är väl ofta Långholmen skulle jag tro, och därtill finnes väl också upplysningar att tillgå hos polismyndigheterna, exempelvis i »Polisunderrättelser».

Herr statsrådet nämnde, att understödet för 1929, såvitt jag fattade honom rätt, hade gått till 41,000 kronor. Den summan låter ju ståtlig, men om den kompletteras med den uppgift, vilken tills vidare står obestridd, som jag lämnade, att de, som kommit till Skyddsvärnet, i genomsnitt icke fått mer än 4: 50 å 5 kronor i hjälp, detta räknat icke per dag utan per person, ställes saken i annan belysning.

Vidare vill jag påstå att Skyddsvärnets tjänstemäns bemötande av sitt klientel — detta var en sak som icke heller nämndes i herr statsrådets anförande — borde kunna vara på annat sätt. Det är för närvarande icke bara ämbetsmannamässigt och byråkratiskt, det är surt och många gånger elakt, vilket sannoligen icke bidrager att framskapa vilja hos de fångar hos vilka det finnes förutsättningar, att bli omvända och bättra sig.

Jag vill visst icke säga, som herr statsrådet tycks ha förstått mitt anförande, att det vore nog med en organisation, som gav direkt kontanthjälp åt de frigivna fångarna. Jag tror icke att något sådant vore bra. Det avgörande är nog den behandling, den handledning, som de frigivna fångarna kunna få icke bara under den timma, då de befinna sig däruppe på byrån, utan under kanske månader och för en del för visso år efter den dag de träda utanför fängelsets portar. I det avseendet är Skyddsvärnet vare sig till organisationsform eller vad det gäller de anställdas uppfattning om saken sådan att det fyller måttet.

Vad beträffar hänvisning av de frigivna fångarna till blockerade arbetsplatser vill jag säga, att även om det skulle vara så att det har skett hänvisning endast till Ulricehamnsbanan, synes det mig mycket väl kunna hävdas, att icke ens denna hänvisning bort ske. Om man anser, att de arbetslösa i övrigt kunna

Ang. understöd åt Svenska skyddsförbundet.
(Forts.)

Ang. under-
stöd åt
Svenska
skyddsför-
bundet.
(Forts.)

hänvisas till dylikt arbete — varom jag och mina meningsfränder hysa en helt annan uppfattning — borde man i alla fall tänka på att de frigiyna fångarnas läge är så mycket ömtåligare. Ty sannerligen om man därigenom åstadkommer några möjligheter för dem att komma på ett högre socialt plan, tvärtom, man skjuter bort dem från de små möjligheter, som kunna finnas.

Herr **Pehrsson** i Göteborg: Herr talman! Efter herr statsrådets mycket ingående redogörelse för denna sak har det ju kunnat vara skäligen onödigt att yttra sig, men då jag blivit särskilt uppkallad här såsom ledamot av Skyddsvärnets styrelse, skall jag be att få tillägga några ord till vad herr statsrådet har yttrat.

Jag tror, att herr Kilbom, när han här yttrar sig, har en ganska liten erfarenhet om vad det arbete vill säga, som Skyddsvärnet utför. Jag kan naturligtvis som styrelseledamot — jag är det både här och i Göteborgsavdelningen — icke följa detta arbete dag för dag. Jag har dock gjort några stickprov här och där. Men jag försäkrar eder, mina herrar, att det finnes knappast ett mera ömtåligt, mera svårt och bekymmersamt arbete än att hjälpa dessa stackars människor över den första tiden, sedan de kommit ut. Det kräver synnerligen stor grannlagenhet, som herr Kilbom också talade om, men också en viss fasthet i behandlingen. Jag kan naturligtvis icke yttra mig om de enskilda fallen, de ligga utanför min erfarenhet, men jag vågar säga, att om man tror, att det skulle gå an att ordna det så, som herr Kilbom har skisserat, och det har ju också framkommit i pressen, nämligen att det skulle lämnas en viss summa till fängvårdsstyrelsen för de olika fångelserna, då har man helt och hållet missförstått detta arbete. Här gäller det att försöka taga hand om dem, att få förbindelser ute i landsorten för att placera dem där o. s. v., alltså att stödja dem under den första tiden framför allt.

Emellertid skall jag be att få beröra en del andra saker, som här äro antydda. Det ställdes till mig bestämt den frågan: varför lät Skyddsvärnets styrelse icke med anledning av vad som i pressen förekommit föranstalta om en undersökning, en undersökning, som herr Kilbom nu ville ha utsträckt till tio år tillbaka i tiden? Då vill jag svara eder, mina herrar: *En sådan undersökning är verkställd.* Jag har den här i tryck, som heter »Skyddsvärnets redogörelse», för åren 1915—1928. Vilka ha gjort denna undersökning, som omfattade tiden ända tillbaka till 1919 och 1920? Ja, denna undersökning har gjorts av våra revisorer: och om herr Kilbom anser sig ha skäl tro, att dessa herrar, som ha reviderat Skyddsvärnets räkenskaper, skulle hava misskött denna sin uppgift, ja, då kan man naturligtvis icke svara någonting därpå. Jag säger för min del endast, att de aktade män, som varit revisorer, hava ett allmänt förtroende, och att det icke finnes någon anledning att tro, att de ha gjort något gale. Men emellertid, denna granskning, som åtföljdes av siffergranskning av en fackman, denna undersökning ledde till det resultatet, att det icke fanns någonting i sak att anmärka.

Herr statsrådet har redan nämnt, att räkenskaperna icke voro i den allra bästa ordning. Det kan ju bli en alltför stor arbetsbörda för en man att sköta allt detta! Men sedan har denna förföljelse mot Skyddsvärnet, i vilken även herr Kilbom lät oss få en inblick, fortsatt och nu återupptagits. När denna förföljelse icke upphörde, fastän denna offentiga redovisning gjorts, lät Skyddsvärnets styrelse föregående år verkställa en ny revision, och den utfördes av två opartiska personer, en jurist och en utbildad revisor här i denna stad. De ha gått igenom hela förvaltningen i detalj, och resultatet av denna undersökning föreligger här. Nu heter det: men varför icke lägga papperen på bordet? Ja, herr Kilbom, mot dessa anfall, för vilka Skyddsvärnet varit utsatt, hjälpa inga siffror och inga redovisningar. Redovisningen finnes här, men när det

ligger personlig illvilja bakom anfallen, då kommer man i regel ingen väg. Redovisningen föreligger, som sagt, och jag vet icke, om den förevisats statsutskottet, men det finnes ingen anledning, varför icke så skulle ske.

Av dessa båda redovisningar, mina herrar, framgår att *inga som helst oegentligheter föreligga från den föregående föreståndarens sida. Han har icke tillägnat sig ett enda öre av vare sig Skyddsvärnets medel eller de insamlade medlen, och denna beskyllning mot en oförvitlig man, som nedlagt ett halvt livs arbete på denna verksamhet, tillbakavisar jag.* Tvärtom är det så, att redovisningen visar, att han har utbetalat — det finnes verifikationer på detta — betydligt mera, än han har tagit emot och fått in. Jag kan ju såsom ledamot av styrelsen bestyrka detta. Det fanns ett par kvitton, som voro fullt reellt riktiga, men som voro s. k. samlingskvitton, och revisorererna, som måste vara synnerligen noggranna rent formellt, sade, att dessa kvitton äro visserligen efter vår övertygelse fullt riktiga, men vi kunna formellt icke godkänna dem. Då fylldes denna summa, för att det icke skulle finnas ens ett sken av misstanke, att någonting galet förelåg. Jag har icke tänkt mig kunna övertyga den press, som här är i fråga, och de bakom denna press stående, men jag har tänkt, att jag skulle kunna övertyga kammarens ledamöter. Dessa papper finnas hos mig till påseende.

Går jag sedan över till Skyddsvärnets verksamhet, är det, som sagt, mycket svårt att kunna få någon föreställning om denna, om man icke har följt den på närmare håll. Jag vill dock säga eder, mina herrar, att om vi taga del av den redogörelse, som jag skaffade mig, då jag fick en aning om att denna fråga skulle komma upp — redogörelsen är för januari månad 1930 — så får man en helt annan uppfattning av saken än den herr Kilbom företräder. Sådana rapporter ingå för övrigt månadsvis till kungl. fångvårdsstyrelsens sociala avdelning. Det är sålunda inget smussel, utan allt går fullt klart och riktigt till väga. Det skulle vara av synnerligen stort intresse att även få ett uttalande om varifrån man har fått de utdrag ur dessa rapporter, som ha framkommit i pressen, en press, för vilken herr Kilbom visserligen icke bär ansvaret, men som står honom nära och som varit hans sagesmän. Nå, dessa uppgifter ur rapporterna ha icke kommit från Skyddsvärnet, de skulle sålunda ha kommit ifrån kungl. fångvårdsstyrelsens sociala avdelning eller från något annat håll. Det är icke offentliga papper. De beröra människors privata liv, och dessa uppgifter kunde, om de offentliggjordes, skada dem. Likväl offentliggjordes dessa uppgifter, visserligen med utelämnande av namnen, men dock på sådant sätt, att man uppenbarligen kan konstatera, att dessa papper, som icke äro offentliga, kommit i orätta händer. Nu förstå herrarna, vad Skyddsvärnet varit utsatt för, när man till och med lyckats på sådana vägar komma över papper av denna art.

Den redogörelse, som här lämnas, giver kanske herrarna en förklaring över hur arbetet i Skyddsvärnet skötes. Jag skall be att få nämna litet därom, så får var och en draga sina slutsatser. Det har under januari månad varit 583 besök av 297 personer samt 124 rådfrågningar på Skyddsvärnets byrå. De åtgärder, som ha vidtagits, äro: hjälp till uppehälle åt 24 personer; till beklädnad åt 40 personer; till hyra av fast bostad åt 24 personer; till verktyg åt 18 personer; till resa till arbetsplatsen eller hemorten åt 21 personer; till tillfälligt logi åt 37 personer samt hjälp med matanvisningar åt 65 personer och andra understöd åt 42 personer, tillsammans en summa av kronor 3,247: 27. Dessutom ha 17 personer erhållit beklädnad ur förrådet och 26 personer ha erhållit arbete genom Skyddsvärnets försorg. Man har besökt 35 fångar för förberedande arbete under den tid, då de varit i fängelse, och man har verkställt 69 hembesök. Sedan tillkommer hela denna förbindelseverksamhet, som man uppehållit hela tiden med hela riket. Ni veta, mina herrar, hur svårt

Ang. understöd åt Svenska skyddsförbundet.
(Forts.)

Ang. under-
stöd åt
Svenska
skyddsför-
bundet.
(Forts.)

det är att placera en arbetslös utan detta sorgliga föregående. Vad vill det då icke till för att placera en av dessa stackars människor?

Herr Kilbom sade också i förtäckta ordalag, att Skyddsvärnet icke har lyckats upprätta och göra till samhällsdugliga medlemmar några av dessa frigivna fångar. Jag önskar att herr Kilbom hade varit i tillfälle att träffa en del av klientelen i Skyddsvärnet. Det finnes många, som ha kommit upp fulla av tacksamhet och varit glada över att man verkligen har lyckats hjälpa dem över den svåraste tidpunkten i deras liv. Att man icke har lyckats med alla eller ens med det stora flertalet, ligger i sakens natur. Det behöver jag icke inlåta mig närmare på.

Vidare skall jag nämna en sak, som skulle ha kommit i annat sammanhang, och det rör Björkahemmet, om vilket striden står. Den tioåriga revisionen, mina herrar, visade icke bara att ingenting av medlen hade förfarits, allt har redovisats, men den har också visat, att dessa omhändertagna ynglingar ha kostat hemmet avsevärt mindre, än vad man har fått betala ut — jag har icke siffrorna tillgängliga här — för klientelen i de statliga eller de kommunala anstalterna av motsvarande natur. Detta visar, att hemmet i praktiken har skötts väl, och dess nuvarande verksamhet, som jag har haft tillfälle att se, har visat dess behövlighet. Jag tror, att den som vill göra ett besök därute skall finna, att detta hem är en synnerligen lycklig form för omhändertagande av dessa ungdomliga brottslingar.

Så skall jag be att få lämna ännu en uppgift. Naturligtvis — det kan ju var och en förstå — kan jag icke följa arbetet på byrån, därför att jag tillhör styrelsen. Men jag har sport föreståndaren, om det verkligen är på det sättet, att de pläga anvisa blockerat arbete åt sina skyddslingar. Och därpå har han bestämt förklarar, att det icke har skett mer än i detta fall vid Ulricehamnsbanan. Men hur ställde sig Landsorganisationen i denna fråga? Och hur ställde sig Stockholms stads kommunala myndigheter? Man kunde väl dock icke begära, att dessa män skulle få en förmånsställning gentemot andra, som voro inblandade i detta. Jag tycker, att det var Skyddsvärnets plikt att icke låta dem intaga någon sådan förmånsställning. Men i övrigt framhålles det ständigt på byrån, att de icke skola taga sig något sådant före, som att gå till blockerat arbete. De ha sannerligen så mycket bekymmer för att kunna bli upprättade, att de åtminstone behöva befrias från den svårighet, som ligger däri, att de även skulle komma på tvären med eventuellt blivande arbetskamrater. Man vill ändå inte gärna taga emot dem. Ofta är det där det ändå stoppar, att man inte vill ha straffade personer med i laget. I stället har Skyddsvärnet betalat fackföreningsavgifter för sina klienter och inte bara till fackföreningar med socialdemokratisk prägel utan t. o. m. — jag har här föreståndarens uppgift att hålla mig till — till fackföreningar, som ha haft syndikalistisk färg. Så starkt har man känt nödvändigheten av att icke ställa sina klienter i några svårigheter.

Om man vill se detta arbete, sådant det i verkligheten sker, och se de svårigheter, med vilka det laborerar, och se också på den förföljelse, rent ut sagt, som ägt rum i pressen men som tystnat i den borgerliga och i den socialdemokratiska pressen, sedan man fått under hand de upplysningar, som jag här lämnat, så tror jag, att man kan säga, att det anslag, som går till Skyddsförbundet och en del därav till Skyddsvärnet, är mycket väl använda pengar. Och därför, herr förste vice talman, ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Kilbom: Herr talman! Jag har inte på något sätt hävdad, att det skulle ligga något kriminellt bakom handhavandet av dessa medel. Jag har sagt, att det har varit slarvig bokföring och att medlen med hänsyn till angi-

vet ändamål icke användas på ett lämpligt sätt; jag har sagt, att det icke varit ordentlig revision o. s. v.

Vad det sista beträffar, kyrkoherde Pehrsson, skall jag be att få erinra om en sak, som jag hoppas, att föreståndaren också meddelat, nämligen att så sent som föregående år gjordes — för att få ett slut på allt pratet och alla skrivi-erierna i pressen — ett försök av en auktoriserad revisor att få revidera böckerna. Denne revisor kom ut till vederbörande kassaförvaltare, men han upp-täckte då, att bokföringen och boksluten för flera år tillbaka voro sammanför-da på några lösa papper. Någon möjlighet att göra en ordentlig revision av detta fanns icke, det förstår säkerligen kyrkoherde Pehrsson. Han fann vi-dare, att räkningarna, som gällde hemmet i Hässelby, voro utställda på en-skilda personer o. s. v. När papperen lågo till på det sättet, kunde ju ingen-ting åtgöras för att revidera räkenskaperna. Men vad gjorde han då? Jo, han begärde hos justitiedepartementet, att detta skulle arrangera en ordentlig revision. Jag måste anse, att detta varit en enkel plikt för justitiedepartemen-tet, sådana som papperen bevisligen lågo till och, kyrkoherde Pehrsson, trots revisionen av de två personer, som herr Pehrsson talade om, »advokaterna» allt-jämt ligga till. Vad gjorde då justitiedepartementet? Jo, man skickade skri-velsen med detta fullt berättigade krav till Skyddsvärnet »för yttrande», och om jag inte är illa underrättad, så befinner den sig på den vägen alltjämt.

I övrigt tror jag, att ett par små uppgifter, som kyrkoherde Pehrsson läm-nade, utgjorde en glänsande bekräftelse på riktigheten av de anmärkningar jag framfört — icke dem, som kyrkoherde Pehrsson tror att jag framfört. Han omtalade, att man vid ett tillfälle — jag känner mycket väl detta till-fälle, jag känner också till summan som täcktes, och jag vet, vem som täckte beloppet — måst stieka emellan en summa, för att man icke skulle få, på ren svenska, en skandal till stånd. Den uppgiften liksom uppgiften, att det varit ett sådant hemlighetsmakeri, att man måst använda smygvägar för att få ut papperen om dessa saker, som dock borde intressera en större allmänhet, allra-helst efter alla skrivi-erierna, de bekräfta, kyrkoherde Pehrsson, såvitt jag först-år, tillfullo riktigheten av mina anmärkningar. Det förhållandet, att de pap-per, som det härvidlag gäller, hamna endast hos fångvårdsstyrelsens sociala byrå och Skyddsförbundet men *likväl* kommit till pressen, talar också, tror jag, sitt språk.

Jag förstår för övrigt icke, varför kyrkoherde Pehrsson såsom representant för den nuvarande styrelsen — jag anhåller att få understryka den *nuvarande* — kan ha något emot en retroaktiv revision för tio år. Jag kan heller icke förstå, vad kammaren, som varit med om att bevilja anslag, skulle kunna ha emot att en dylik önskan framfördes till justitiedepartementet, som närmast borde ha att se till, att revisionen blev gjord. Jag förstår herrarnas solidaritet, men jag kan absolut icke finna den försvarlig. Är allting så väl beställt, som herrarna finna det vara, så skadar ju icke en revision. Är det å andra sidan så, att det upptäckes, att någonting, om också bara formellt, icke är, såsom det borde vara, så kan jag icke tänka mig annat, än att en riksdagsman skulle fin-na det fullt naturligt att detta bör påtalas. Statens medel skola användas och för-valtas på ett sätt, som man kan svara för. Jag tror icke, att jag är strängare än många andra här i kammaren och i riksdagen. Men jag hävdar, att då bok-föringen och boksluten bestå i lösa pappersark ute hos en styrelseledamot, så att en auktoriserad revisor icke kan göra en ordentlig revision, då är detta ett sätt att sköta bokföringen för en verksamhet, delvis rörande sig med stats-medel, som jag *icke* kan vara tillfreds med.

Herr Pehrsson i Göteborg: Herr talman, mina herrar! Är det smygvägar, då det lägges fram en tryckt redogörelse för den undersökning, som verkställets?

Ang. under-
stöd åt
Svenska
skyddsför-
bundet.
(Forts.)

Ang. under-
stödd åt
Svenska
skyddsför-
bundet.
(Forts.)

Är det smygvägar, när den till justitiedepartementet överlämnade begäran om ny revision går till fångvårdsstyrelsen, Skyddsförbundet och Skyddsvärnet och sådan revision verkställles samt revisionsberättelsen sedan överlämnas till fångvårdsstyrelsen och Skyddsförbundet och, såvitt jag vet, även justitiedepartementet? Men jag kan icke finna någon anledning föreligga att, när den verkställda revisionen visat allt vara i sin ordning, vidtaga ännu en ny revision. Två revisioner ha verkställts, och vill man nu göra en tredje, så kan man givetvis det. Men vad beträffar de insinuationer, som ligga bakom, så måste de tillbakavisas. Och alldeles avgjort är, att hade justitiedepartementet villfarit denna begäran så som den framställdes, så hade det icke varit riktigt i sin ordning. Ty den man, som begärde denna revision, var i realiteten part i målet, därigenom att han var advokat för en av dem, som ställt till allt detta väsen. Eftersom herr Kilbom tycks vara så inne i saken, kan han säkerligen bekräfta detta. Det vore väl ändå otillbörligt att lämna åt en av parterna att göra en sådan revision!

Jag tror, herr talman, att föreliggande fakta ifrån Skyddsvärnet äro klara nog för att visa, att några smygvägar har man icke gått, utan det har varit fullt öppet och fullt klart allt som skett. Den nuvarande styrelsen i Skyddsvärnet har ingen anledning att ställa sig på deras sida, som angripa den föregående styrelsen för dess åtgärder, när vi finna, att dessa åtgärder varit tillfredsställande.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Herr talmannen återtog nu ledningen av förhandlingarna.

§ 9.

Herr statsrådet *Johansson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner: nr 82, angående åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande; nr 78, angående disponerande av avkastningen av statens hästavelssfond; nr 79, angående avsättning till nationalpark av visst område av kronoparken Idre i Kopparbergs län m. m.; och nr 81, angående pension åt f. d. generaldirektören F. V. Hansens änka. Dessa propositioner bordlades.

§ 10.

Fortsattes föredragningen av statsutskottets utlåtande nr 2.

Punkten 23.

Lades till handlingarna.

Punkterna 24—41.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 42.

Lades till handlingarna.

Punkten 43.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 11.

Vidare föredrogs vart efter annat:

statsutskottets utlåtanden:

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under rubrik »utgifter för kapitalökning» gjorda framställning om anslag till fonden för räntefria studielån; och

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående till Ny-näshamns köping av viss telegrafverket tillhörig mark;

konstitutionsutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett i Genève den 14 september 1929 dagtecknat protokoll rörande revision av stadgan för den fasta mellanfolkliga domstolen;

nr 2, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett i Genève den 14 september 1929 dagtecknat protokoll rörande Amerikas förenta staters anslutning till signaturprotokollet angående stadgan för den fasta mellanfolkliga domstolen; och

nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av ett i Genève den 17 juni 1925 dagtecknat protokoll rörande förbud mot användande i krig av kvävande, giftiga eller liknande gaser m. m.; samt

statsutskottets utlåtanden:

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa tillbyggnadsarbeten å allmänna barnbördshuset i Stockholm;

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lokaler för undervisningen och forskningen i cellulosteknik och träkemi vid tekniska högskolan m. m.; och

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förstärkning av åttonde huvudtitelns anslag till kommittéer och utredningar genom sakkunniga.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda utlåtanden hemställt.

§ 12.

Föredrogs bankoutskottets utlåtande, nr 4, angående verkställd granskning av riksbankens styrelse och förvaltning.

Punkterna 1—3.

Lades till handlingarna.

Punkten 4.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 13.

Härefter föredrogs bankoutskottets utlåtande, nr 5, angående verkställd granskning av riksgäldskontorets styrelse och förvaltning.

Punkterna 1—3.

Lades till handlingarna.

Punkten 4.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 14.

Föredrogos vart för sig bankoutskottets utlåtanden:

nr 6, angående verkställd granskning av riksdagsbibliotekets styrelse och förvaltning;

nr 7, i anledning av fullmäktiges i riksbanken framställning om ändrad lydelse av 13 och 25 §§ i lagen för Sveriges riksbank;

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående beredande av åldersunderstöd åt s. k. lådbrevbärare vid postverket; samt

nr 9, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förhöjning för år 1930 av åt vissa f. d. poststationsföreståndare och lantbrevbärare utgående understöd.

Kammaren biföll vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt.

§ 15.

Ang. ifrågasatt undersökning av aktiebolaget Kreditkassans av år 1922 verksamhet.

Vid nu skedd föredragning av bankoutskottets utlåtande, nr 10, i anledning av väckt motion om en allsidig och opartisk undersökning av aktiebolaget Kreditkassans av år 1922 verksamhet, yttrade:

Herr Laurin: Herr talman! Jag skulle självfallet här kunna gå in på en hel del saker, som kunna vara värda uppmärksamhet. Men då man nu är så ömsint här i kammaren, skall jag icke göra det utan på annat sätt låta dem komma till svenska folkets kännedom. Jag kan dock icke underlåta att draga upp en liten parallell. Då jag och andra för några år sedan vände oss mot vin- och spritcentralen, så var det precis samma toner då som nu. Vi voro ovederhäftiga, och ingen undersökning skulle ske. Men några år senare fick man se, hur det var beställt. Är det icke en smula liknande här?

Här ha vid olika tillfällen i riksdagen framkommit anmärkningar, påvisande, att ett flertal miljoner kronor är borta. Hur mycket, vet ju ingen, mer än möjligen vissa initierade. Under vanliga livets förhållanden brukar det ju vara så, att när ett större kapital är borta i en inrättning, förslösat eller förlorat på dåliga affärer, så vilja delägarna se, hur med saken i själva verket förhåller sig. Men detta får icke nu ske här, utan man har enhälligt givit kassan sitt förtroende. Gärna för mig! Men jag undrar, om svenska folket i längden blir riktigt belåtet med ett sådant sätt att handhava folkets pengar. Och jag undrar, om utskottets ledamöter bli lika glada, när en gång dessa saker komma i sin fulla belysning.

Det är det enda jag för tillfället vill säga i denna sak.

Herr Winkler: Herr talman! Då inte herr Laurin gjort något yrkande, kanske jag inte borde yttra mig i denna fråga, men jag kan inte underlåta att uttala, att jag anser det vara olämpligt, att han överhuvud taget uppträder här i dag. Hade jag varit herr Laurin, hade jag hållit mig borta från detta kammarens sammanträde.

Herr Laurin talade emellertid någonting om att svenska folket ej var belåtet och säger i sin motion, att man ingenting känner till om Kreditkassans verksamhet. Jag vill då endast påpeka, att bankoutskottet i sitt utlåtande hänvisar till att det i en bilaga till 1930 års statsverksproposition efter elfte huvudtiteln — om inte herr Laurin läst handlingarna förut, hade det ju varit skäl för honom att läsa dem innan han väckte sin motion — finns en mycket utförlig förteckning över Kreditkassans ställning, och vidare verkställdes av vissa riksdagsmän under år 1927 en vidlyftig utredning. Det finns ju ett tryckt utlåtande härom, och även om Kreditkassans avveckling av de företag, som den

övertagit, kanske inte skett på alldeles samma sätt som herr Laurin eller jag skulle gjort det, ty därvid kunde ju vissa individuella synpunkter hava gjort sig gällande, är jag övertygad om att de, som handhaft avvecklingen, gjort det bästa de kunnat, och att vi äro dem tack skyldiga för den omsorg, som nedlagts på avvecklingen av dessa företag.

Med avseende på sammankopplingen mellan herr Laurins affärer och Gloria-verken, så hör ju detta inte hit, men har i alla fall. möjligen varit en av anledningarna, varför herr Laurin väckt denna motion, och att han på ett eller annat sätt velat komma åt Kreditkassan, därför att den inte handskats med denna affär, såsom herr Laurin önskat.

Herr talman! Jag har endast velat säga detta, och då herr Laurin inte velat i detalj ingå på, vad han avsett med motionen, så vill inte heller jag försöka mig på någon ytterligare förklaring. I annat fall skulle emellertid herr Laurin inte behövt bliva utan svar.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

§ 16.

Å föredragningslistan var härpå uppfört bankoutskottets utlåtande, nr 11, angående regleringen av utgifterna för budgetåret 1930/1931 under riksstatens elfte huvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna.

Punkten 1.

Lades till handlingarna.

Punkterna 2 och 3.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 4 och 5.

Lades till handlingarna.

Punkterna 6—13.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Härefter föredrogs *punkten 14*, angående förhöjning i gratialen åt avskedad manskap vid armén, och yttrade därvid

Herr **Bäcklund**: Herr talman! Jag har vid denna punkt fogat en blank reservation. Jag har emellertid inte tänkt göra något yrkande, men jag skulle gjort en hemställan till herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet, om han varit här närvarande — nu kan jag inte göra det till honom personligen, eftersom han lyser med sin frånvaro, när hans ärenden behandlas här i kammaren, men jag hoppas, att den regeringsmedlem, som är närvarande, skall göra honom uppmärksam på vad jag haft att anföra.

Herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet redovisar under punkt 18 i elfte huvudtiteln ett ärende, varom riksdagen skrev till Kungl. Maj:t föregående år, nämligen om vissa förändringar i bestämmelserna rörande utbetalning av underhåll till krigsmanshuskassans underhållstagare samt taga under övervägande frågan om eventuella jämkningar i nu gällande villkor för rätt till dylikt underhåll. Det var riksdagens skrivelse nr 60. Denna har seder-

Andra kammarens protokoll 1930. Nr 9.

Ang. förhöjning i gratialen åt avskedad manskap vid armén.
(Forts.)

mera remitterats till olika myndigheter, och jag skall angiva, huru därvid har tillgått.

Den 27 juni 1929 har Kungl. Maj:t anbefallt arméförvaltningens civila departement att inkomma med yttrande angående vad riksdagen anført i skrivelse den 15 mars 1929, nr 60, samt den 5 augusti anbefallt departementet att avgiva utlåtande över dels en av Sveriges indeltas soldatförbund gjord framställning om ökade pensionsförmåner åt avskedad indelt manskap, dels en av förre furiren J. A. Fingal m. fl. gjord framställning i liknande syfte. Med anledning av dessa remisser inkom arméförvaltningens civila departement med utredning och förslag den 27 augusti 1929. Den 10 september 1929 anbefalldes statskontoret av Kungl. Maj:t att avgiva underdånigt utlåtande i ärendet. Häröver avgav statskontoret utlåtande den 3 oktober 1929. Den 7 november samma år anbefalldes direktionen för flottans pensionskassa att i detta ärende skyndsamt avgiva underdånigt utlåtande. Det finns antecknat å akten, att denna remiss borde vara åter i försvarsdepartementet senast den 18 november. Yttrandet från direktionen avgavs och är daterat i Karlskrona den 16 november 1929. Här-efter blev det en ny remiss från Kungl. Maj:t till statskontoret den 23 november 1929. Häröver avgav statskontoret yttrande den 6 december samma år, vilket yttrande var mycket kort och som enda nyhet innehöll, att rätten till underhåll för båtsmän och marinsoldater efter minst 15 tjänsteår icke föranledde någon statskontorets erinran. Sedan kommer det märkvärdiga i denna sak, och det är, att herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet redovisar ärendet i elfte huvudtiteln på följande sätt: »Den i anledning härav igångsatta utredningen är ännu icke slutförd.»

Den 10 februari i år har ärendet ånyo blivit remitterat till arméförvaltningens civila departement, och å akten heter det på följande sätt: »Kungl. Maj:ts nädiga vilja är, att arméförvaltningens civila departement avgiver yttrande i anledning av vad statskontoret i förevarande ärende anført. Stockholm den 10 februari 1930. På nådigste befallning. Harald Malmberg.»

När man tar del av denna remissakt, vilket jag gjort inom utskottet, finner man, att alla handlingar icke finnas med. Arméförvaltningens civila departement, som nu anmodats yttra sig i detta ärende, har gjort det allaredan den 7 november 1929, men detta yttrande tycks man ha förbisett, det finns icke med i akten. En lapsus har blivit gjord av såväl herr statsrådet som av någon tjänsteman i departementet, och därför redovisas ärendet så, att det fortfarande pågår utredning. Så synes emellertid inte bort vara förhållandet, om det tagits del av det yttrande, som civila departementet den 7 november avgav över statskontorets yttrande. Den 10 februari i år skriver man emellertid och begär departementets utlåtande över samma sak varom departementet för länge sedan avgivit sitt yttrande. Det är ju rätt egendomligt; naturligtvis kan sådant ske i departement, det förstår jag, men även om man förstår denna sak, är det ju klart, att det är de gamla knektarna, som bli lidande härav, och det är deras intressen, som jag här vill tillvarataga, så att de kunna få sin pensionsfråga ordnad, medan de leva, ty eljest kvittar det ju, vilka bestämmelser man har. Det är här fråga om gamla män mellan 65 och 80 år, en del kanske ännu äldre, som skulle komma i åtnjutande av pension enligt arméförvaltningens och även statskontorets utlåtande, men som nu inte få någon. I varje fall blir frågan fördröjd, och en hel del av dem gå kanske bort under tiden.

Det är med anledning av vad som förekommit här och på grund av att herr statsrådet, då han redovisar denna punkt i elfte huvudtiteln, säger, att statskontoret uti avgivet yttrande i ärendet avstyrkt civila departementets förslag, i vad det avsåge en inräkning redan nu av dyrtidstilläggen i de fasta understödsbeloppen, som jag framhållit detta förhållande. Vidare säger herr statsrådet: »Det har nämligen synts statskontoret böra anstå härmed, till dess frå-

gan om ett inräknande för f. d. befattningshavare i statens tjänst av dyrtidstilläggen i pensionerna erhöles sin lösning. Härutinnan instämmer jag med statskontoret.»

Hur kan man överhuvud taget redovisa ett ärende på det sättet och taga ståndpunkt, när man inte ens tagit del av yttrandet från arméförvaltningen, utan fortfarande den 10 februari har den uppfattningen, att arméförvaltningen ännu inte avgivit något yttrande? Detta avgavs emellertid som jag framhållit redan den 7 november. Jag tycker, att det är litet hastigt att taga ståndpunkt till en sak, innan man fått in yttrandena eller, rättare sagt, vet om, att man fått in dem, och det är detta, som jag här vill påtala. Jag hoppas, att herr statsrådet, med anledning av vad som skett, inte känner sig bunden i den fortsatta behandlingen av vad han redan skrivit utan tar del av arméförvaltningens ståndpunkt gentemot statskontoret i frågan om dyrtidstilläggens inräknande. Jag tycker för min del, att arméförvaltningens civila departement resonerar på ett mycket sunt och riktigt sätt. Det är detta, jag velat ge uttryck åt, herr talman, nämligen att när det skrivits på det sättet, utan att papperen legat på bordet, detta inte bör influera på herr statsrådets ställning vid den fortsatta utredningen, ty den bör naturligtvis göras objektivt och inte taga alltför mycket hänsyn till den ståndpunkt, han i litet hastigt tempo utan att ha papperen på bordet gått in för.

Jag hoppas, att herr statsrådet får del utav vad jag nu anfört, att den utredning, som genom en lapsus i departementet inte kunnat föreläggas riksdagen, skyndsamt måtte slutföras och föreläggas riksdagen så fort som möjligt. Jag kan på grund utav vad som förekommit knappast tänka mig, att det kan ske i år, men den bör senast framkomma till nästkommande riksdag, ty de gamla knektarna vänta ju på, att de skola bli hjälpta på något sätt. Det är ju ingen ekonomisk svårighet att genomföra utökningen, ty av den utredning, varav jag tagit del, framgår, att erforderliga medel finnas för detta ändamål. Indelningsverkets besparingsfonds kapitaltillgångar utgjorde den 30 juni 1929 kronor 1.358.921:52, varav kronor 887,739:44 voro placerade i obligationer och kronor 463,847:57 i inteckningslån. Denna fonds kapitaltillgång har arméförvaltningens civila departement ansett böra kunna tagas i anspråk för de blivande underhållstagarna, som ha mellan 15 och 20 års tjänst, samt för begravningshjälpen utökning. Det har beräknats, att kostnaden härför kommer att uppgå till omkring 100,000 kronor om året under de första åren för att sedermera hastigt minska.

Om vi utgå härifrån och veta, att de personer, som det här gäller, i regel äro gamla, är det tydligt, att denna kapitaltillgång också räcker för att ge dem de pensioner, som det här är fråga om, och därför är det ingen svårighet för statsverket att effektuera de utgifter, som äro förenade med genomförandet. Flertalet av dessa gamla soldater leva i fattiga omständigheter och i många fall i armod och vänta naturligtvis, att de skola få hjälp av staten, som de på sitt sätt tjänat. Det är för att ge ett stöd åt dem, som jag tagit till orda här i dag, så att denna angelägenhet kan effektueras av Kungl. Maj:t snarast möjligt, i synnerhet som departementschefen har en viss anpart i att detta ärende inte föreligger i form av kungl. proposition till årets riksdag.

Jag hemställer alltså till herr statsrådet, att han måtte taga denna fråga under övervägande och snarast möjligt framkomma till riksdagen med utredning och förslag i ärendet.

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 15—22.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Ang. förhöjning i gratialen åt avskedat manskap vid armén.
(Forts.)

Punkterna 23 och 24.

Lades till handlingarna.

Punkten 25.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 26.

Lades till handlingarna.

Punkten 27.

Utskottets hemställan bifölls.

§ 17.

Föredrogos vart för sig bankoutskottets utlåtanden:

- nr 12, i anledning av väckt motion angående utarbetande av plan till dekorerung medelst freskomålningar av första kammarens plenisal; och
nr 13, i anledning av väckt motion om inrättande av s. k. kyrktelefon inom riksdagshuset.

Kammaren biföll vad utskottet i nämnda utlåtande hemställt.

§ 18.

Ang. ändrad lydelse av 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen. Härefter upptogs till behandling första lagutskottets utlåtande, nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen.

Genom en den 20 december 1929 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 3, vilken behandlats av första lagutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda, i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

Lag

om ändrad lydelse av 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen.

Härigenom förordnas, att 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen skola erhålla följande ändrade lydelse:

12 §.

Brukar man eller låter bruka, utan lov, vad annan tillhör och det man i besittning haver; straffes med böter.

Tager någon eljest och brukar, utan lov, vad annan tillhör; straffes med böter eller fängelse i högst sex månader. Har därav kommit synnerlig förlust eller olägenhet, eller är gärningen eljest med synnerligen försvarande omständigheter förenad, må tiden för fängelsestraffet höjas till ett år eller till straffarbete i högst ett år dömas.

21 §.

Brott, som i 2 § 5 mom., 8 § 2 mom., 12 § 1 mom., 13 § 1 mom., 19 och 20 §§ omförmälas, må ej åtalas av annan än målsägande; ej heller brott, varom i 5 § 3 mom. förmäles, där det ej skett i kronans magasin, vid in- och utlastning å fartyg, eller i öppna bodar eller magasin, där handel och rörelse idkas. Brott, som i 12 § 2 mom. sägs, må ej åtalas av annan än målsägande, där ej fråga är om brukande av fortskaffningsmedel. Brott, varom i 13 § 2 mom. sägs, må ej åtalas av annan än målsägande, där ej någon vid försäljning eller

annan föryttring av livsmedel avyttrat ont för gott, mängt för omängt eller det, varuti han vetat fel vara, utan att sådant uppenbara.

Brott, som i 10 § sägs, må ej åtalas av annan än den, som brevet avsänt eller till vilken det skrivet är, eller av den, som äger, i vård haver eller emottaga skulle det, som eljest brutet eller öppnat blivit.

Brott, som i 8 § 1 mom. omförmäles, må ej åtalas, där ej av anledning, varom fråga är, blivit dömt till återgång av äktenskapet.

Ang. ändrad
lydelse av 22
kap. 12 och 21
§§ strafflagen.
(Forts.)

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1930.

Utskottet hemställde, att förevarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Vid utlåtandet voro fogade reservationer:

av herr *Akerman*, som hemställt,

A) att förevarande proposition, såvitt densamma avsåge ändrad lydelse av 22 kap. 12 § strafflagen, icke måtte av riksdagen bifallas; samt

B) att riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag till ändrad lydelse av 22 kap. 21 § strafflagen ej kunnat av riksdagen i oförändrat skick antagas, måtte för sin del antaga följande förslag till

*Lag
om ändrad lydelse av 22 kap. 21 § strafflagen.*

Häri genom förordnas, att 22 kap. 21 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

Brott, som i 2 § 5 mom., 8 § 2 mom., 12 § första punkten, 13 § 1 mom., 19 och 20 §§ omförmälas, må ej åtalas av annan än målsägande; ej heller brott, varom i 5 § 3 mom. förmäles, där det ej skett i kronans magasin, vid in- och utlastning å fartyg, eller i öppna bodar eller magasin, där handel och rörelse idkas. Brott, som i 12 § andra punkten sägs, må ej åtalas av annan än målsägande, där ej fråga är om brukande av maskindrivet fortskaffningsmedel. Brott, varom i 13 § 2 mom. sägs, må ej åtalas av annan än målsägande, där ej någon vid försäljning eller annan föryttring av livsmedel avyttrat ont för gott, mängt för omängt eller det, varuti han vetat fel vara, utan att sådant uppenbara.

Brott, som i 10 § sägs, må ej åtalas av annan än den, som brevet avsänt eller till vilken det skrivet är, eller av den, som äger, i vård haver eller emottaga skulle det, som eljest brutet eller öppnat blivit.

Brott, som i 8 § 1 mom. omförmäles, må ej åtalas, där ej av anledning, varom fråga är, blivit dömt till återgång av äktenskapet.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1930; och

av herr *Lindqvist* i Halmstad, som instämt i de av herr *Akerman* gjorda yrkandena.

Sedan herr talmannen anmält ärendet till handläggning, begärdes ordet av

Herr *Björkman*, som yttrade: Herr talman! Beträffande föredragningen av första lagutskottets utlåtande nr 3 föreslås, att först må föredragas det av utskottet tillstyrkta lagförslaget paragrafvis med slutstadgande, ingress och rubrik sist samt därefter utskottets hemställan; ävensom att vid föredragningen av 12 § överläggningen må omfatta lagförslaget i dess helhet.

Denna hemställan bifölls.

Ang. ändrad tydelse av 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen.

Det av utskottet tillstyrkta lagförslaget.

Ang. ändrad tydelse av 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen.

(Forts.)

Efter föredragning av 12 § anförde:

Herr Lindqvist i Halmstad: Herr talman! Då jag inom utskottet intagit en annan ståndpunkt än utskottsmajoriteten, har jag begärt ordet för att framställa ett yrkande. Dessförinnan ber jag att något litet få motivera detta mitt yrkande.

Inom utskottet har jag från början yrkat avslag på hela propositionen i syfte att få en skrivelse med begäran om en ny utredning i denna sannerligen inte lätta lagstiftningsfråga. Då jag inte fann någon förståelse för ett dylikt yrkande, anslöt jag mig till det yrkande, som gjorts av utskottets ärade ordförande.

Brukandet av andras tillhörigheter, om vilket klagomål till justitiedepartementet inkommit, har berört strängt taget endast automobiler och kanske i någon mån även motorcyklar. Det har inte varit fråga om vare sig skidor, kälkar, sparkstöttingar eller andra dylika fortskaffningsmedel. Trots detta lägges det fram förslag till straffskärpningar, omfattande allt olovligt brukande, som innefattas i andra stycket av 22 kap. 12 § strafflagen.

Det må förlåtas mig, om jag inte blivit övertygad om nödvändigheten härav. Den utredning, som föreligger och som skulle ge stöd för nödvändigheten av att, på sätt som Kungl. Maj:t föreslagit, ordna denna fråga, finner jag heller inte fullt tillfredsställande. Den hade kunnat göras annorlunda, fylligare så att säga. Den 28 november 1924 tillsatte Kungl. Maj:t en kommission, den s. k. lilla strafflagskommissionen, som skulle ha att avgiva yttrande och förslag i sådana lagstiftningsfrågor inom strafflagstiftningens område, vilka Kungl. Maj:t genom särskilda beslut överlämnade till densamma. Denna kommission finnes ännu kvar, men trots detta har Kungl. Maj:t inte ansett sig behöva besvara densamma med nu föreliggande fråga. Jag vet väl, att Kungl. Maj:t har rätt att göra som den behagar i detta fall, men jag vill göra gällande, att det skulle varit utav ett stort värde för riksdagsbehandlingen av denna fråga, om denna kommission blivit hörd över förslaget, innan det blivit framlagt.

Nu kan ju herr justitieministern säga, att kommissionen blev inte hörd 1924, när det var fråga om den ändring av denna paragraf, som då genomfördes. Ja, det är riktigt, den lilla strafflagskommissionen blev inte hörd då heller. Men lagändringen 1924 hade inte den stora räckvidd, som den nu ifrågavarande lagändringen har. Och vid det tillfället gick Kungl. Maj:t inte förbi hela kommissionen, utan en av dess ledamöter, justitieministerns ärade företrädare, som ända sedan 1909 sysslat med revision av strafflagen, blev vid det tillfället hörd.

När man tar del av det yttrande, som då avgavs, blir man ytterligare stärkt i sin uppfattning, att det varit önskvärt, att förutnämnda kommission fått yttra sig. Professor Thyren, som var den person, som yttrade sig 1924, säger bland annat: »I betraktande av penningevärdets fall vore ju i och för sig ganska rimligt, att maximum höjdes från 500 kronor till 1,000 kronor eller mera. Men då denna reflexion lika väl kunde gälla åtskilliga andra fall i strafflagen och däribland sådana, som för det närvarande äro väsentligt strängare bestraffade än brottet enligt 22 kap. 12 § strafflagen, torde vara försiktigast att stanna vid det allmänna bötesmaximum. Att vid 22: 12 ifrågasätta svårare straffart än böter på grund av den särskilda fara för person eller egendom, som i detta och andra fall kan föreligga, torde innebära en mindre lämplig sammanblandning av straffrättsligen skilda synpunkter. Utan tvivel kan gällande strafflag tarva komplettering med hänsyn till varjehanda för liv eller egendom far-

liga — även allmänfarliga — handlingar. Men rätta platsen för dylika fyllnadsbestämmelser är icke institutet olovligt brukande; det bör ske i sammanhang med lagstiftning om kroppslig integritet, om skadegörelse eller allmänfarliga brott.»

Jag vill säga, att även om inte herr justitieministern för sitt ställningstagande behövt något yttrande från vare sig professor Thyren eller den s. k. lilla strafflagskommissionen, skulle det, särskilt för oss *icke* jurister ha varit värdefullt att hava haft detsamma att tillgå, då vi skola pröva det kungl. förslaget. Ty de straffskärpningar, som här föreslås, äro så väsentliga, att man ryggar tillbaka inför desamma, och man frågar sig, hur de komma att stå i förhållande till andra lagar. Man kan också fråga sig, om dessa strängare straff utan att skada på andra områden komma att fylla den uppgift, som de äro avsedda att fylla, den uppgiften nämligen att verka så avskräckande, att billånen i allt väsentligt komma att upphöra. Tror man det, bör man ju taga förslaget. Men för min del tror jag inte därpå, och därför går jag emot straffskärpningarna.

När jag sökt bilda mig en bestämd uppfattning, så långt det varit möjligt, om denna sak, om straffskärpningsansökan såsom avskräckningsmoment, har jag bland annat haft att tillgå de uppgifter, som finnas på här ifrågavarande område om vad som hänt sedan 1924 års straffskärpningar kommo till. Därav framgår, att år 1924 anmäldes till polisen i våra tre största städer såsom förkomna 60 motorfordon. År 1925 anmäldes 71, år 1926 151, år 1927 368 och år 1928 782. För år 1929 har jag icke några säkra siffror, och har jag därför icke brytt mig om att taga med siffrorna för det sist gångna året. Dessa siffror om ökat antal billån sedan sista strafflagsskärpningen säga oss väl åtminstone det, att det icke alltid är så, att straffskärpningar förmå nedbringa brottnens antal.

Vi ha under de senaste åren utöver de brott, som gälla billån, också haft en annan sorts brott, som ha varit väsentligt många och säkerligen så många, att man kan säga, att de äro flera, än de någonsin förr varit, ja, dessa brott ha tilltagit i oroväckande grad, nämligen förskingringsbrotten. Nu har jag visserligen sett i en eller annan tidning, att man på grund av dessa många förskingringsbrott krävt, att det skulle bli strängare straff för att förebygga dessa förskingringsbrott, men inte ha vi sett, att Kungl. Maj:t haft den frågan uppe. Någon proposition om skärpta straff för förskingringsbrott ha vi icke hittills fått från Kungl. Maj:t. Det är väl därför, att Kungl. Maj:t tror inte, att det skulle hjälpa, åtminstone inte så mycket, att det finnes anledning att komma fram med förslag om skärpning av straffet för att försöka förebygga de många, många förskingringsbrotten.

Den allmänna uppfattningen har väl, när det gäller förskingringsbrotten — och jag förmodar, att herr justitieministern också delar denna uppfattning — varit den, att det bästa man här kan göra för att förebygga desamma, det är att vidtaga åtgärder för införande av en starkare och bättre kontroll över bokföring och kassarörelse.

Ja, även när det gäller billånen, skulle säkerligen en hel del stå att vinna genom förebyggande åtgärder, men jag har icke sett, att Kungl. Maj:t har pekat på några åtgärder i den riktningen, och inte heller utskottet har gjort det. Jag vill därför tillåta mig erinra om att det kan finnas åtgärder att vidtaga här också, som kunna verka förebyggande.

Jag har tagit del av en del av de rättegångsprotokoll, som finnas angående billån, och i ett av dessa protokoll har jag funnit, att den tilltalade omtalat, huru han i den stad, där han tillägnat sig en bil, hade gått omkring för att söka reda på en vagn, som var oläst, för att han så lätt och hastigt som möjligt skulle kunna svinga sig upp i densamma och giva sig i väg. Jag har under den tid vi i första lagutskottet behandlat denna proposition vid ett par

Ang. ändrad lydelse av 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen.

(Forts.)

Ang. ändrad lydelse av 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen.

(Forts.)

tillfällen varit ute i Stockholm för att se, huru bilförarna i allmänhet göra, då de ställa sina bilar på gator och parkeringsplatser, om de vidtagna några försiktighetsåtgärder för att kunna räkna med att bilen skall finnas kvar, då de komma åter. Jag måste säga, att i regel har det, efter vad jag sett, varit så, att bilförarna icke vidtagit några försiktighetsåtgärder med att låsa bilen. Jag skulle därför vilja rekommendera — och jag har sett, att även ett par tidningar varit inne på den rekommendationen — åt bilförarna att, när de ställa sina bilar på gator och parkeringsplatser, göra sig det lilla besväret att låsa vagnen eller startanordningen. Om de gjorde det, så skulle säkerligen denna enkla åtgärd kunna betyda lika mycket som skärpta strafflagsbestämmelser, sådana som här föreslagits.

Jag vill naturligtvis inte, lika litet som någon annan, slå vakt om och skydda de brottslingar det här gäller. Jag vill dock peka på att så sent som 1924 var man överens om att brott av denna art mången gång voro av ringa beskaffenhet, brott, vilka icke ådagalade någon svårare grad av brottslig vilja eller samhällsfarlighet. Justitieministern Ekeberg säger också i sin proposition 1924, att böter torde i ordinarie fall vara tillräckligt straff, och endast i de fall, där synnerligen försvårande omständigheter föreläge, borde fängelse i högst 6 månader få förekomma. Nu vill man med det förslag, som här föreligger, överföra dessa brott till de mera samhällsfarliga brotten, förtjänande det mer än fängelsestraffet vanhedrande straffarbetet med ty åtföljande påföljd. Märk väl, att i 22 kap. 22 § strafflagen heter det: Den som för brott, varom i detta kap. förmäles, gjort sig förfallen till straffarbete i minst 6 månader, han skall ock dömas till påföljd. Vi ha ju visserligen icke namnet »förlust av medborgerligt förtroende» kvar, utan vi ha gett det ett annat namn, vi kalla det för påföljd enligt 2:19 strafflagen, men därför är icke denna påföljd mindre vanhedrande. Dömer nu domstolen enligt detta stadgande till minst 6 månaders straffarbete, så har den intet val, när det gäller påföljd, utan då måste domstolen också ådöma minst ett års påföljd efter avtjänat straff.

För min del anser jag, att detta är att gå längre än som är nödigt och ur samhällsnyttans synpunkt fördelaktigt och försvarligt. Straffet som avskräkningsmedel behöver säkerligen icke sättas så högt, och lagstiftaren får inte vara blind för att den, som en gång fått utstå straffarbete på ett år med påföljd, han är i flertalet fall förlorad och har svårt att resa sig och bliva en god och nyttig samhällsmedborgare. Det är detta, som är huvudskälet, varför jag inte vill vara med om att i detta nu inskriva straffarbete med den påföljd, om vilken här är fråga. Utskottsmajoriteten, d. v. s. det största flertalet av utskottets ledamöter, har dock icke ryggat tillbaka utan gått med på Kungl. Maj:ts förslag. Endast utskottets ordförande och jag stå som reserveranter, och jag förstår väl, att det inte finnes stora utsikter för oss att kunna få det, som vi vilja. Det är så många, som resonera som så, att vi kunna inte slå tillbaka eller avvisa Kungl. Maj:ts förslag, ty det skulle vara detsamma, som om vi ville slå vakt om billånare och biltjuvar, och det är alltid mera tacksamt att vara med om att kasta sten än att ställa sig på den sidan, att man inte vill slå alltför hårt, enär man tror, att slagen kunna träffa inte bara den slagne utan återverka även på annat håll.

Nu säger utskottet, att de straffskärpningar, som det här är fråga om, icke torde vara så farliga att gå med på. Straffarbete kommer säkerligen icke, säger utskottet, att användas annat än i de fall, då domstolarna anse, att det har en uppgift att fylla — ja, inte precis de orden använder utskottet, men något ditåt. Ja, det skulle jag också tro, att inte domstolarna komma att ådöma straffarbete utan att domstolarna, när de döma, anse, att straffarbete är lämpligt. Och så säger utskottet, när det talar om dessa straffskärpningar,

att tyngdpunkten måste dock ligga på vad som föreslås i 21 §, nämligen att dessa brott skola falla under allmänt åtal. Därmed tycker jag, att utskottets majoritet givit erkännande åt, att det kanske varit försiktigare, om man hade begränsat sig till, som herr Åkerman och jag vilja, att lägga dessa brott till viss del under allmänt åtal och sedan vänta och se, hur det kommer att verka.

Men utöver detta, som utskottet här anfört, förlitar sig utskottet på domstolarna. Jag tillåter mig citera, vad utskottet i detta fall säger: »Med hänsyn till de nu framförda synpunkterna och då utskottet med kännedom om de svenska domstolarnas försiktiga straffmätning anser sig kunna utgå ifrån, att straffarbete kommer att ådömas endast i de fall, då ett sådant straff måste betraktas som lämpligt», o. s. v. Jag vill för min del visst ej försöka förringa detta vackra omdöme om domstolarna, som utskottet här uttalar. Jag vill erinra om, att det är ej mindre än fyra domare, som skrivit under detta. Jag vill ej nämna detta för att förringa det uttalandet. Men jag tillåter mig påminna om, att det finnes många i detta land, som ha en annan uppfattning om domstolarnas försiktiga straffmätning. Det är icke så länge sedan, när här i detta land hölls möte efter möte, hundratals möten, där tiotusentals medborgare hade en annan uppfattning att uttala i fråga om en viss domstols försiktighet, när det gällde straffutmätning. När utskottet här framställer detta såsom det vi skola lita på, nämligen att domstolarna äro så försiktiga i sin straffutmätning, vill jag peka på det faktum, att för icke länge sedan ha tiotusentals medborgare i detta land haft en annan uppfattning om domstolarnas försiktighet, när det gäller att utmäta straff.

Men utskottet synes visst icke heller, att döma efter vad det skrivit, lita så mycket till, att det är tillräckligt att hänvisa till domstolarnas försiktiga straffutmätning, och därför kommer utskottet till sist och vill tala om för oss, huru man har det ordnat med denna sak i Danmark. Och då vill utskottet göra gällande, att i Danmark har man gått mera strängt till väga, än vi gjort här, och att det då ej kan vara så farligt, att vi klämma till även här. När jag såg, att utskottet i sitt justerade betänkande tog in detta, tänkte jag: Hur skall herr justitieministern komma att uppfatta ett sådant uttalande av utskottet som detta? Ty det är, kan man säga, ett direkt understrykande av vad jag i början av mitt anförande i dag har sagt, att icke denna fråga är utredd på så tillfredsställande sätt, som önskvärt varit. Justitieministern har nämligen också talat om den danska lagstiftningen, men han synes icke ha sådan kännedom om den danska lagstiftningen, som utskottet här har. Justitieministern säger i sin proposition, när det gäller den danska lagstiftningen, bland annat: »Det är även helt naturligt, att de på sina håll föreliggande förslagen till omfattande ändringar av strafflagstiftningarna icke innehålla några bestämmelser särskilt om 'billån'. Inom förut berörda länder förete förslagen åtskilliga avvikelser från den gällande rättens innehåll beträffande olovligt brukande av annans egendom; sålunda föreslås i Danmark inskränkning av det straffbara området och nedsättning av straffmaximum (förslag 1924, § 293), i Finland höjning av straffmaximum (förslag 1922, 29 kap. 11 §), i Tyskland nyinförande av en mera allmän bestämmelse om straff för olovligt brukande (förslag 1927, § 337).» Men sedan slutar justitieministern så här, och det är det, som jag tycker är något annat, än utskottet talat om. Justitieministern säger nämligen till sist: »Ingenstädes framgår av förslagens motiv, att man skulle ha tagit särskild hänsyn till behovet av skydd för motorfordon. Följaktligen är ej från dessa förslag att hämta någon egentlig ledning vid ändring av de i Sverige gällande bestämmelserna.» Justitieministern anser sålunda, att från Danmark ha vi intet att hämta, men utskottet kommer och säger, att i Danmark har man gjort så eller så. Hade nu utskottet också

Ang. ändrad
lydelse av 22
kap. 12 och 21
§§ strafflagen.
(Forts.)

Ang. ändrad
lydelse av 22
kap. 12 och 21
§§ strafflagen.

(Forts.)

redogjort för förhållandena i Danmark, vilka det synes kunna bättre än justitieministern, tycker jag, att det borde ha skett något fylligare, så att kamrarnas och riksdagens uppfattning om den danska lagstiftningen i dess helhet och icke endast om denna del, utan även om hur dessa bestämmelser stå i förhållande till andra delar av den danska strafflagen. Jag behöver ej tala om för herrarna jurister, att det är viktigt, att man ser till, att det blir ett visst sammanhang i lagstiftningen.

Jag skall nu nöja mig med detta, och så skall jag ifråga om den andra delen av förslaget, när det gäller allmänt åtal, fatta mig mycket kortare, än jag gjort hitintills. Jag skall sålunda nu övergå till § 21, som avser dessa brott läggande under allmänt åtal.

Jag vill då säga, att jag mest sympatiserat med tanken på, att för allmänt åtal skulle förutsättas angivelse av målsäganden. Jag var en tid under behandlingen inne på, att jag skulle skriva en reservation, gående just i den riktningen, att för allmänt åtals anställande skulle fordras angivelse av målsägaren. Men jag avstod därifrån, då det naturligen kan mot en sådan bestämmelse anföras en del i vissa fall kanske rätt starka skäl. Jag ber dock att få säga och få till kammarens protokoll antecknat, att i den detaljen, huruvida, när det skall vara allmänt åtal, det skall förutsättas anmälan från målsägaren eller ej, därom äro meningarna delade bland allmänna åklagarna. Jag har nog sett, att exempelvis här i Stockholm polismästare Härleman har i skrivelse av den 22 augusti 1929 uttalat, att det skulle vara mindre lyckligt, ifall man förde in den bestämmelsen, att för allmänt åtal skulle förutsättas angivelse av målsägaren. Men det är hans uppfattning. Det finnes män i liknande ställning, som ha en annan uppfattning. Så säger t. ex. en polisintendent i Göteborg i en skrivelse, daterad den 28 augusti 1929: »Enligt min mening kan åtminstone tillsviðare det vara tillräckligt, att bestämmelserna om allmänt åtal efter angivelse angående billån införas såsom ett särskilt moment.» Han var sålunda icke rädd för en sådan bestämmelse, och poliskammaren i Göteborg går i en skrivelse av den 31 augusti förra året in för samma uppfattning. Den säger, att därest under allmänt åtal lägges brott enligt kap. 22, § 12, olägenheter ej torde komma att uppstå därav, att målsägares angivelse förutsättes för detta. Det är sålunda delade meningar om den saken. Jag har, som sagt, sympatiserat med tanken, att för allmänt åtals anställande skulle fordras angivelse av målsägaren, men jag har ej brytt mig om att hålla på det, utan har även här anslutit mig till det yrkande, som gjorts av herr Åkerman.

Men när vi ha gått med på — herr Åkerman och jag — att lägga vissa brott, som här äro ifråga, under allmänt åtal, så ha vi dock velat göra en väsentlig inskränkning mot vad som är gjort enligt Kungl. Maj:ts och utskottets förslag. När vi gjort en stark begränsning härvidlag, ha vi att stödja oss på — vilket väl kan betyda något — lagrådets uppfattning i denna sak. Den innebär nämligen, att när det gäller olovligt brukande av maskindrivet fortskaffningsmedel, men endast då, skulle brottet kunna läggas under allmänt åtal. När det däremot gäller olovligt brukande av skidor, skridskor, sparkstöttingar, kälkar o. dyl., då anse vi det icke befogat att lägga dessa brott under allmänt åtal, enär det kunde, som lagrådet säger, leda till mindre önskvärda konsekvenser. Ty vi få väl lägga märke till, att har man lagt ett brott under allmänt åtal, så har icke allmänna åklagaren rätt att taga upp till prövning, om han skall åtala eller ej, utan är brottet lagt under allmänt åtal, är det hans skyldighet att åtala, under förutsättning att han vid den förberedande undersökningen har kunnat konstatera, att ett brott föreligger. Nu säges det ju, att de farhågor, som lagrådet har haft för att lägga dessa mindre farliga brott under allmänt åtal, nämligen att det skulle kunna leda till mindre önskvärda konsekvenser, ej äro grundade. Och jag vill minnas, att herr justitieministern i propositionen också talar

om, hur en allmän åklagare går tillväga och hur han rätteligen bör gå tillväga. Nog tror jag, att vi ha allmänna åklagare, som här använda sin åtalsrätt på ett riktigt och förnuftigt sätt, men vi få icke blunda för, att sådana äro icke *alla* allmänna åklagare.

Ang. ändrad lydelse av 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen.

(Forts.)

Jag vet ej, hur många av kammarens ärade ledamöter, som givit sig tid att gå igenom justitieombudsmannens ämbetsberättelse för förra året, men de, som det gjort, ha säkerligen icke kunnat uraktlåta att stanna vid ett av målen, som återfinnes på sid. 41, det gäller anställande av åtal för tjuvnadsbrott utan erforderlig förberedande undersökning. Taga vi del av detta, så finna vi, att det icke är alla allmänna åklagare, som handha sin uppgift på det mest försiktiga, försynta och riktiga sätt. Jag tycker, att en del av vad som förekommit i detta mål är av den art, att när det nu är fråga om att lägga mindre samhällsfarliga brott under allmänt åtal, bör till riksdagens protokoll också anföras något om, hur man kan gå tillväga.

Det blev en anmälan inlämnad till justitieombudsmannen mot en stadsfiskal för att han åtalat en del unga pojkar för snatteri. Om detta åtal heter det, att en av de tilltalade sagt inför rätten, hur det hade tillgått, och det är detta, som jag skulle önska få till riksdagens protokoll. Han säger: Någon dag i september 1927 hade han jämte ett tjugotal andra ynglingar befunnit sig utanför en plats, som hette Bellmansro. Då en del av dessa gått in i trädgården, hade han följt med. Han hade från marken upptagit tre till fyra plommon, som han förtärt. Strax efter det han upptagit plommonen, hade han lämnat trädgården. Han visste sig icke hava gjort sig skyldig till något olovligt. Plommonen hade icke haft något som helst värde, där de legat på marken. Han hade varken förr eller senare gjort sig skyldig till dylik gärning och funne det därför vara synnerligen hårt att nu stå tilltalad för snatteri. En fällande dom medförde alltid obehagliga konsekvenser, och därför hemställde han, om icke statsfiskalen i detta fall ville avstå från åtalet. Skulle så ej ske, hade han intet annat yrkande att framställa, än att han, då de upptagna plommonen saknade något som helst värde, måtte frikännas från straff. Stadsfiskalen förklarade sig icke vilja bestrida hans uppgift angående den tillgripna kvantiteten frukt, men uppgav, att värdet av en liter plommon vid ifrågavarande tid varit ungefär 90 öre, att å en liter plommon gingo 10 å 15 stycken samt att vid köp av plommon styckevis dessa kostat minst 5 öre stycket. I det utslag som häradsrätten fällde, säges det i häradsrättens protokoll: Ehuru R. erkänt, att han en dag i september 1927 i trädgården å fastigheten Bellmansro i Värnamo olovligen å marken tagit 3 eller 4 stycken plommon, likväl och då nämnda plommon måste anses hava saknat penningvärde, prövade häradsrätten lagligt ogilla den mot R. i målet förda talan.

Denne pojke, som tog de tre plommonen och som hade blivit lagförd av en allmän åklagare, han blev, som synes, frikänd av häradsrätten. Nu blev det ett åtal mot denne allmänna åklagare, stadsfiskalen, och häradsrätten dömde honom till viss del, men målet fullföljdes sedan till hovrätt, och hovrätten upphävde delvis häradsrättens utslag, så att denne allmänna åklagare blev så gott som frikänd.

Jag har velat draga fram detta, därför att jag tror, att man även i denna debatt kommer att säga, att våra allmänna åklagare klara sitt uppdrag så fint, att det icke är något farligt att lägga under allmänt åtal sådana brott, när det gäller olovligt bruk av ett par skidor, en sparkstötting eller dyl. Låt mig taga endast ett par exempel för att visa, hur enligt min uppfattning lagutskottets och Kungl. Maj:ts förslag skulle komma att verka.

Vid en arbetsplats — jag tillåter mig taga detta exempel — finnes ett antal av arbetarna ägda cyklar. En av dessa arbetare tar utan lov för ett ärendes utträttande och använder en kamrats cykel. Det är icke alls ovanligt att det

Ang. ändrad
lydelse av 22
kap. 12 och 21
§§ strafflagen.
(Forts.)

går till så, och det ordnar sig utan vidare. Men nu, när denna lag kommer till, tänker jag, att det blir så, att ägaren av cykeln på grund av en eller annan anledning anmäler saken för polisen, för allmänna åklagaren. Denne undersöker om det är riktigt att det är förfaret på sådant sätt och konstaterar, att det är riktigt, att arbetaren i fråga har använt cykeln utan lov, och då måste åklagaren, såvitt jag kan finna, inskrida med åtal mot denne. Jag kan ej finna, att det är något samhällsintresse, som kräver detta. Jag tillåter mig taga ett annat exempel, och det gäller utskottsförslaget i dess helhet. Då säger jag, att om en son tar sin faders bil utan lov och detta kommer till allmänna åklagarens kännedom, är det åklagarens skyldighet att efter den undersökning, som jag förut talat om, åtala sonen, även om fadern är emot det. Och sonen kan, när han på detta sätt tagit bilen, om han vid det olovliga begagnandet av bilen kanske kört sönder densamma eller om det för fadern uppkommer synnerlig förlust eller olägenhet, som det heter i lagparagrafen, dömas till ett års straffarbete och till förlust av sina medborgerliga rättigheter ett år utöver strafftiden.

Jag skall, herr talman, icke besvära med flera exempel, men det är en annan sak, som jag också i detta sammanhang skulle vilja peka på. Vi ha ju flera kapitel i vår strafflag, och vi ha ett kapitel, som heter 19 kap., och detta kapitel handlar om nidingåd. Om vi nu slå upp 19 kap. strafflagen och läser 20 §, så heter det i denna paragraf: »Den, som uppsåtligen förstör eller skadar annans egendom, fast eller lös, evad den till enskilt eller allmänt bruk eller gagn ämnad är, straffes med böter eller fängelse i högst sex månader»: och så tillägges det: »Har av gärningen kommit synnerligen fara för någons liv eller hälsa eller grov skada å egendom eller är gärningen eljest med synnerligen försvårande omständigheter förenad, då må till straffarbete i två år dömas.» Dessa brott äro de grövsta nidingbrott, och de straffas också med ända upp till två års straffarbete, men någonting, som icke finns här, när det gäller dessa grova nidingbrott, som straffas högre än billänen, är förlusten av medborgerligt förtroende eller påföljd. Det kommer då att bli på det viset, att den niding, som på Stockholms gator slår sönder bilen, kan visserligen dömas till två års straffarbete, men han kan icke dömas till påföljd: man hänger icke på honom det vanhedrande straffet med påföljd. Men på billänaren, som man väl får säga icke är så stor brottsling och icke så farlig brottsling ur samhällets synpunkt, på honom skall man lägga denna påföljd. Jag vill nu fråga — vi ha icke herr justitieministern här närvarande — men jag skulle vilja till utskottets ärade ordförande rikta en fråga: anser herr vice ordföranden, att det är den goda överensstämmelse mellan lagparagraferna, som det bör vara, då den största nidingen icke kan dömas till förlust av medborgerligt förtroende, medan den, som olovligen brukar en annans bil, skall kunna dömas till detta?

Jag måste säga, att huru mycket jag än tänkt över och försökt att förstå tankegången i detta lagförslag, jag likväl icke kommit ifrån den uppfattning, som jag uttalade i början av mitt anförande, att detta lagförslag är icke utrett, icke förberett på ett sådant sätt, som det bör vara. Jag har här icke tagit till orda för att slå vakt kring sådana brottslingar, som dessa billänare, vilka kunna vara lika farliga som någon annan, men skall man komma fram med ett lagförslag, bör det vara bättre genomtänkt och bättre prövat, än vad detta är.

Jag har sålunda, herr talman, uttalat min uppfattning i det föreliggande ärendet. Jag är väl förtrogen med att vad jag här sagt, de ord, jag här yttrat, betyda icke så mycket, när de icke kommit från en juridiskt skolad person, men jag har likväl ansett det icke såsom min rättighet utan som min skyldighet att uttala den uppfattning, som jag här haft.

Jag är livligt övertygad om att vi bäst gagna den sak, vi här vilja gagna, om vi följa den reservation, som är avgiven av herr Åkerman och mig, och jag

ber därför, herr talman, att vid den nu föredragna paragrafen få yrka bifall till herr Åkermans och min reservation.

*Ang. ändrad
lydelse av 22
kap. 12 och 21
§§ strafflagen.
(Forts.)*

Herr Björkman: Herr talman! Då jag nu går att i anledning av herr Lindqvists yttrande säga min mening, måste jag givetvis taga hänsyn till att kammarens tid icke blir alltför mycket upptagen.

Herr Lindqvist sade nyss, att man icke kunde begära eller förvänta att kammaren skulle fästa så mycket avseende vid vad en icke juridiskt skolad person sade. Jag ber nu, då jag däremot som en sådan juridiskt skolad person går att säga några ord och nu för talan för de ledamöter av utskottet, som icke äro reservanter, att få påpeka att bland dem finns det icke mer än fyra eller fem jurister, alltså 35 å 40 procent, under det att gruppen Åkerman-Lindqvist omfattar 50 procent jurister. Således talar jag nu mera än herr Lindqvist för de icke juridiskt skolade, således för menige man.

Herr Åkermans reservation, i vars yrkande herr Lindqvist har instämt, börjar med att säga, att den nuvarande lagen icke är tillräcklig för att stävja missbruk i fråga om de så kallade billänen. Alla äro således ense om att man måste försöka komma ut ur det dilemma, i vilket vi för närvarande befinna oss. Det skedde en lagändring redan år 1924, och den siste ärade talaren sade, att när det skett en ändring så nyligen, kunde det icke vara berättigat att nu gå fram så hårdhänt. Jag ber emellertid att få påpeka, att utvecklingen på detta område, nämligen bilismens, varit så ofantligt stor, att under det man på andra områden tagit små steg, har man på detta gått fram med oändligt stora steg, och det är därför, som man på detta område nu kan behöva tillgripa kraftiga och nya åtgärder, när det gäller missbruk. Det är just dessa åtgärder, som vi nu diskutera.

Justitieministern har i detta hänseende kommit med två medel. Det ena är, att för denna brottstyp skulle åtalsrätten bli allmän, och det andra är skärpta straffbestämmelser.

I avseende å åtalsrätten har det rätt olika meningar mellan utskottsmajoriteten och reservanterna. Man har diskuterat, huruvida den allmänna åtalsrätten skulle utsträckas till fortskaffningsmedel eller endast till maskindrivna sådana. Utskottsmajoriteten har emellertid funnit det mindre tilltalande och knappast grundat på någon principiell skillnad att försöka dela upp fortskaffningsmedlen efter det ena eller andra slaget och har därför stannat vid att låta åtalsrätten gälla ifråga om alla fortskaffningsmedel. Jag vill säga, att häri ligger också ett visst demokratiskt inslag. Vi ha därmed tagit med icke blott alla maskindrivna fortskaffningsmedel utan också enklare fortskaffningsmedel, exempelvis velocipeder, som herr Lindqvist nyss talade om, därvid han anförde ett visst fall, där åtalsrätten skulle kunna verka orättfärdigt. Ett sådant fall måste naturligtvis bedömas på ett förståndigt sätt av en domstol. Frågar man en norrlänning, svarar han, att man i Norrland kan ha mycket obehag av att folk olovligen lånar fortskaffningsmedel. Vad är det för fortskaffningsmedel? Jo, en fiskare, en lantman kan ha en båt på ena sidan av älven, och så komma obehöriga personer, låna båten för att fara över älven och lämna den på andra sidan. I detta fall skulle lagen icke äga tillämplighet, om man endast toge med maskindrivna fortskaffningsmedel. Dessa människor uppe i Norrland ha icke ropat och skrikit, som motormännen ha måst göra, men det är alldeles givet, att om vi införa sådana bestämmelser, att dessa lantmän och fiskare icke kunna få sin rätt, kommer det ett, tu, tre fram krav på att även de skola få det skydd, som vi nu ge åt dem, som äro innehavare av maskindrivna fortskaffningsmedel. Toge vi alltså reservanternas förslag, skulle vi snart ha frågan uppe igen.

För att driva det hela in absurdum talade herr Lindqvist också om skidor och

Ang. ändrad kälkar. Det är dock alldeles givet, att allting måste behandlas med förstånd. I lydelse av 22 Först och främst får en allmän åklagare väl aldrig kännedom om att det kommit bort ett par skidor eller en kälke annat än när det är fråga om stöld, och kap. 12 och 21 § § strafflagen.
(*Forta.*)
även om så skulle vara fallet, måste naturligtvis en anmälan tagas upp med visst förstånd. Det är ungefär detsamma, som när man vill säga, att vid billån nästan regelrätt förekommer stöld av bensin. Här säger ju rättstillämpningen att värdet av bensinen är så obetydligt i förhållande till värdet av det stora föremål — bilen — som här skulle ha stulits, att man icke kan fästa något avseende vid enbart bensinen. På samma sätt borde det väl också vara vid lån av skidor, som sedan återställas. Icke kommer en åklagare eller domare att taga mycket allvarligt på en sådan sak.

Sedan ha vi frågan om straffskärpningen. Jag vill särskilt poängtera, att det icke är fråga om att icke utskottsmajoriteten handlat med största omsikt, när ställning tagits till den frågan. Vi ha emellertid icke kunnat komma till annat resultat, än att det kan finnas fall, då man kunde behöva ett så pass strängt straff som det här är fråga om. Vad är det nu för fall? Ja, kammarens ledamöter ha ju läst i utskottsbetänkandet om dessa fall. Det är de fall, då det olovliga begagnandet skett under sådana former, att det nästan gränsar till olovligt tillgrepp. Det är det fall, då en person utan stöldavsikt gör inbrott i ett garage för att låna en bil för en lusttur. Sker ett sådant inbrott med avsikt att stjäla, blir det ju ett mycket strängt straff enligt tjuvnadskapitlet, men detta lagrum kan icke tillämpas, om avsikten endast varit att olovligen använda en bil. Vidare ha vi de återfallena, då en person gång på gång är ute på sådana här nöjestrupper med andras bilar. Det är i sådana fall, då brotten äro av svårare beskaffenhet, som man vill ha möjlighet att tillgripa ett strängare straff.

Herr Lindqvist var mycket tveksam om nyttan av straffskärpningar i allmänhet. Jag är visst icke den, som vill, att lagen i allmänhet skall vara så sträng, men jag tror, att just för brott av denna kategori kan en straffskärpning vara till nytta. Man har ett exempel på en sådan gynnsam inverkan just från Frankrike. Där straffas sådant olovligt begagnande med besittningstagande av annans egendom just när det gäller bilar såsom tjuvnad, och justitieministern anför i propositionen, hurusom man kanske häri kan finna förklaringen till den relativt ringa frekvensen av dylika brott i Frankrike. Det verkar just avskräckande, att dessa brott betraktas som likställda med tjuvnadsbrott. Under sådana förhållanden kan det väl vara rätt så lämpligt, att även vi ha ett relativt kraftigt straff, som kan tillgripas vid brott av detta slag under försvårande omständigheter. Det kan säkerligen verka lämpligen avskräckande.

Jag skall be att få taga ett litet exempel på hur oriktigt den nuvarande lagen kan verka. Två personer begagna olovligt andras bilar. Den ene, som kanske har körkort, tar en bil, som står ute på gatan, och kör till en grannstad. Där går han in på en restaurang, och med det förtroende, som hans fina bil inger, får han och hans sällskap förtäring. De betala ingenting utan ge sig i väg från samhället. Mannen far tillbaka, ställer bilen på gatan i närheten av den plats, där den lånats och där polisen tar reda på den och återställer den i oskadat skick till dess ägare. Billånet är i detta fall ett ganska lindrigt brott, för vilket mannen icke bör straffas så hårt, men den obetalda förtäringen å restaurangen innebär svikligt förfarande, och därvidlag är straffet redan nu så hårt, att mannen rent av kan häktas och dömas till ett vida strängare straff än det, som nu är ifrågasatt. Straffet kan nämligen under försvårande omständigheter komma att uppgå till fyra års straffarbete.

En annan man, som icke har körkort, tar nu en bil och far ut på en längre turné, och det misstänkes att det möjligen kan vara denne man, som flera gånger förut blivit dömd för tjuvnad och flera gånger lånat bilar, som nu på

sin väg utmärker sig genom en hel del stölder, kanske med dynamit etc. Han kommer så småningom tillbaka med bilen ramponerad och blir fast för billänet. Finns det nu inga bevis för att han begått stölderna, kan han endast dömas enligt de nuvarande lindriga straffbestämmelserna för olovligt begagnande. Just i ett sådant fall skulle man emellertid genom den föreslagna straffskärpnin- Ang. ändrad
lydelse av 22
kap. 12 och 21
§§ strafflagen.
(Forts.)gen kunna döma mannen strängare, än vad nu är möjligt.

Nu tycks det emellertid vara så, att det egentligen är den omständigheten, att straffarbete enligt förslaget skulle medföra påföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen, vilket ju efterträtt förlust av medborgerligt förtroende, som reservanterna rikta sig emot. Det sägs emellertid här i lagförslaget, att straffarbete endast kan ådömas för den händelse, att det åstadkommits synnerlig förlust eller olägenhet eller när brottet är förenat med synnerligen försvarande omständigheter. Vad menas då med dylika försvarande omständigheter? Jo, därmed förstås exempelvis allmänfarlighet hos brottet, vidare fall, då vederbörande många gånger förut varit straffad och nu här, då vederbörande många gånger förut varit ute på olagliga billäneturer o. dyl. Det är i sådana fall, som man anser, att domstolen skall ha *möjlighet* att utdöma ett hårt straff, och där det kan hända att en åklagare kan ha möjlighet att vidtaga häktningsåtgärd. Herr Lindqvist talade här om att man finge vara försiktig i att lägga bedömande i en åklagares hand och visade exempel på, att justitieombudsmannen nödgats reagera mot åklagare. Vidare erinrade han om att en domstol kunde få sin dom ändrad av överrätten. Men allt detta pläderande behöver väl dock icke utgöra något hinder för oss att reglera denna sak. Det blir ju justitieombudsmannens skyldighet att ha sin uppmärksamhet fäst på att även dessa lagparagrafer liksom lagen överhuvud taget icke behandlas på oriktigt sätt.

Herr Åkerman säger i sin reservation att vi skola vänta och se, vilken verkan det har, att vi införa denna allmänna åtalsrätt. Jag vill emellertid framhålla, att vi fingo ju en viss straffskala år 1924. Nu, år 1930, äro förhållandena helt annorlunda. Skulle vi då icke kunna våga försöka att bygga på straffskalan på ett så förnuftigt sätt, som Kungl. Maj:t föreslår, så att vi bli fria från denna sak? Jag är för min del övertygad om att, därest vi nu ordna saken på detta sätt, kommer en domstol endast i yttersta nödfall att tillgripa en hårdare del av straffskalan, mot vilken herr Åkerman och herr Lindqvist reagera.

Jag skall icke längre uppehålla kammarens tid. Sedan första kammaren redan antagit detta lagförslag, ligger det nu i denna kammares händer att bedöma, huruvida vi vilja gå den väg, som Kungl. Maj:t har anvisat, eller om vi skola inskränka oss till att endast införa allmän åtalsrätt och ej ändra på straffskalan.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till lagutskottets hemställan.

Chefen för justitiedepartementet, herr statsrådet **Bismark**: Herr talman! Sedan lagutskottets vice ordförande har framlagt sina synpunkter på frågan, skall jag endast be att få i några delar komplettera hans bemötande av herr Lindqvist. Jag skall dock först be att få säga några allmänna ord om min ställning till ifrågavarande förslag.

Det förhåller sig så, att stöld förutsätter för närvarande dels att man tillägnat sig en sak och dels att man har uppsåt att beröva ägaren denna. Detta uppsåt anses föreligga därest man icke gör antagligt eller sannolikt, att man endast haft för avsikt att begagna föremålet för att sedan återställa det. Beträffande billänet föreligger det särskilda förhållandet, att bilarna äro märkta och inregistrerade och ha ett så stort värde, att det i de allra flesta fall icke föreligger någon anledning antaga, att icke bilen skall förr eller senare åter-

Ang. ändrad
lydelse av 22
kap. 12 och 21
§§ strafflagen.
(Forts.)

ställas till rätte ägaren. Det framgår också av statistiken, att så är förhållandet i landet. Av ett mycket stort antal bilar, som under en viss period hade kommit bort, jag vill minnas det var omkring 1.100, hade endast ett mycket ringa fåtal ej blivit återställt. I några fall, då bilar kommit bort, har den, som tillgripit bilen, vidtagit åtgärder för att ändra dess nummer eller plockat sönder den och sålt delarna. I vissa fall har det förekommit, att vederbörande kört ned bilen i vattnet för att dölja den. I dessa få fall föreligger stöld, men i alla andra fall föreligger, med den icke alldeles oomtvistliga rättstillämpning, märk väl, som vi ha här i Sverige, icke stöld utan endast olovligt begagnande.

Hur förhåller det sig nu beträffande andra fortskaffningsmedel? Där är det helt annorlunda. Där skall den, som tillägnat sig föremålet, göra sannolikt, att han haft för avsikt att återställa det. Den, som exempelvis tillgriper en velociped och kör den till ett annat samhälle och lämnar den där, måste göra sannolikt, att han haft för avsikt att köra tillbaka och återlämna velocipeden till dess ägare. Erfarenheten visar i detta fall, att det övervägande antalet velocipeder aldrig komma tillbaka till sina ägare, sedan de en gång blivit olovligt tillgripna. Det är den stora skillnaden mellan dessa båda fall, mellan bilar och andra fortskaffningsmedel. Beträffande andra fortskaffningsmedel föreligger som regel stöld, beträffande bilar som regel endast olovligt begagnande. Den, som tar ett par skidor eller en kälke, blir i det övervägande antalet fall dömd för stöld, under det att detta icke gäller för den, som tar en bil.

Detta är visserligen icke något säreget för vår lagskipning, men det är i alla fall icke en lagtillämpning, som förekommer i alla länder. I Danmark, Frankrike, Spanien och Italien och åtskilliga andra länder dömer man olovligt tillgrepp av bil såsom stöld, ehuru man där har samma stöldbegrepp som hos oss. Man anser i dessa länder, att det är uppenbart, att om den, som tillägnar sig en bil för att begagna den, visar likgiltighet för om den kommer tillbaka till sin ägare eller ej, så föreligger stölduppsåt, uppsåt att beröva ägarens hans egendom, även om genom andras åtgärder bilen återställs till dess ägare. Detta gör, att när vi i Sverige döma för olovligt begagnande till ringa straff, dömer man i andra länder till en sträng påföljd, och vid iteration kan straffet gå upp till många års straffarbete. I de länder, som ha samma system som vi, nämligen att icke döma till stöldstraff, pågår en strävan att skärpa straffet. Man har i Danmark icke varit så särdeles nöjd med det system, som där tillämpas, att döma för stöld, och det förstår jag mycket väl, ty i många fall kan det vara mycket osympatiskt att stämpla vederbörande förövare av ett sådant brott såsom tjuvar. Det är sådana fall, där tillgreppet sker mera av okynne och ungdomligt överdåd o. s. v. Därför har man i Danmark föreslagit en betydande skärpning av straffet för vad man där kallar brugstyveri. Det motsvarar vårt »olovligt begagnande». Förra året, så sent som när remissen av lagförslaget skedde till lagrådet, gällde i Danmark för olovligt begagnande ett straff av fängelse i högst två år. Det var maximum. Alltså ett betydligt högre maximum än vi här ha. Detta lagrum begagnades emellertid icke i allmänhet för billäna utan där dömdes för stöld. I dagarna har inför danska riksdagen framlagts ett förslag till ny strafflag, däri straffet höjts till straffarbete i ett år. Jag vill tillägga, att detta förslag förelåg först, efter det vi gjort vår remiss till lagrådet. Detta förslag kom till folketinget, och dess utskott föreslog en höjning av straffet till två års straffarbete, alltså dubbelt mot vad som föreslagits, och det anmärktes uttryckligen i dess förslag, att anledningen till denna höjning var de rikligt förekommande billäna. Detta är en fullt modern strafflag. Om vi nu gå samma väg och göra en höjning, riskera vi icke på något sätt att bryta mot vad en modern lagstiftning på detta område kan innehålla.

Det har anmärkts mot mig, att jag icke före förslaget framläggande hört

lilla strafflagskommissionen, enkannerligen dess ordförande professor Thyren. Anledningen till att jag icke gjort detta, är beträffande professor Thyren den, att han gjort ett klart och bestämt uttalande om sin ståndpunkt i denna fråga redan år 1924. Men riksdagen frångick då hans synpunkter och anslöt sig icke till hans uppfattning. Jag har icke den ringaste anledning att tro, att professor Thyren ändrat mening, utan jag tror, att han fortfarande står på samma ståndpunkt som då. Det fanns sålunda ingen anledning att höra honom på nytt, när det gällde en justering av straffskalan. Beträffande lilla strafflagskommissionen har jag fattat dess uppgift så, att den skulle höras, när det gällde viktiga principiella förändringar, men icke då det var fråga om, såsom jag nyss nämnde, endast en justering.

*Ang. ändrad
lydelse av 22
kap. 12 och 21
§§ strafflagen.
(Forts.)*

Herr Lindqvist pekade på, huru skarp stegring det varit i fråga om dessa brott sedan den förra lagen antogs. Han pekade på att den varit ineffektiv och trodde därför, att man icke hade utsikt att vinna så mycket med ytterligare straffskärpning. Huru det kommer att gå i den vidare utvecklingen, är svårt att sia om, men säkert är, att dessa brott överhuvud taget behandlats alltför mildt. Det finns rent upprörande fall, och man tycker, att det är rätt beklämmande, att icke högre straff kunna tillämpas än de, som enligt nu gällande lag kunna komma i fråga. Jag vill endast erinra om ett fall, som omnämnes i propositionen, där det talas om en gammal förbrytare, som tagit en bil och kört iväg med den. Han hejdades av polisen, men for vidare och slutligen stoppades han, och då sade han, att det var hans avsikt att återställa densamma, och han blev icke dömd för annat än olovligt begagnande enligt högsta domstolens utslag. Ett annat fall, som kommit till min kännedom, rör några förbrytare, som tillägnat sig en bil och givit sig ut på landsbygden för att stjäla, men icke hunno fullborda sitt uppsåt, utan bilen lämnades åt sitt öde. De kunde endast dömas för olovligt begagnande. Jag har liksom herr Björkman det förtroendet till våra domstolar, att de inte komma att använda den strängare straffskalan i annat fall än där det verkligen behöves. Jag tror, att man överhuvud taget icke kan klaga över att domstolarna tillämpa för hårda straff, och att det är rentav undantagsfall att så sker. Snarare får man väl säga, att de ha en viss benägenhet att döma i underkant. Jag vill erinra därom, att flera av våra straffskalor äro så vidsträckta, att de inrymma brott av de mest olika grader, t. ex. i fråga om bedrägeribrotten, där straffet är från 5 kr. böter till fyra års straffarbete. Där har man överlämnat åt domstolen att jugera, vilket straff som skall tillämpas. Det är ett fall, som är ganska likartat med detta och som kan vara till en vägledning.

Jag skall icke ytterligare uppehålla kammarens tid. Jag vill endast hoppas, att kammaren i denna fråga fattar samma beslut som medkammaren, så att vi äntligen kunna få ett skarpare vapen mot detta allmänna missbruk, som pågått i många år.

Herr Lindqvist i Halmstad: Herr talman! Jag skall icke säga många ord, ty jag har tagit kammarens tid i anspråk tillräckligt, men jag vill bara understryka, vad herr statsrådet just här har sagt om den stora skillnad, som förefinnes mellan automobiler, alltså maskindrivna forskaffningsmedel, samt vanliga velocipeder, sparkstöttingar el. dyl. Detta förefaller mig som ett ytterligare mycket starkt stöd för herr Åkermans och min uppfattning, när vi komma till nästa paragraf, nämligen att, om vid den nu föredragna paragrafen man följer utskottets förslag, vi där få in ordet »maskindrivet», såsom också lagrådet hemställde om.

Sedan ber jag med anledning av en annan sak, som herr statsrådet talade om, när han framhöll de stora svårigheter, som kunna uppstå för domstolarna, när

Ang. ändrad
lydelse av 22
kap. 12 och 21
§§ strafflagen.
(Forts.)

det gäller att avgöra, om det är ett olovligt begagnande eller en vanlig stöld, att få yttra några ord. Jag tror visserligen och förstår väl, såsom jag tillät mig säga i början av mitt anförande, att vi här ha att göra med en lagstiftningsfråga, som är av mycket svår beskaffenhet, men jag kan icke förstå, att man med denna lagändring löser svårigheterna för våra domstolar, så att de få lättare att avgöra, om det är stöld eller olovligt nyttjande. Ty herr statsrådet menade väl ändå, att det icke vore så nödvändigt att hädanefter lösa den frågan, ty även om vederbörande icke kunde dömas för stöld, bleve straffet ofta ändå hårt nog. Man behövde icke tillgripa strängare lagrum. Men det är den stora svårigheten, som gjort, att jag, när jag sökt tänka mig in i denna fråga, ansett, att man kanske bättre skulle kunna ordna saken genom en speciallagstiftning i stället för att hålla sig på den allmänna strafflagens område.

Jag skall tillåta mig att till herr statsrådet rikta den fråga, som jag tänkt ställa till honom förut, men som han då icke var inne, riktade jag den till första lagutskottets ärade vice ordförande, och det är denna: kan det vara riktigt och försvarbart med den situation, som skulle uppstå, om detta förslag går igenom, att t. ex. en niding, som ger sig ut på Stockholms gator och lägger sig till med en bil och kanske slår sönder bilen, han dömes till två års straffarbete, men får icke någon påföljd? Överensstämma dessa paragrafer på det sätt, som de böra göra, med övriga delar av strafflagen, då å andra sidan den, som för olovligt brukande dömes till ett års straffarbete, får sådan påföljd. Jag begriper naturligtvis icke detta på samma sätt som en jurist och då icke heller såsom herr statsrådet, men det förefaller mig, som det icke vore riktigt och försvarbart. Jag har länge väntat här i dag, att det från någon jurist skulle komma fram ett förslag av en ändring dithän, att denna påföljd icke behövde följa på det brott, som lagändringen gäller. Det vore lätt att ändra lagen så att den komme att stå i bättre överensstämmelse med paragrafen om nidingsdåd. Jag skulle därför vilja rikta den frågan till herr statsrådet för besvarande: anser herr statsrådet det riktigt, att enligt vår lagstiftning den värsta niding, som kan bli dömd till två års straffarbete, kan man icke döma till påföljd, men för olovligt brukande, då vederbörande blir dömd till ett års straffarbete, skall det bli påföljd.

Chefen för justitiedepartementet herr statsrådet **Bismark**: Det är en allmän regel i vår strafflag, att beträffande tillämpningen av påföljden enligt 2 kap. 19 § man fäster stort avseende vid vissa särskilda omständigheter, som äro förenade med brottet. Ett dåd, som är belagt med upptill livstids straffarbete, är icke alltid belagt med påföljd enligt 2 kap. 19 §, t. ex. dråp och andra svåra misshandelsbrott. Däremot äro överhuvud taget alla brott, som innebära opålitlighet, bedräglighet eller ohederlighet, belagda med påföljd enligt nämnda lagrum, därest straffet skulle bli sex månaders straffarbete eller därutöver. Kan man nu i dessa brott, varom fråga nu är, finna ett sådant moment? Att så är fallet, det måste väl visas därav, att man i andra länder dömer för stöld, och det innebär ett mycket kraftigt moment av ohederlighet att begagna sig av annans sak under så försvårande omständigheter, att straffarbete ådömes. Det finns sådana moment, som fullt försvara användningen av påföljden enligt 2 kap. 19 §. Jag kan icke inse, att för dessa grova fall man behöver visa sådana betänkligheter, som herr Lindqvist gav uttryck åt. Jag tror mig härmed hava besvarat hans fråga.

Överläggningen förklarades härmed avslutad. Herr talmannen gav propositioner dels på godkännande av förevarande paragraf, dels ock på bifall till den av herr Åkerman avgivna, vid utlåtandet fogade reservationen, i vad den avsåge ifrågavarande paragraf; och fann herr talmannen den förra propositionen

vara med övervägande ja besvarad. Votering begärdes likväl av herr Lindqvist i Halmstad, i anledning varav efter given varsel följande voteringsproposition upplästes och godkändes samt anslogs:

Ang. ändrad lydelse av 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen.

Den, som vill, att kammaren godkänner 12 § i förevarande förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren bifallit den vid första lagutskottets utlåtande nr 3 av herr Åkerman fogade reservationen, i vad den avser ifrågavarande paragraf.

Sedan kammarens ledamöter härefter intagit sina platser samt voteringspropositionen blivit ännu en gång uppläst, företogs omröstning med tillämpning av uppsyningsförfarandet; och befanns därvid flertalet hava röstat för ja-propositionen, vadan kammaren godkänt förevarande paragraf.

Härpå föredrogs 21 §; och yttrade därvid:

Herr **Lindqvist** i Halmstad: Herr talman! I fråga om 21 §, som nu är föredragen, tillåter jag mig föreslå, att utskottets förslag till lydelse av denna paragraf så ändras, att ordet »maskindrivet» kommer att införas framför ordet »fortskaffningsmedel», så att det kommer att stå: »Brukande av maskindrivet fortskaffningsmedel.»

Herr **Björkman**: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan i denna punkt.

Sedan överläggningen härmed förklarats avslutad samt herr talmannen givit propositioner dels på godkännande av förevarande paragraf enligt utskottets förslag, dels ock på bifall till det av herr Lindqvist i Halmstad gjorda yrkandet, godkände kammaren paragrafen enligt utskottets förslag.

Övriga delar av lagförslaget.

Godkändes.

Utskottets hemställan förklarades vara besvarad genom kammarens beslut i fråga om lagförslaget.

§ 19.

Slutligen föredrogs första lagutskottets utlåtande, nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 § 3 mom. lagen den 17 oktober 1900 om straffregister; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 20.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 1, till Konungen angående regleringen för budgetåret 1930/1931 av utgifterna under riksstatens första huvudtitel, innefattande anslagen till kungl. hov- och slottsstaterna.

§ 21.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets utlåtanden:

nr 9 A, angående regleringen för budgetåret 1930/1931 av utgifterna för kapitalökning i avseende å postverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk; och

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde huvudtiteln, punkt 248, gjorda framställning angående understöd åt anstalter och föreningar, som anordna populärvetenskapliga föreläsningar, jämte en i ämnet väckt motion; samt

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av väckt motion om upphävande av stadgandet i 50 § 2 mom. fattigvårdslagen;

nr 2, i anledning av väckt motion angående beredande åt de värnpliktiga av viss rätt till tjänstledighet;

nr 3, i anledning av väckt motion angående vissa ändringar i lagen om försäkring för olycksfall i arbete;

nr 4, i anledning av väckta motioner om visst tillägg till den s. k. ensittarlagen;

nr 5, i anledning av väckt motion angående lagstiftning i fråga om obligatorisk statlig moderskapshjälp; och

nr 6, i anledning av väckt motion angående den av 1928 års riksdag begärda utredningen rörande ändringar i lagen om allmän pensionsförsäkring.

§ 22.

Justerades protokollsutdrag.

§ 23.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Björkman</i>	under 4 dagar fr. o. m. den 14 febr.,		
› <i>Nylander</i> för offentligt uppdrag	› 3 veckor	›	› 13 ›
› <i>Nilsson</i> i Antnäs	› 10 dagar	›	› 15 ›
› <i>Uddenberg</i>	› 3 ›	›	› 13 ›
› <i>Ericson</i> i Boxholm	› 5 ›	›	› 13 ›
› andre vice talmannen <i>Nilsson</i>	› 4 ›	›	› 14 ›
› <i>Borg</i>	› 4 ›	›	› 14 ›
› <i>Pettersson</i> i Bjälbo	› 4 ›	›	› 14 ›
› <i>Bengtsson</i> i Norup	› 10 ›	›	› 17 ›
› <i>Lundkvist</i> i Eskilstuna	› 6 ›	›	› 13 ›
› <i>Edberg</i>	› 7 ›	›	› 13 ›
› <i>Dahlén</i>	› 6 ›	›	› 13 › och
› <i>Lindberg</i>	› 8 ›	›	› 15 › .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 3.36 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Fredagen den 14 februari.

Kl. 3.30 e. m.

Förhandlingarna leddes vid detta sammanträde av herr förste vice talman-
nen.

§ 1.

Justerades protokollen för den 7 och den 8 innevarande februari.

§ 2.

Herr statsrådet *Johansson* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 72, angående om- och tillbyggnad av anatomiska institutionen vid univer-
sitetet i Uppsala;

nr 73, angående ändrings- och reparationsarbeten i universitetshuset i Lund;

nr 83, angående förändring i avseende å löneställning och antal av vissa or-
dinarie befattningar vid postverket, telegrafverket och statens järnvägar m. m.;

nr 84, angående viss ändring i gällande bestämmelser om pensionering av
icke-ordinarie personal vid statens järnvägar m. m.; och

nr 80, angående anvisande av medel till gäldande av ersättning för belopp,
som förskingrats av förre landsfiskalen i Lycksele södra distrikt C. R. A. Carl-
sén.

Dessa propositioner bordlades.

§ 3.

Föredrogs för remiss till utskott Kungl. Maj:ts å kammarens bord vilande proposition, nr 82, angående åtgärder för den inhemska sockerbetsodlingens uppehållande. Därvid anförde: *Vid remiss av propositionen nr 82.*

Herr **Sköld**: Herr talman! Jag har tillåtit mig att anhålla om ordet för att framföra några synpunkter vid remissen till utskottet av denna proposition. Det finns enligt mitt sätt att se vissa omständigheter, som äro så pass anmärkningsvärda, att ett påtalande därav redan nu bör äga rum.

Vid förra årets riksdag förelåg också förslag till sockerbetsodlingens understödande från statsmakternas sida. Men vid fjolårets riksdag befunno vi oss i den situationen, att vid det datum, som vi i dag hava, förelåg utskottets förslag till avgörande på kamrarnas bord. Samma datum i år hava vi att remittera den kungliga propositionen till vederbörande utskott, ehuru vi alla veta, att frågan om åtgärder för betodlingens understödande under innevarande år måste vara klar inom en mycket kort tid. Då nu regeringen, såsom det framgår av den kungliga propositionen, anser, att riksdagen bör hava tagit ståndpunkt till denna fråga före mitten av mars månad, har man ju anledning ställa det spørsmålet, varför vi i dag befinna oss praktiskt taget mer än en månad senare i behandlingen av detta ärende än förlidet år.

Vid remiss
av proposi-
tionen nr 82.

(Forts.)

Det är ju möjligt, att herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet kan komma att erinra om den utredning, som varit i gång, en utredning, som såsom bilaga är fogad till den kungliga propositionen och som ju är en rätt så djupgående utredning, som bör hava tagit åtskillig tid. Men jag måste för min del förklara, att det icke gärna kan vara ett försvar för denna frågas försening att hänvisa till denna utredning. Vi skola nämligen erinra oss, att när sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet förlidet år framlade sitt förslag i frågan, så hade detta utskott även hemställt om upptagandet av en utredning, dels om sockerproduktionens allmänna läge och förutsättningarna för dess upprätthållande här i landet på grundval av betodlingen och dels rörande de möjligheter, som kunde föreligga för den svenska sockerindustriens och betodlingens rationalisering. Det var alltså ett utredningskrav, som utskottet påyrkade, och som visserligen icke blivit av riksdagen bifallet, men som dock debatterades här i riksdagen den 16 februari i fjol.

Nu finna vi, att herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet den 1 november 1929 hos Kungl. Maj:t anhållit att få tillkalla sakkunniga för att utreda ungefär samma spörsmål, som utskottsmajoriteten i fjol ifrågasatt. Man måste då fråga sig: varför har man ifrån regeringens sida dröjt med att sätta i gång denna utredning, varför har man vilat på hanen från den 16 februari till den 1 november för att till sist komma i den situationen, att vi dels hava frågan en månad senare på bordet i år än förlidet år och dels finna, att de sakkunniga i sitt avgivna förslag hava förklarat, att detta endast är ett preliminärt resultat av de sakkunnigas arbete, och att det fullständiga och slutliga resultatet skall komma senare. Detta uttalade de sakkunniga den 28 januari. Men när propositionen nu ligger på bordet, har resultatet fortfarande icke överlämnats till Kungl. Maj:t.

Jag måste för min del understryka, att detta vittnar om nonchalans från regeringens sida i fråga om åtgärder till sockerbetsodlingens stöd. Jag vet icke, vilket försvar herr statsrådet tänker prestera på denna min anmärkning, men jag skulle för min del vilja säga, att det är ju möjligt, att det verkliga försvaret helt enkelt är det, att regeringen icke har så ofantligt stort intresse för stödjande åtgärder för den svenska betodlingen. Det visade sig nämligen vid förra årets riksdag, att det icke fanns möjlighet att uppdriva majoritet i riksdagen för en hjälpaktion för betodlingen i form av höjd sockertull. Däremot visade det sig, att det fanns otvivelaktig majoritet här i kammaren för att någonting skulle göras. Och vi veta, att det hade varit regeringspartiet förbehållet att genomföra positiva åtgärder, om regeringspartiet hade velat stödja det förslag, som då framlades från sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottet. Regeringspartiet valde emellertid att störta ikull hela denna fråga.

Nu finner man, att regeringen kommer tillbaka med precis samma förslag som i fjol. Det är ganska sannolikt, för att icke säga säkert, att det fortfarande icke kan skapas majoritet för det förslaget här i riksdagen. Det kan icke heller vara regeringen obekant, att man inom betodlarkretsar, åtminstone i Skåne, hyser den meningen, att ingenting kan vara så skadligt för den svenska betodlingen, som att förslag föras fram i riksdagen och behandlas och riva upp stämningen, utan att något resultat vinnes, ingenting kan vara skadligare, än att förslag läggas fram, som icke kunna genomföras; och därför finner man det vara märkvärdigt, att regeringen på nytt kommer fram med samma förslag.

Man skulle egentligen hava lust att ställa den frågan till regeringen, om regeringen vill leka samma lek som förra året, om regeringen vill, att hela denna fråga skall falla till marken igen, eller om regeringspartiet vill vara med om att gå fram på den linje, kring vilken man kan samla en majoritet här i kammaren. Om man i den kungliga propositionen söker efter argument för att regeringen har vidhållit sin ståndpunkt från i fjol, så

måste jag säga, att man finner icke något sådant argument. Det finns icke något argument av den betydelse, att det kan motivera bibehållandet av denna ohållbara situation. Det enda argumentet, som jag i dag läst i en regeringens mycket närstående tidning, är det, att man förklarar, att den principiella innebörden i en statssubvention förbjuder dess anlåtande av en regering med konservativt program. Det är alltså ett svar, som säger, att högern icke vill veta av statssubvention, därför att en sådan strider emot högerens program.

När vi från vänstersidan säga, att det strider emot våra åsikter, att stödet åt en näring skall betalas av konsumenterna, utan fastmera anse, att det bör betalas av svenska folket efter dess ekonomiska bärkraft, då brukar man från högerhåll säga, att vi äro doktrinärer, som icke kunna vika från våra partidoktriner. Jag frågar då nu liksom i fjol: är det verkligen så, att regeringen och dess meningsfränder här i riksdagen ännu en gång vilja omöjliggöra ett understöd från statsmakternas sida för betodlingen endast på grund av en partidoktrin, endast på grund av att det enda, som kan genomdrivas, skulle strida emot de konservativas åskådning?

Chefen för jordbruksdepartementet herr statsrådet **Johansson**: Herr taiman! Jag ber att först på det allra bestämdaste få tillbakavisa den insinuation, som herr Sköld riktat mot regeringen, att den skulle visa någon slags nonchalans eller brist på intresse för hjälp åt den del av vår jordbruksnäring, som sysslar med betodling. Hela mitt arbete för sockerfrågans lösning torde bevisa motsatsen till vad herr Sköld i det avseendet uttalat.

Herr Sköld har riktat en anmärkning emot att propositionen kommit så sent på riksdagens bord. Jag vill då erinra om det förhållandet, att utskottsbehandlingen förra året ju tog mycket lång tid. Men det berodde därpå, att utskottet upptog förhandlingar med sockerbolaget om en annan linje än den, som framlades i den kungliga propositionen, förhandlingar, som givetvis fördröjde utskottsbehandlingen. I årets proposition har bifogats tre alternativa, av de sakkunniga uppgjorda förslag, och vilketdera av dessa riksdagen än går på, behöva i varje fall icke såsom förra året sådana förhandlingar upptagas med bolaget, enär bolaget förklarat sig i vilket fall som helst ställa sig det blivande beslutet till efterrättelse.

Jag kan ju förstå, att det för en utanförstående kan synas egendomligt, att de sakkunniga icke tillkallades förrän den 1 november förra året. Men innan de sakkunniga tillkallades, låg det mycket och omfattande arbete bakom i sockerfrågan. Det var icke långt efter det att riksdagen förra året behandlat den kungliga propositionen i denna fråga, som Nationernas förbund hade en konferens i Genève rörande det internationella läget på sockermarknaden, vid vilken konferens också den svenska regeringen genom en utsedd representant lät vårt land bliva representerat. Redan i våras utarbetades det inom jordbruksdepartementet ett omfattande frågeformulär upptagande alla möjliga tänkbara sidor av saken: rörande sockerproduktionen, sockerkonsumtionen och sockerfabrikationens förhållanden — med ett ord sagt, allt som rör sockerfrågan — ett frågeformulär, som utställdes till legationerna i samtliga de länder, som bedriva antingen betsocker- eller rösockerproduktion, för att på den vägen få införskaffade upplysningar om läget i dessa olika länder. Svaren härpå inkommo under september och oktober månader, och dessa jämte de resultat, som i övrigt inkommit till jordbruksdepartementet, bearbetades och överlämnades sedermera till de sakkunniga den 1 november.

Vad som dessutom gjorde, att man vid en utredning i sockerfrågan naturligtvis ville skjuta på själva kommittétillsättandet, var också den omständigheten, att man ville ha någon erfarenhet om verkningarna av den inskränkning i betodlingen, som blivit en följd av förra årets riksdagsbeslut. Och de

*Vid remiss
av proposi-
tionen nr 82.
(Forts.)*

Vid remiss
av proposi-
tionen nr 82.
(Forts.)

resultat, som dessa inskränkningar medförde, framkommo ju först på hösten. Den 1 november tillkallades de tre sakkunniga. Men till dessa sakkunnigas förfogande ställdes all den arbetskraft, som de önskade. Det var också åtskilliga experter, som för de sakkunniga och under dess ledning arbetade på frågan, vilket även framgår av betänkan. Jag skulle tro, att man kan säga, att de sakkunniga hava presterat ett mycket aktningsvärt utredningsmaterial. Det är dock icke mindre än 14 olika utredningar, som i bilagor åtfölja betänkan. De sakkunnigas betänkande har ju avlämnats till regeringen den 28 januari, vill jag minnas, och sedermera har det gått ut på remiss. Herrarna hava själva av tidningarna sett, att remisserna kommit in till departementet helt nyligen, och färdigställandet av propositionen har skett med all möjlig skyndsamhet.

De sakkunniga säga visserligen, som herr Sköld nämnde, att det återstår en del utredningsmaterial, men de sakkunniga hava uttryckligen förklarat, att vad som här framlägges är vad som behövs för att taga ställning till frågan. Det har meddelats mig, att det material, som återstår att bearbeta, är statistiskt material, som icke är nödvändigt för frågans bedömande, men som man, när man nu i alla fall har en utredning i gång, vill hava färdigställt för framtiden. Den stora sockerkommissionen av år 1926, som då hade den stora utredningen om hand, hade avlämnat ett mycket stort statistiskt material, som legat oarbetat i jordbruksdepartementet, och man anser, att detta liksom också det nya, som införskaffats, bör i den mån så behöves bearbetas och färdigställas. Detta beräkna de sakkunniga sig kunna göra på en tid av två månader. Denna uppgift fick jag i januari. Och skulle det vara något av värde för frågans bedömande i detta statistiska material, sedan det blivit bearbetat, hava de utlovat, att det skall ställas till utskottets förfogande. Men det har samtidigt sagts mig, att detta är ingenting, som utgör hinder för ställningstagande till själva frågan.

Härmed tror jag mig hava lämnat en förklaring till dröjsmålet med propositionen. Det är ju också ännu ungefär en månad kvar till den tid, då betodlarna behöva hava besked, och jag vill hoppas, att utskottet på den tiden skall hinna få sitt förslag färdigställt.

Vad sedan frågan om subvention eller tull angår, så var ju diskussionen i följd på den punkten synnerligen ingående. Jag vill endast framhålla, att de sakkunniga själva hava upptagit tullinjen såsom ett alternativ vid sidan av de andra utan att taga ställning till någotdera, och att tullinjen har förordats av åtskilliga av de hörda myndigheterna. Jag vill särskilt rekommendera till studium det utlåtande, som avgivits av Skånes handelskammare, vars ledamöter ju, utan att vara betodlare, dock varit i tillfälle att följa frågan. Denna handelskammare inrymmer säkerligen en stor fond av sakkunskap just i hithörande spörsmål till följe närbelägenheten till de trakter, där sockerbetsodlingen förekommer, och måste därför tillerkännas ett visst vitsord. Jag vet ju, att det finnes andra, som yttrat sig i annan riktning. Men jag vill särskilt understryka vad handelskammaren i det avseendet säger. Utom det att den med styrka framhåller, att stöd från det allmännas sida bör vidtagas, framhåller den att en lösning bör ske i enlighet med det alternativ, som bygger på höjning av tullen på raffinad. Hela det internationella läget pekar för övrigt hän emot en lösning efter tullinjen.

Det blir nu utskottets uppgift att taga ståndpunkt till den kungliga propositionen, och den förhandskritik, som herr Sköld uttalat, torde utskottet också komma i tillfälle att pröva. Jag vill emellertid säga, att när man åberopar förra årets riksdagsbehandling i sockerfrågan, så är det dock ett förhållande, som ännu icke är klarlagt, och det är, huru riksdagen skulle ha ställt sig i en votering mellan subventions- och tullinjen. Jag kanske får utbedja mig att i försvoteringen Kungl. Maj:ts proposition i år måtte få tillåtas voteras upp i

huvudvoteringen och icke bliva utslagen på det sätt, som skedde förra året, utan att man verkligen ville låta den kungliga propositionen komma med i tävlan med övriga positiva förslag. Det finns elaka tungor, som sagt mig — jag tror med orätt — men de hava sagt mig, att man bland vissa körde fram avslag mot subventionslinjen den gången för att därmed få ett maskerat avslag till stånd. Det vore ju önskvärdt, om man i det avseendet genom ett annat ställningstagande i år komme till ett resultat.

*Vid remiss
av propositionen nr 82.
(Forts.)*

Då herr Sköld icke gått in på själva sakfrågan i vidare mån, får jag väl tolka detta som ett erkännande av att betodlingen behöver den hjälp och det stöd, som man här åsyftar. Jag skall medgiva, att jag själv anser, att det som här bjudes är hållet i underkant. Det har bedömts efter förhållandena på de bättre jordarna, men då betodlarna under förhandlingarna, som de sakkunniga fört med dem, förklarar, att de tro sig kunna upprätthålla en betodling efter dessa linjer, har jag velat följa detta förslag.

Herr **Sköld**: Herr förste vice talman! Jag får ju säga, att jag har blivit något vänligare stämd mot herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet efter hans anförande, än jag var förut, på grund av det sätt, varpå han försvarat sig. Jag skall emellertid tillåta mig att med några ord belysa statsrådets försvar.

För det första skulle jag kanske ett ögonblick sysselsätta mig med frågan om voteringspropositionen. Jag vet ju icke, om statsrådets vädjan kan leda till den konsekvensen, att denna kammars talman skall frångå en gammal praxis att låta bestämmandet av huvudpropositionen avgöras av det antal anhängare, som vederbörande förslag kan vinna i utskottet. Det är därför mycket möjligt, att herr statsrådet får ställa frågan på det sättet, att om det blir tillräckligt stöd åt statsrådets förslag, så kan det hända, att det kommer med i huvudvoteringen, men om icke förslaget inger det förtroendet, att det kan tillvinna sig majoritet i utskottet, så blir det väl förmodligen som förut. Men då vill jag säga, att det finnes icke något hinder för regeringen och dess parti att då sörja för att ge till känna, huru de komma att ställa sig i en tävlan mellan subvention och avslag. Regeringen får alltid möjlighet att tillsammans med sitt parti visa, om regeringen kan genomdriva något positivt, även om det icke är tullinjen.

Sedan skulle jag också vilja yttra några ord med anledning av herr statsrådets anförande rörande vidhållandet av tullinjen. Försvaret därvidlag bestod i ett framskjutande av den skånska handelskammaren. Jag har med mycket stort intresse läst skånska handelskammarens utlåtande, och jag må säga, att om det är på dess skarpsinne, som regeringen bygger sin ståndpunkt i år, är det en något lös grundval. Ty vad skall man säga om en handelskammare, som resonerar som så: av de två subventionsförslagen föredrages den subvention, som framkommer genom tullfri införsel av råsocker, framför den som sättes på budgeten, därför att den förra icke kommer att medföra ökning av den direkta skatten, men det gör den senare. Sanningen är den, att om jag ger tullfri införsel, så minskas statsinkomsterna, och dessa inkomster måste ersättas lika mycket, som om jag sätter anslaget på budgeten, och jag menar att efter detta praktblomster till resonemang, så kanske man icke får skjuta det framför sig som det avgörande i den drabbning, som här förestår.

Men jag övergår nu till att säga något om sakens formella sida med anledning av vad herr statsrådet här yttrade. Det föreföll, som om herr statsrådet ville försvara propositionens sena framläggande med att det ändock kunde gå ganska snabbt, eftersom utskottet i år icke behöfde föra förhandlingar och därigenom uppehålla tiden. Det kan ju vara en tröst för ett tigerhjärta, då man vet, att trots de förhandlingar, som utskottet förde, frågan dock i fjol låg på

Vid remiss
av proposi-
tionen nr 82.

(Forts.)

kammarens bord till avgörande vid den tidpunkt, då vi i år först remittera propositionen. Det argumentet kan alltså icke på något sätt undanskjuta det faktum, att vi stå inför en otrolig forcering av detta ärende, om det skall hinna bliva färdigt i tid, på grund av att papperen lagts fram så sent.

Sedan ville herr statsrådet göra gällande, att tillkallandet av de sakkunniga skedde på den lämpligaste tidpunkten, därför att man borde veta litet om huru inskränkningen av betodlingen verkat. Det är alldeles riktigt, men jag vill fästa uppmärksamheten därpå, att i de sakkunnigas direktiv ingick utredning av en massa frågor, som alls icke hängde samman i och för sig med utfallet av 1929 års betodling. Jag kan t. ex. peka på frågan om förhållandena på världsmarknaden och frågan om rationaliseringsåtgärder, vilkas undersökning man påkallat, och varav jag icke hittills funnit något resultat. Man får säga om detta vad man vill, ett faktum är dock, att dessa sakkunniga — jag erkänner, liksom herr statsrådet, att de utfört ett mycket aktningsvärt arbete — hava kommit i gång med sitt arbete på en så sen tidpunkt, att de icke kunnat å ena sidan fullfölja direktiven i fråga om innehållet av utredningen och å andra sidan effektuera statsrådets önskan om att materialet skulle vara framme i så god tid, att betänkandet kunde i god tid föreläggas denna riskdag. Och när herr statsrådet slutligen säger, att det material, som är framlagt, är tillräckligt för att bedöma denna fråga, ty det hava de sakkunniga sagt, måste jag säga: det går väl ändock icke an att låta de sakkunniga avgöra, vilket material statsmakterna behöva för att bedöma frågan.

Herr **Engberg**: Herr förste vice talman! Det är en gammal praxis vid debatter, när olika propositioner eller motioner remitteras, att man uttalar ett önskemål beträffande behandlingen inom vederbörande utskott. Eftersom debatt här är upptagen, skall jag därför för min del, herr förste vice talman, be att få framhäva särskilt ett önskemål med avseende på propositionens vidare behandling, och det är följande.

Jag går ut ifrån att vi allmänt äro av den meningen, att om det kan ådagaläggas, att en hjälpaktion åt sockerhanteringen i landet behöver vara endast tillfällig, om det med andra ord kan ådagaläggas, att den kris, som övergår sockerhanteringen, är av tillfällig natur, så ställer sig välviljan till att biträda en hjälpaktion på ett helt annat sätt, än om det större antalet sannolikheter tala för att vi icke hava att göra med något tillfälligt utan med något, som är permanent. Jag har med största intresse läst de bilagor, som äro fogade till propositionen, särskilt doktorerna Arrhenius och Sylvans utredningar, men jag måste, herr förste vice talman, säga, att jag anser det vara en plikt för utskottet att på den punkten ge så klart besked som det gärna kan givas. Skall över huvud en hjälpaktion ske, vare sig i den ena eller andra formen, måste det först vara ådagalagt, huruvida det är fråga om en tillfällighet eller något permanent. Ty visar det sig, att det senare är fallet, är varje hjälpaktion komplett meningslös.

Herr **Anderson** i Storgården: Herr förste vice talman! Det föreföll mig, som om herr Sköld ansåge sig vara den Muhammed, till vilken berget med nödvändighet måste gå för att få en lösning av sockerfrågan vid årets riksdag. Jag skulle emellertid vilja rekommendera herr Sköld, för den händelse han icke vill fästa något avseende vid vad Skånes handelskammare sagt, att läsa det anförande, som i fjol hölls av herr Olsson i Kullenbergstorp, när frågan behandlades i andra kammaren. Detta anförande synes mig visa de principiella företräden, som tullinjen har framför subventionslinjen. Men när dessa frågor diskuteras, glömmar man så ofta bort det sakliga innehållet i dem. Det kan

icke förnekas, att tullvägen är både den rättvisaste och den mest ändamålsenliga; och är det så, att man så starkt ömmar för konsumenterna, bör man visa detta icke bara när det gäller socker, utan även vid andra tillfällen. Man skyr icke att lägga på konsumenterna bördor, då det gäller exempelvis arbetslöner, byggnadskostnader och annat. Det är en riktig nationalekonomisk princip, att konsumenterna skola bära den kostnad, som en vara kostar att framställa. Den försämring i prisläget på sockret, som uppkommit, beror icke av en lojal frihandel, utan prisläget har uppkommit genom illojala handelsmetoder, genom subventionsmetoder, som faktiskt ge konsumenterna en subvention, genom ett för lågt pris på den varan i förhållande till andra varor.

Jag tror därför, att det skulle vara den riktigaste och lyckligaste lösningen, om man kunde åstadkomma en lösning med en tullförhöjning på sockret. I varje fall synes det mig ganska otillbörligt, att de ledamöter av kammaren, som säga sig hava intresse för en positiv lösning av sockerfrågan, vägra att låta det ändamålsenligaste av de framkomna förslagen komma med i den avgörande voteringen. Rösta då fram de positiva linjerna och låt dessa positiva förslag till stödåtgärder tävla med varandra i den avgörande voteringen.

Vidare yttrades ej. Kammaren beslöt överlämna ifrågavarande proposition jämte de i anledning av densamma i kammaren avgivna yttrandena till bevillningsutskottet.

Härefter föredrogos var för sig övriga på bordet liggande propositioner; och remitterades därvid

till jordbruksutskottet propositionerna:

nr 78, angående disponerande av avkastningen av statens hästavelsfond; och nr 79, angående avsättning till nationalpark av visst område av kronoparken Idre i Kopparbergs län m. m.; samt

till bankoutskottet propositionen, nr 81, angående pension åt f. d. generaldirektören F. V. Hansens änka.

§ 4.

Föredrogos, men bordlades åter statsutskottets utlåtanden nr 9 A och 21 samt andra lagutskottets utlåtanden nr 1—6.

§ 5.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Vougt m. fl.*:

nr 387, angående utbetalande till förre detektivkonstapeln Ernst Alfred Clementz av viss ersättning; och

nr 388, angående understöd under två år åt förre detektivkonstapeln Ernst Alfred Clementz; samt

herr *Olsson i Blädinge m. fl.*, nr 389, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 64, angående försäljning av till statens järnvägars torvpulverfabrik vid Hästhagens mosse hörande mark m. m.

Dessa motioner bordlades.

§ 6.

Anmälades och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

Vid remiss
av propositionen nr 82.
(Forts.)

från konstitutionsutskottet:

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av ett i Genève den 14 september 1929 dagtecknat protokoll rörande revision av stadgan för den fasta mellanfolkliga domstolen;

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av ett i Genève den 14 september 1929 dagtecknat protokoll rörande Amerikas Förenta Staters anslutning till signaturprotokollet angående stadgan för den fasta mellanfolkliga domstolen; och

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående godkännande av ett i Genève den 17 juni 1925 dagtecknat protokoll rörande förbud mot användande i krig av kvävande, giftiga eller liknande gaser m. m.; samt

från första lagutskottet:

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 12 och 21 §§ strafflagen; och

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 8 § 3 mom. lagen den 17 oktober 1900 om straffregister.

§ 7.

Upplästes fyra till kammaren inkomna protokoll, så lydande:

År 1930 den 12 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse riksdagens justitieombudsman; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren

Seve Ekberg ..... samtliga avgivna eller 42 röster,
i följd varav herr revisionssekreteraren Seve Ekberg blivit till riksdagens justitieombudsman utsedd.

E. O. Magnusson.

David Bergström.

Axel Lindqvist.

C. A. Reuterskiöld.

År 1930 den 12 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse den man, som skall efterträda riksdagens justitieombudsman, ifall denne, innan nästa lagtima riksdag anställt nytt val av justitieombudsman, skulle med döden avgå, samt utöva ämbetet under den tid, justitieombudsmannen kan vara av svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad.

Justitieombudsmannens efterträdare hovrättsrådet H. V. Guldberg hade skriftligen tillkännagivit sin önskan att ej ifrågakomma vid nu förestående val.

Efter valförrättningens slut befunnos rösterna hava utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren

Per Hilding Forssman ..... samtliga avgivna eller 42 röster,
i följd varav herr revisionssekreteraren Per Hilding Forssman blivit utsedd till justitieombudsmannens efterträdare.

E. O. Magnusson.

David Bergström.

Axel Lindqvist.

C. A. Reuterskiöld.

År 1930 den 12 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse riksdagens militieombudsman; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren

Gunnar Bendz ..... samtliga avgivna eller 42 röster,

i följd varav herr revisionssekreteraren Gunnar Bendz blivit till riksdagens militieombudsman utsedd.

E. O. Magnusson.

Axel Lindqvist.

David Bergström.

C. A. Reuterskiöld.

År 1930 den 12 februari sammanträdde kamrarnas valmän för att utse den man, som skall efterträda riksdagens militieombudsman, ifall denne, innan nästa lagtida riksdag anställt nytt val av militieombudsman, skulle med döden avgå, samt utöva ämbetet under den tid, militieombudsmannen kan vara av svår sjukdom eller annat laga förfall därifrån hindrad; och befunnos efter valförrättningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

herr revisionssekreteraren

Erik Holger Elliot ..... samtliga avgivna eller 42 röster,
i följd varav herr revisionssekreteraren Erik Holger Elliot blivit utsedd till militieombudsmannens efterträdare.

E. O. Magnusson.

Axel Lindqvist.

David Bergström.

C. A. Reuterskiöld.

Jämte det dessa protokoll lades till handlingarna, beslöt kammaren, att riksdagens kanslideputerade skulle genom utdrag av kammarens protokoll under rättas om valen samt anmodas låta uppsätta och till kamrarna avgiva förslag dels till förordnanden för de valde, dels till skrivelser till Konungen med anmälan om de verkställda valen, dels ock till de paragrafer, som därom borde i riksdagsbeslutet införas.

§ 8.

Till bordläggning anmäldes:

bevillningsutskottets memorial och betänkanden:

nr 2, angående särskild ersättning åt sekreteraren hos bevillningsutskottet;
nr 3, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av en mellan Sverige och Turkiet sluten handels- och sjöfartstraktat;

nr 4, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om fortsatt tillämpning av förordningen den 27 april 1923 angående rätt för Konungen att i visst fall åsätta särskild tullavgift; och

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående postavgifter för tidningar m. m.;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av 1 och 4 §§ lagen den 6 mars 1899 om handräckning åt utländsk domstol;

nr 6, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om handräckning vid svensk domstol åt vissa internationella organ;

nr 7, i anledning av väckt motion angående stadgande av förbud i vissa fall mot värnpliktigas skiljande från arbete eller tjänst m. m.;

nr 8, i anledning av väckt motion angående ändrad lydelse av 7 § i lagen om allmänna arvsfonden;

nr 9, i anledning av väckt motion angående ändrad lydelse av 2 § i lagen om allmänna arvsfonden; och

nr 10, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 22 juni 1911 om vissa aktiebolag, som driva lånerörelse;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 7, i anledning av väckt motion om upphävande av lagarna om kollektivavtal och om arbetsdomstol; och

nr 8, i anledning av väckt motion angående viss ändring i fattigvårdslagens hemortsrättsbestämmelser; samt

andra kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande, nr 1, med anledning av väckt motion angående ökat skydd mot skadegörelse å växande ungskog.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

§ 10.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

herr <i>Olsson</i> i Ramsta	under 8 dagar fr. o. m. den 15 febr.,
» <i>Johansson</i> i Sollefteå	» 7 » » » 15 »
» <i>Carlström</i>	» 5 » » » 15 »
» <i>Hamrin</i>	» den 15 febr.,
» <i>Danielsson</i>	» 6 dagar fr. o. m. den 15 febr.,
» <i>Bergström</i> i Bäckland	» 11 » » » 15 » och
» <i>Andersson</i> i Rasjön	» 4 » » » 16 » .

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 4.24 e. m.

In fidem
Per Cronvall.